

ბიბლიის დამტკიცების სერიები

Proving the Bible Series

გაკვეთილი პირველი

Lesson One

რას ამბობს ბიბლია მეცნიერულად-დამტკიცება

Proving What the Bible Says Scientifically

ბიბლია ამტკიცებს, ან ამბობს, რომ არის ღვთის შთაგონებული სიტყვა. როგორ დავამტკიცოთ ეს, ვინაიდან ცხრა სხვა წიგნი ამტკიცებს, რომ არის ღვთის სიტყვიდან შთაგონებული, როგორცაა ისლამური რწმენის ყურანი ან მორმონის წიგნი?

ბიბლიური ფაქტი არის იმის დაჯერება, რისი დასამტკიცებელიც საბუთიც გაქვს. ეს არ არის ბრმა რწმენა, არამედ მტკიცებულებებზე დაფუძნებული რწმენა.

The Bible claims, or says, to be the inspired word of God. How do we prove it since nine other books claim to be from the word of God, like the Qur'an of the Islamic faith or the Book of Mormon?

Biblical fact is believing what you have the evidence to prove. It is not a blind faith but an evidence-based faith.

ჩვენ შეგვიძლია ვნახოთ ეს:

We can see and know this by looking at:

1. სამეცნიერო წინათქმა - ბიბლიაში დაწერილი მეცნიერული ინფორმაცია მისი დაწერის დრომდე უცნობია.

1. **Scientific Foreknowledge** – Scientific pieces of information recorded in the Bible, unknown before the time of its writing.

2. არქეოლოგიური მტკიცებულება - არქეოლოგების მიერ აღმოჩენილი ადგილები, სახელები, ფრაგმენტები და დადასტურებული დრო აჩვენებს რომ ბიბლია მართალია და რეალური.

2. **Archeological Evidence** – Findings from archeologists that show the events, places, names, and times written in the Bible are actually true and real.

3. მოსალოდნელი წინასწარმეტყველება - ნათქვამი ან დაწერილი რამ ხდება წლების შემდეგ ზუსტად ისე, როგორც ნათქვამია. პროგნოზი იმის შესახებ, თუ რა მოხდება მომავალში. მაგალითად, მიკას 5:2-ის წიგნში ნათქვამია, სად დაიბადებოდა იესო.

3. **Predictive Prophecy** – Things said or written that happen years later exactly as stated. A prediction of what will happen in the future. For example, in the book of Micah 5:2 it tells where Jesus would be born.

4. იესოს სასწაულები - მისი უნარი გააკეთოს რაიმე ზებუნებრივად, მაგალითად განკურნოს ავადმყოფი ან მკვდრეთით აღადგინოს გარდაცვლილი სხვების თანდასწრებით.

4. **Jesus' Miracles** – His ability to do things supernaturally, like heal the sick or raise the dead that were seen by other people.

5. ისტორიული მტკიცებულება - ჩვენ შეგვიძლია ვნახოთ ისტორიული მტკიცებულებები მათგან ვისაც უნახავს და დაუწერია ამის შესახებ ბიბლიაში. ზოგიერთ თვითმხილველი (აღამიანი რომელმაც ნახა რა მოხდა) ბოროტებას სჩადიოდა ქრისტიანების მიმართ, მაგრამ მათი ნათქავემი და დაწერილი მაინც ადასტურებს ბიბლიას. ფაქტობრივად, ყველა გონივრული ქრისტიანი თუ არაქრისტიანი მეცნიერი, მტკიცებულებებზე დაყრდნობით ადასტურებს, რომ იესო ნამდვილად არსებობდა, სჩადიოდა სასწაულებს, გარდაიცვალა და მკვდრეთით აღდგა.

5. **Historical Evidence** – We can look at historical evidence from those who saw and wrote of the events that happened in the Bible. Some of these eyewitnesses (people who saw what happened) did evil towards Christians, but what they said and wrote still confirms the Bible. In fact, all reasonable non-Christian and Christian scholars, state based on the evidence, that Jesus did in fact live, did wonderful things, died, and rose again.

როდესაც ჩვენ ვუყურებთ ამ მტკიცებულებებს ჩვენ შეგვიძლია დავინახოთ რომ ბიბლია სინამდვილეში ზუსტია და სწორი 100%-ით, რასაც მოველით თუ ის ნამდვილად ღმერთის დაწერილია. მოდი, მიმოვიხილოთ რამდენიმე მაგალითი, რომლებიც მტკიცე დასტურია იმისა რომ ბიბლია არის ღმერთის სიტყვა, პირველი სამეცნიერო ცოდნა. ეს სამეცნიერო ინფორმაცია რომელიც ბიბლიაშია დაწერილი უცნობია მისი დაწერის დრომდე.

When we look at all this evidence, we can see that the Bible is in fact accurate and correct 100%, which is what we would expect if it was truly written by God. Let's look at a few examples that are strong evidence that the Bible is the word of God, the first being scientific foreknowledge. This is scientific pieces of information recorded in the Bible unknown before the time of its writing.

სამეცნიერო წინათქმა

Scientific Foreknowledge

ეს არის მოსაზრება იმის შესახებ, რომ ბიბლიის ავტორებმა დაწერეს ისეთი რამ, რაც იმ დროისთვის არავის შეეძლო სცოდნოდა ან არ იცოდნენ, მაგრამ ეს 100%-ით სწორია და

ათასობით წლის შემდეგ დადასტურებული. ჩვენ ვაპირებთ მიმოვიხილოთ თუ რას ამბობს ბიბლია და შემდეგ შევადაროთ ის მეცნიერულად იმ მტკიცებულებებს რაც დღეს გვაქვს.

This is the idea that the writers of the Bible had written down things that no one of that time could have known or did know, yet they are 100% correct and were not officially proven until thousands of years later. We are going to look at what the Bible claims and then compare it scientifically with the evidence we have today.

კარანტინი

Quarantine

ძველი აღთქმა, რომელიც ბიბლიის ნაწილია, დეტალურად აღწერს ავადმყოფობებს რა დროსაც საჭიროა კარანტინი. წიგნი ლევიტელთაში, რომელიც არის ძველი აღთქმის ნაწილი, ჩამოთვლილია თუ როგორ უნდა მოიქცნენ ისრაელიანები რომ აღკვეთონ მიკრობებთან კონტაქტი. დაავადებულ ადამიანებს, რომლებიც სხვებზე ავრცელებდნენ დაავადებას, დაევალებათ „მარტო ეცხოვრათ“, „ბანაკს გარეთ“.

The Old Testament, which is part of the Bible, records a detailed description of sicknesses for which people should be quarantined. The book of Leviticus in the Old Testament lists many ways in which an Israelite should respond to prevent contact with germs. Those with such diseases that would spread to others, were instructed to “dwell alone” and “outside the camp.”

ლევიტელთა მიმართ 13:45-46

Leviticus 13:45-46

45, რაც შეეხება კეთროვანს, რომელსაც ეს წყლული აქვს, მისი სამოსელი უნდა დაიხეს, თავი უნდა გაშიშვლდეს და უღვაშები დაიფაროს და დაიძახოს: „უწმიდური! უწმიდური!“
46 მთელი დღეები, სანამ წყლული აქვს მას, იგი უწმიდურია. უწმიდურია ის, განცალკევებით იცხოვროს მან თავის სადგომის ბანაკის გარეთ.

“Anyone with such a defiling disease must wear torn clothes, let their hair be unkempt (messy), cover the lower part of their face and cry out, ‘Unclean! Unclean!’ As long as they have the disease they remain unclean. They must live alone; they must live outside the camp.

კითხვები:

Questions:

რა ვიცი მკრობების გავრცელების შესახებ? რატომ იფარავენ ადამიანები სახეს პირბადით?

What do we know about how germs spread today? Why would someone cover their mouth?

კოვიდის სიტუაციიდან გამომდინარე, რას ვაკეთებთ როდესაც ვიგებთ რომ ვიღაც ავად არის?

Based on Covid recently, what do we do when someone is sick?

ბიბლია ამოხსნის, რომ თუ ავადმყოფი მიუახლოვდება სხვებს, მან უნდა აიფაროს პირზე ხელი და დაიძახოს, „უწმინდური! უწმინდური!“ პირის ღრუს დაფარვა ხელს შეუშლის გამონაფრქვევის გავრცელებას როგორც ხველის დროს ხელის აფარება პირზე.

მაშინ როდესაც, მეზობელ (მიმდებარე) ქვეყნებში „ექიმები“ ვირის განავალს აყრიდნენ ადამიანებს ჭრილობებში, ისინი არ იზადნენ ხელებს და არც ავადმყოფები ჰყავდათ იზოლაციაში.

The Bible says that if and when a sick person got close to others, he should cover his mouth, and cry, “Unclean! Unclean!” Covering the mouth would prevent spit and spray from spreading, much like covering your mouth during a cough.

Back then, in the neighboring (surrounding) countries, “doctors” would put donkey dung into people’s wounds; they would not wash their hands, nor would they isolate a person who was sick.

თუმცა, განსაკუთრებით ძველი აღთქმის პირველ ხუთ წიგნიში არსებობს მრავალი წესი დასუფთავების, იზოლაციისა და სხვა სამედიცინო პროცედურების შესახებ, რომლებიც უნდა შეესრულებინათ ისრაელიანებს ყოველდღიური ცხოვრებაში. და რასაც ჩვენ ვკითხულობთ დაწერილია 3000 წელზე მეტი ხნის წინ. საინტერესოა, რომ მანვე სამკურნალო საშუალებები და ინგრედიენტები რომლებსაც სხვა ახლომდებარე ქვეყნები და

კულტურები იყენებდნენ, საერთოდ არ არის ნახსენები ბიბლიაში. სინადვილეში, ბიბლია გვაჩვენებს მიკრობებისა და დაავადებებისაგან გამკლავების გზებს, რაც „თანამედროვე“ სამეცნიერო საზოგადოებას ბოლო დრომდე არ ესმოდა. რამდენად მალე? მოდი ვნახოთ.

There are, however, especially in the first five books of the Old Testament, many rules for cleaning, quarantine, and other medical procedures that were to be done in the daily lives of the Israelites. And what we are reading was written over 3,000 years ago. Interestingly, the harmful cures and ingredients used by other nearby countries and cultures are missing entirely from the pages of the Bible. In fact, the Bible shows an understanding of germs and disease that the “modern” medical community did not understand until recently. How soon? Let’s look to see.

მიკრობები, სამშობიარო ცხელება და დასუფთავების წესები ბიბლიიდან

Germs, Labor Fever, and The Bible’s Rules for Cleaning

1847 წელს, მეანე (ექიმი რომელიც ამშობიარებდა ორსულებს) სახელად იგნაზ სემელვისი იყო საავადმყოფოს პალატის დირექტორი ვენაში, ავსტრია. ბევრი ორისული ქალი შევიდა მის პალატაში, მაგრამ ამ ქალების 10-18% ვერ დააღწია თავი იქიდან. ყოველი მეექვსე ვინც მკურნალობდა სემელველის პალატაში, გარდაიცვალა სამშობიარო ცხელებით. იმ შემთხვევაში თუ ქალი სახლში იმშობიარებდა ბებიაქალის დახმარებით, მაშინ

სიკვდილიანობა 3%-მდე ეცემოდა. თუმცა, თუ ის აირჩევდა მოწინავე სამედიცინო გზას მშობიარობისთვის, მისი სიკვდილის შანსი ექვსჯერ გაიზარდებოდა!

In 1847, an obstetrician (a doctor who delivered babies) named Ignaz Semmelweis was the director of a hospital ward in Vienna, Austria. Many pregnant women went into his ward, but 10-18% of those women never left. About one out of every six that received treatment in Semmelweis’ ward died of labor fever. If a woman delivered a baby at home with the help of a midwife, then the death rate fell to only about 3%. Yet if she chose to use the most advanced medical knowledge and hospitals of the day, her chance of dying increased six times!

სემელვისმა ყველაფერი სცადა სიკვდილის შესაჩერებლად. მან ყველა ქალი სხვადასხვა მხარეს შეაბრუნა იმ იმედით, რომ სიკვდილიანობის მაჩვენებელი შემცირდებოდა მაგრამ შედეგი ვერ მიიღო. მან იფიქრა, იქნებ ზარმა, რომელიც მღვდელმა დარეკა შეაშინა ქალები, ამიტომ მან მღვდელი ჩუმად შეიყვანა, თუმცა არანაირი შედეგი არ გამოიღო ამ გზამ. როგორც მან იფიქრა, ის დააკვირდა ახალგაზრდა სამედიცინო სტუდენტების რუტინულ საქმიანობებს. ყოველ დღე სტუდენტები ატარებდნენ გაკვეთას (ოპერაციას გარდაცვალების დადგენის მიზნით) გარდაცვლილ დედებზე. შემდეგ ხელებს იბანდნენ სისხლიანი წყლის

თასში, იწმენდნენ საერთო ბინძური პირსახოცით და მაშინვე იწყებდნენ ჯერ კიდევ ცოცხალი ქალების შიდა გამოკვლევებს. ეს ხდებოდა 200 წელზე ნაკლები წლის წინ!

Semmelweis had tried everything to stop the deaths. He turned all the women on their sides in hopes that the death rate would drop, but with no results. He thought maybe the bell that the priest rang scared the women. So, he made the priest enter silently, yet with no drop in death rates. As he thought, he watched young medical students perform their routine tasks. Each day the students would conduct autopsies (surgery to find the cause of death) on the dead mothers. Then they would rinse their hands in a bowl of bloody water, wipe them off on a shared, dirty towel, and immediately begin internal examinations of the still-living women. This is less than 200 years ago!

დღეს ჩვენ ვვლავთ ამის შესახებ თუ რომელი ექიმი შეეხო გარდაცვლილ პაციენტს და შემდეგ შეეხო ცოცხალ პაციენტს, ისე რომ მიკრობები არ მოეშორებინა. მაგრამ 200 წლის წინ ექიმებს არც კი ესმოდათ რა იყო მიკრობები.

Now we are disturbed to hear of this. What doctor would touch a dead person and then touch living patients without first removing any germs? But 200 years ago, even doctors did not understand germs.

შემდეგ, სემელვეისმა თავის პალატაში ყველას დაავალ პაციენტთან ყოველი ვიზიტის შემდეგ ხელების ქლორის ხსნარით დამუშავება. სამ თვეში სიკვდილიანობის მაჩვენებელი 18%-და 2%-მდე შემცირდა. სემელვეისმა ინოვაციური აღმოჩენა გააკეთა... გააკეთა კი? სემელვეისის ცხოვრებამდე 3300 წლით ადრე მოსეს ჰქონდა ეს დაწერილი.

Semmelweis then ordered everyone in his ward to wash his or her hands thoroughly in a chlorine solution after every visit with a patient. In three months, the death rate fell from 18% to 2%. Semmelweis had made a groundbreaking discovery ... or had he? Almost 3,300 years before Semmelweis lived, Moses had written in

წიგნი რიცხვთა 19:11-12

Numbers 19:11-12

11 ვინც ადამიანის გვამს მიეკარება, შებილწული იქნება შვიდი დღე. 12 იგი გასუფთავდება ცოდვისაგან ფერფლით მესამე დღეს და მეშვიდე დღეს, და სუფთა იქნება. და თუ ის არ გასუფთავდება მესამე დღეს და მეშვიდე დღეს, არ იქნება სუფთა.

“He who touches the dead body of anyone shall be unclean seven days. He shall purify himself with the water on the third day and on the seventh day; then he will be clean. But if he does not purify himself on the third day and on the seventh day, he will not be clean”.

მიკრობები არ იყო ახალი აღმოჩენა 1847 წელს; ბიბლიაში დაწერილი იყო მიკრობების გავრცელების თავიდან აცილების გზები ჯერ კიდევ ჩვენს წელთ აღრიცხვამდე 1500 წელს.

Germs were not a new discovery in 1847; the Bible recorded ways to prevent the spread of germs as far back as 1500 B.C.

იგნაზ სემელველისი იბანს ხელებს ქლორიან წყალში ოპერაციამდე 1847 წელი.

Ignaz Semmelweis washing his hands in chlorinated lime water before operating in 1847.

დაახლოებით 3000 წლის წინ მოსეს დაწერილი ჰქონდა როგორ უნდა აღკვეთილიყო დაავადება

ლევიტელთა წიგნში.

Approximately 3000 years after Moses had already written about how to prevent disease in the book of Leviticus.

ანტიბაქტერიული საპონი

Antibacterial Soap

ღმერთი გვაძლევს ანტიბაქტერიული საპონის რეცეპტს.

God gives the recipe for antibacterial soap.

წიგნი რიცხვთა 19:1-7

Numbers 19:1-7

1და უთხრა უფალმა მოსეს და აარონს: 2„აჰა, წესი რჯულისა, რომელიც ბრძანა უფალმა: უთხარი ისრაელის ძეთ, რომ მოიყვანონ შენთან წითელი საღი დეკეული, რომელსაც არა აქვს ნაკლი, და არ სდგომია ულეული. 3და მიეცით ის ელეაზარ მღვდელს, და გაიყვანოს იგი ბანაკის გარეთ და დაკლან იგი მის წინაშე. 4და აიღოს ელეაზარ მღვდელმა მისი სისხლი თითოთ და მოაპკუროს სისხლი საკრებულო კარვის წინა მხარეს შვიდჯერ. 5და დაწვან დეკეული მის თვალწინ. მისი ტყავი და მისი ხორცი და მისი სისხლი თავის სკორეანად დაწვან. 6და აიღოს მღვდელმა კედრის ხე და უსუპი, და ჭიაფერი ნართი და დააგდოს აღმოდებულ დეკეულზე. 7და გაირეცხოს მღვდელმა თავისი შესამოსელი და დაიბანოს თავისი სხეული წყლით, და შემდეგ შევიდეს ბანაკში. და შებილწული იქნება მღვდელი საღამომდე.

*The Lord said to Moses and Aaron: ² “This is a requirement of the law that the Lord has commanded: Tell the Israelites to bring you a red heifer (**young cow**) without defect or blemish and that has never been under a yoke. (**never worked**) ³ Give it to Eleazar the priest; it is to be taken outside the camp and slaughtered in his presence. ⁴ Then Eleazar the priest is to take some of its blood on his finger and sprinkle it seven times toward the front of the tent of meeting. ⁵ While he watches, the heifer is to be burned—its hide, flesh, blood and intestines. ⁶ The priest is to take some cedar wood, hyssop and scarlet wool and throw them onto the burning heifer. ⁷ After that, the priest must wash his clothes and bathe himself with water. He may then come into the camp, but he will be ceremonially unclean till evening.*

კითხვა:

Question:

რა ინგრედიენტებს ხედავთ მე-6 ფრაგმენტში ჩამოთვლათაგან გარდა მერქნის ფერფლისა?

What ingredients do you see listed in verse 6 besides the ashes of a heifer?

ისრაელებს უთხრეს, მოემზადებინათ „განწმენდის წყალი“, რომელიც უნდა გამოეყენებინათ ნებისმიერი ადამიანის დასაბანად, ვინც გარდაცვლილ სხეულს შეხებოდა.

ერთი შეხედვით, განწმენდის წყალი ჟღერს როგორც შემთხვევითი ნაზავი, მათ შორის ახალგაზრდა ძროხის ფერფლის, უსუპის, კედარის ხის და ალის. მაგრამ ეს ფორმულა ბიბლიის ბრწყინვალეების შესანიშნავი მაგალითია, რადგან რეცეპტი ანტიბაქტერიული საპნისაა.

როდესაც ინდივიდუალურად ვუყურებთ ინგრედიენტებს, ვიწყებთ თითოეულის ღირებულების დანახვას.

The Israelites were told to prepare the “water of purification” that was to be used to wash any person who had touched a dead body.

When you first see this, the water of purification sounds like a random mix of items including the ashes of a young cow, hyssop, cedar wood, and scarlet. But this formula is a wonderful example of the Bible’s brilliance, since the recipe is for antibacterial soap.

When we look at the ingredients individually, we begin to see the value of each.

ანტიბაქტერიული საპონი
Antibacterial Soap

კითხვები:

Questions:

გაგიკეთებიათ ოდესმე საპონი? ან გინახავთ როგორ კეთდება?

Have you ever made soap? Or, seen how soap is made?

თუ დიახ, რა არის ის ინგრედიენტები რომლებიც გამოიყენება საპონის დასაზმადებლად?

If so, what were some of the ingredients you used or saw?

მოდი ვნახოთ საპონის რეცეპტი ბიბლიიდან.

Let's look at the Bible's recipe for soap.

ნაცარი: ქიმიური ნივთიერება, რომელიც ცნობილია როგორც ტუტე, დღეს მრავალი საპონის ერთ-ერთი მთავარი ინგრედიენტია. საპონის სხვადასხვა რეცეპტებში ნათქვამია, რომ ტუტის მისაღებად წყალი ხშირად ურევენ ნაცარს. ნაცრის მეშვეობით მისი ჩამოსხმის შედეგად მიღებული წყალი შეიცავს მნიშვნელოვანი ქიმიური ნივთიერების კონცენტრაციას.

Ashes: The chemical known as lye is one of the main ingredients in many soaps today. Various lye-soap recipes say that to obtain lye, water often is poured through ashes. The water gathered from pouring it through the ashes contains a concentration of the important chemical.

უსუპი: შეიცავს ანტისეპტიკურ თიმოლს, იგივე ინგრედიენტს, რომელსაც დღეს ვხვდებით ზოგიერთი ბრენდის პირის ღრუს საველებში.

Hyssop: Contains the antiseptic thymol, the same ingredient that we find today in some brands of mouthwash.

კედარის ხე: დიდი ხანია გამოიყენება შესანახად, მწერების მოგერიებისა და გაფუჭების თავიდან აცილების უნარის გამო. ზეთის სახით ის კლავს მიკრობებს, კლავს მწერებს და სხვა.

Cedar wood: Has long been used for storage cabinets because of its ability to repel insects and prevent decay. In oil form it kills germs, kills insects, and more.

ალი: ისრაელებს დაავალეს გამოიყენონ „ალი“, რომელიც, სავარაუდოდ, ალისფერი ზამბა იყო. რეცეპტში მატყლის ბოჭკოების დამატება მას ძალიან დაემსგავსებოდა ლავას საპონს, რომელიც დღეს იყიდება.

Scarlet: The Israelites were instructed to use “scarlet,” which most likely was scarlet wool. Adding wool fibers to the recipe would have made it very similar to Lava soap that is sold today.

ათასობით წლით ადრე არანაირი ფორმალური კვლევა არ ჩატარებოდა იმის დასანახად, თუ რომელი ტიპის დასუფთავების მეთოდები იყო საუკეთესო; და სანამ სემელვაისი აღმოაჩენდა ხელების დაბანას, მოსემ ისრაელებს ასწავლა საპნის ძალიან ეფექტური რეცეპტის დამზადება. ვენის საავადმყოფოებში სწორად გამოყენების შემთხვევაში, ათასობით ადამიანის სიცოცხლე გადარჩებოდა.

Thousands of years before any formal studies were done to see what type of cleaning methods were the best; and long before Semmelweiss discovered hand washing, Moses taught the Israelites to make a very effective recipe for soap. If used properly in hospitals in Vienna, it would have saved thousands of lives.

დასკვნა

Conclusion

მაშ რა შეგვიძლია დავინახოთ აქედან? ეს არის ერთ-ერთი გზა, რომლითაც შეგვიძლია ვაღიაროთ, რომ ბიბლია უფრო მეტია, ვიდრე უბრალოდ კარგი მოთხრობის წიგნი. ბიბლიაში არის მეცნიერული ფაქტები, რომლებიც იმდროინდელმა მწერლებმა დამოუკიდებლად ვერ გაიგეს და ვერ მოიპოვეს.

ჩვენ ვნახეთ მეცნიერული წინასწარი ცოდნის სამი მაგალითი - იდეა, რომ ბიბლიის ავტორები წერდნენ ისეთ რამეებს, რაც წლების შემდეგ არ იყო დადასტურებული და ეწინააღმდეგებოდა იმდროინდელ პრაქტიკას.

So what can we see from this? This is one way we can recognize that the Bible is more than just a good story book. There are scientific facts in the Bible that the writers of the time could not have understood or come up with on their own.

We have seen three examples of scientific foreknowledge – the idea that the Bible writers were writing things that had not been proven until years later and was against the current practices of the time.

კითხვები:

Questions:

რა მაგალითები მიმოვიხილეთ?

What were a few of the examples we looked at?

რა აზრის ხართ ამ მაგალითებზე?

What did you think of these examples?

განხილული მაგალითებიდან იყო რომელიმე თქვენთვის მოულოდნელი რომ ისინი ბიბლიიდან მოდის?

Did any of these examples surprise you to know that they came from the Bible?

მოულოდნელი აღმოჩნდა თქვენთვის რომ ხალხი არ იყენებდა საპონს, არ იცოდნენ მიკრობების შესახებ და არ იბანდნენ ხელებს?

Did it surprise you that people actually didn't use soap, know about germs, or wash their hands?

გაკვეთილი მეორე

Lesson Two

სამეცნიერო წინათქმა:

Scientific Foreknowledge:

რა იყო უსაფრთხო საკვებად, როგორ შევინახოთ საკვები უსაფრთხოდ და საზღვაო გზები

What was Safe to Eat, How to Handle Food Safely, and Paths of the Sea

მიუხედავად იმისა რომ ბიბლია არ წარმოადგენს სამეცნიერო ან სამედიცინო წიგნს, გონივრულია რომ თუ ღმერთის შთაგონებითაა ეს წიგნი შექმნილი, ის მართლაც ზუსტი იქნებოდა ყველა სამეცნიერო თუ სამედიცინო დეტალში, რომელიც მასშია ნახსენები. გარდა ამისა, ყველა მეცნიერული და სამედიცინო შეცდომა, რომლებიც იკითხება სხვა უძველესი ნაწერების ფურცლებს, მთლიანად არ უნდა არსებობდეს ბიბლიურ ჩანაწერში. არის თუ არა ბიბლია ყოველთვის მართალი, როცა მეცნიერებაზე საუბრობს?

წინა გაკვეთილზე ჩვენ ვნახეთ რომ ბიბლია ძალიან ზუსტად გადმოსცემს კარანტინის, ხელის დაბანვის, დაავადებებთან გამკლავების, ცხედრების და განწმენდის საკითხებს. ეს მეთოდები ისრაელიანების გარდა არცერთ სხვა ეროვნებაში არ მოინახებოდა. დღეს ჩვენ განვაგრძობთ კიდევ რამდენიმეს განხილვას.

While the Bible does not present itself as a scientific or medical textbook, it is only reasonable that if God really did inspire the books of the Bible, they would be completely accurate in every scientific or medical detail found within their pages. Furthermore, all scientific and medical errors that fill the pages of other ancient writings should be entirely absent from the biblical record. Is the Bible always right when it speaks about science?

Last time we saw the Bible's accurate recording of regulations for quarantine, hand washing, dealing with illness, dead bodies, and purification. Things no other nations around the Israelites were practicing. Today we will continue with a few more facts.

საკვების უსაფრთხოდ მიღება

Eating Food Safely

ამერიკის შეერთებულ შტატებში არსებობს რეგულაცია, რომელიც მიღებულ იქნა საკვებისა და წამლების სააგენტოს მიერ (FDA) და რომელიც ეხმარება ადამიანებს გადარჩენენ და

იყვნენ ცოცხლები რეგულაციებით საკვების შესახებ, თუ როგორ უნდა მიირთვან საკვები და როგორ უნდა იქნას შენახული საკვები. იცოდით რომ, პირველი ხუთი წიგნი ბიბლიის რომელიც დაიწერა ათასობით წლის წინ მოიცავს მსგავს რეგულაციებს როგორც FDA? ბიბლიის სამეცნიერო წინასწარი ცოდნის წყალობით, ისრაელებს მიეცათ უსაფრთხო კვების წესები.

ძვ.წ 1450 წელს (დაახლოებით 3500 წლის წინ) მოსემ დაწერა ბიბლიის პირველი ხუთი წიგნი, რომელიც მოცავდა **ლევიტელთა მიმართ 11** საკითხავს, და რომელსაც ჩვენ ახლა მიმოვიხილავთ. მოსე აპირებდა ისრაელიანების ეგვიპტიდან გამოყვანას და კანონების შენარჩუნებას რომ ისინი ცოცხლები გადარჩენილიყვნენ უდაბნოში.

რა იყო ეს რეგულაციები? მოდით, წავიკითხოთ ლევიტელთა მიმართ საკითხავი, სადაც უფალი ესაუბრება მოსეს და მის ძმას აარონს, იმის შესახებ თუ რისი ჭამა შეეძლოთ ისრაელიანებს.

In the United States, there are regulations that are put into place by the Food and Drug Administration (FDA) that help keep people alive by regulating what can be eaten, how it can be eaten, and how it is packaged. Did you know that the first five books of the Bible, written thousands of years ago, have something similar to the FDA's regulations? Through the Bible's scientific foreknowledge, the Israelites were provided with safe eating rules.

In 1450 BC (over 3500 years ago) Moses wrote the first five books of the Bible, including **Leviticus 11** which we are going to look at now. Moses was going to bring the Israelites out of Egypt and the laws were to keep them alive while having to camp out in the desert.

What were these regulations? Let's read in Leviticus where the Lord is talking to Moses and his brother Aaron as to what to tell the Israelites about what the Israelites could eat.

ლევიტელთა მიმართ 11:3, 7-8

Leviticus 11:3, 7-8

ყოველი პირუტყვი, რომელსაც გაყოფილი აქვს ჩლიქი ღრმა ჭრილით და ამოიცოხნის საცოხნელს, ჭამეთ.

და ღორი, რადგან მას აქვს გაყოფილი ჩლიქი ღრმა ჭრილით, მაგრამ არ ამოიცოხნის საცოხნელს, უწმიდურია ის თქვენთვის. 8მათი ხორცი არ ჭამოთ და მათ მძორს არ შეეხოთ; უწმიდურნი არიან ისინი თქვენთვის.

You may eat any animal that has a divided hoof and that chews the cud.

And the pig, though it has a divided hoof, does not chew the cud; it is unclean for you. ⁸ You must not eat their meat or touch their carcasses; they are unclean for you.

კითხვები:

Questions:

რა წესზეა საუბარი?

What was the rule talking about?

მოიყვანეთ მაგალითი იმ ცხოველებისა რომლებიც იჭმევა.

Give an example of an animal they could eat.

რომელი ცხოველის ჭამა არ შეიძლება?

What was the animal they could not eat?

მათ შეეძლოთ ძროხების ჭამა რომელბიც ბალახისმჭამელები არიან. მათ არ შეეძლოთ ღორების ჭამა რომელბიც მტაცებლები არიან და ჭამენ ცოცხალ და მკვდარ ცხოველებს და ყველაფერს რისი ჭამაც შეუძლიათ. თუ ღორი არ არის სწორად დამუშავებული და სწორად მოხარშული შეიძლება მოიწამლოთ. ღორის ხორცი უნდა იყოს სწორად და ბოლომდე მომზადებული. დღესაც ჩვენ ვერ ვჭამთ ნახევრად მომზადებულ ღორის ხორცს, მაგრამ ჩვენ შეგვიძლია ნახევრად მომზადებული სტეიკის მირთმევა.

არეოლოგიურ აღმოჩენებში შესაძლოა ამოცნობილ იქნას (სხვა საკითხებთან ერთად) თუ რომელი ბანაკი ან ტერიტორია იყო ებრაული, რადგან მათ ადგილებში ღორის ძვლები არ მოიძებნება. თუმცა, არაებრაელი ხალხი რომელბიც სხვა ადგილებში ცხოვრობდნენ, მაგალითად ბაბილონელები და ასურელები, ისინი საკვებად იყენებდნენ ღორის ხორცს.

ეს მიანიშნებს იმაზე, რომ ეს წესი არ იყო ცნობილი მათ გარშემო მცხოვრები ხალხებისათვის. და მაინც, ბიბლია ნათლად ამბობს, რომ თავი უნდა შეიკავოთ ისეთი ცხოველების ხორცის მიღებისაგან როგორცაა ღორი, რადგან ისინი დაავადების გადამტანები არიან.

They could eat cows, which are herbivores. They could not eat pigs, which are scavengers who will eat living or dead animals and anything they can find. If a pig is not killed and cooked properly you can become very sick. Pork, which is the meat of pigs, has to be fully, properly cooked. Even today we can't eat rare pork chops, but we can choose to eat rare steak.

In archeological discoveries they can tell (among other things) which camps or areas were Jewish because they won't find any pig bones. Yet, in other areas of non-Jewish peoples, for example, the Babylonians and Assyrians who lived in and near the same areas, did eat pork.

This shows, this was not something known by the other people around them. And, yet the Bible clearly states to stay away from animals like pig because of the disease they could carry.

ლევიტელთა მიმართ 11:9-10

Leviticus 11:9-10

„აჲა, ესენი შეგიძლიათ ჭამოთ ყოველთაგან, რომელნიც წყალში არიან, ყოველი, რომელსაც აქვს ფარფლი და ქერეჭი წყალში, ზღვებში და მდინარეებში, ისინი შეგიძლიათ ჭამოთ. 10 და ყოველნი, რომლებსაც არა აქვთ ფარფლი და ქერეჭი ზღვებში და მდინარეებში, წყლის ყოველ ქვეწარმავალთაგან, ყოველ ცოცხალ არსებათაგან, რომელნიც წყალში არიან, საძაგელნი არიან თქვენთვის.

“Of all the creatures living in the water of the seas and the streams you may eat any that have fins and scales. But all creatures in the seas or streams that do not have fins and scales—whether among all the swarming things or among all the other living creatures in the water—you are to regard as unclean.

აქ განიხილება წყლის ბინადრები, რომელთა ჭამა ნებადართულია და არ არის ნებადართული (ლოქოსებრნი - სქევინჯერები და ხამანწყები)

This discusses water creatures they can and cannot eat (catfish – a scavenger, and oysters to name a few).

იციტ ხამანწკების წესი? თქვენ არ უნდა მიირთვათ ისინი მაისში, ივნისში ივლისში და აგვისტოში იმიტომ რომ მათი ტრანსპორტირებისთვის ამ დროს ტემპერატურა ძალიან მაღალია. ბაქტერიები რომლებიც ხამანწკებში მრავლდება იწვევს სიკვდილიანობას 50%-ში. ბაქტერიების დანახვა, გასინჯვა ან ყნოსვით ამოცნობა შეუძლებელია. ამიტომ არის საშიში.

Do you know the oyster rule? You should not eat oysters in May, June, July and August because in hot months, transportation might mean the oysters become too hot when transported. In fact, bacteria in oysters if allowed to grow, can cause a death rate of 50%. Bacteria you can't taste, see, or smell. That's very dangerous.

კითხვა:

Question:

ხვდებით რატომ იქნებოდა ამ წესების დაცვა უდაბნოში ცხოვრებისას სწორი?

Do you see why having these rules would be wise when living in desert?

ეს განსაკუთრებით საინტერესოა, რადგან გარშემომყოფები ღორს და სხვა უწმინდურ საკვებს იღებდნენ. ასე რომ, ცოდნა იმისა თუ რა უნდა მიირთვათ უსაფრთხოებისათვის არ მოდის სხვა ადამიანებისაგან.

This is especially interesting since the people around them were consuming pig and other unclean things. So the knowledge about what to eat for safety did not come from the other people around them.

ეს წესები ისრაელიანებისთვის იყო განკუთვნილი, მაგრამ ცუდი არ იქნება თუ ჩვენც ფრთხილად ვიქნებით!

These animal rules were meant for the Israelites but not a bad idea for us to be careful today as well!

მცოცავები, რომელთა ჭამაც შეეძლოთ და რომლისაც არა

Creeping things they could eat and not eat

ლევიტელთა მიმართ **11:29-31**

Leviticus 11:29-31

„აჰა, რა არის უწმიდური თქვენთვის ქვეწარმავალთაგან: დედამიწაზე მხოხავნი: თხუნელა, თაგვი და ხვლიკი მისი გვარისდა მიხედვით, ვიანაკა, მსვენლომი, ძლოკვი, ხომეტი და ქამელეონი. 31ესენი უწმიდურები არიან თქვენთვის ყოველ ქვეწარმავალთაგან. ყოველი, რომელიც შეეხება მათ მკვდრებს, გაუწმიდურებული იქნება საღამომდე.

“Of the animals that move along the ground, these are unclean for you: the weasel, the rat, any kind of great lizard, the gecko, the monitor lizard, the wall lizard, the skink and the chameleon. Of all those that move along the ground, these are unclean for you. Whoever touches them when they are dead will be unclean till evening.

AVMA და ARVA რომლებიც არიან ორი ძირითადი საკვების მარეგულირებელი ორგანიზაციები ამერიკაში, ამბობენ, რომ ყველა ამფიბიას და ქვეწარმავალს ისე უნდა მოეპყრათ, თითქოს ისინი არიან სალომნელას მტარებლები (ძალიან საშიში ბაქტერია). რადგან ამის საშიშროება მაღალია. ეს ორგანიზაციები მოგვიწოდებენ რომ დავიბანოთ ხელი მას შემდეგ, რაც შევეხებით მათ რათა თავიდან ავირიდოთ სალომნით მოწამვლა.

The AVMA and ARVA, which are two major food regulators in America, say that you should treat all amphibians and reptiles as if they carry Salmonella (a very serious bacteria). The risk is that high. In fact, they state you need to wash your hands every time you touch a reptile and even wash hands after touching something the reptile has touched to avoid salmonella poisoning.

კითხვა:

Question:

გდომებიათ ოდესმე გეჭამათ თაგვი, ხვლიკი ან თხუნელა?

Have you ever wanted to eat a mouse, lizard or mole?

ზოგიერთ კულტურებში ამას ჯერ კიდევ აკეთებენ! ბიბლია ბრძნულად აზიარებს იმას რაც თავიდან უნდა იქნას აცილებული.

Yet in some cultures they still do! The Bible is wise in sharing things that should be avoided.

ლევიტელთა მიმართ 11:32-33

Leviticus 11:32-33

32და ყველაფერი, რასაც დაეცემა რომელიმე მათგანი მკვდარი, გაუწმიდურდება. ყოველი ჭურჭელი ხისა ან სამოსელი, ან ტყავი, ან ტომარა, და ყოველი საგანი, რომელიც გამოიყენება საქმეში, ჩაშვებულ უნდა იქნას წყალში და უწმიდური იქნება საღამომდე, ხოლო შემდეგ იქნება სუფთა. 33და ყოველი ჭურჭელი თიხისა, რომელშიც ჩავარდება რომელიმე იმათგანი, ყველაფერი, რაც მასშია, გაუწმიდურდება და უნდა დაამსხვრიოთ.

When one of them dies and falls on something, that article, whatever its use, will be unclean, whether it is made of wood, cloth, hide or sackcloth. Put it in water; it will be unclean till evening, and then it will be clean. If one of them falls into a clay pot, everything in it will be unclean, and you must break the pot.

კითხვები:

Questions:

რა უნდა გააკეთო, ამ ფრაგმენტის მიხედვით, როდესაც მკვდარი ცოხველი როგორცაა ხვლიკი ჩავარდება ქილაში ან ჭიქაში?

What do these verses say to do if a dead animal, like a lizard, falls into a jar or cup?

რას მიანიშნებს ეს ბიბლიაზე?

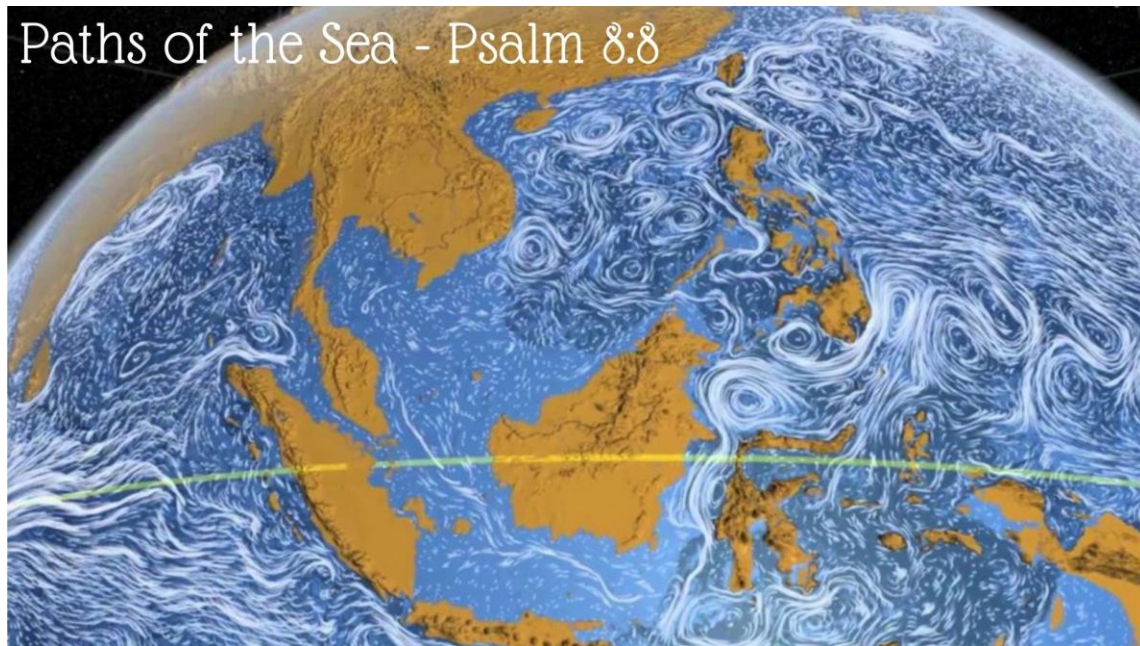
What does this show about the Bible?

ეს არის ცოდნა დაავადების შესახებ რომელიც ყველაზე მძიმე იყო იმ დროს.

This is a knowledge of diseases that is greater than anything that was available at the time.

შემდეგში ჩვენ მიმოვიხილავთ კიდევ ერთ სამეცნიერო ფაქტს ბიბლიიდან.

Next we will look at one more scientific fact listed in the Bible.

საზღვაო ბილიკი

Paths in the Sea

ფსალმუნნი 8:8

Psalm 8:8

ყველა პირუტყვი – წვრილფეხა და მსხვილფეხა და ასევე – ნადირი ველისა;
the birds in the sky, and the fish in the sea, all that swim the paths of the seas.

კითხვა:

Question:

ზუსტად სად არის ნათქვამი რომ თევზები ცურავენ?

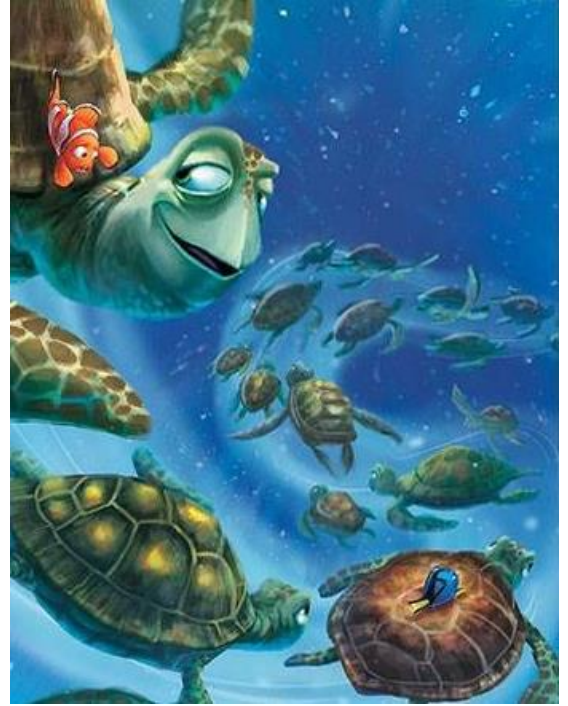
Where exactly does it say the fish are swimming?

ოკეანის ბილიკებში გამავალი თევზი.

Fish passing through the paths in the ocean.

ეს ამბავი 1854 წლამდე ცნობილი არ იყო, როდესაც აღმოაჩინეს საზღვაო გზები, რომლებიც გამოიყენება გადაზიდვების გასაადვილებლად. სინამდვილეში, ადამიანმა რომელმაც ეს დაადგინა, მეთიუ მორი, მან ეს წაიკითხა ბიბლიაში და მიხდვა, რომ ოკეანესა და ატმოსფეროში წყლის ნაკადები უნდა არსებობდეს. (თუ ოდესმე გინახავთ ნემოს პოვნის ამბავი, გემახსოვრებათ როდის გადაადგილდებიან თევზები ოკეანეში)

ბიბლიის წყალობით, თვითმფრინავებმა და გემებმა გამოიყენეს ეს მანამდე უცნობი ფაქტი. ბიბლია ისევ ზუსტია.

ამრიგად, ჩვენ შეგვიძლია დავინახოთ ბიბლიაში მეცნიერული სიზუსტეები, რომლებიც აღემატება იმას რაც იმდროინდელი ხალხის პრაქტიკაში იყო.

ეს არ არის მეცნიერული წინასწარი ცოდნის ერთადერთი მაგალითი, მაგრამ საკმარისია იმის საჩვენებლად, რომ ბიბლია მეცნიერულად ზუსტია და რომ ეს ცოდნა არ იყო ხელმძღვანელში მისი შექმნის დროს, რაც იძლევა გარანტიას, რომ ავტორები არ წერდნენ დამოუკიდებლად და ჰქონდათ მათ ღვთაებრივი ძალის დახმარება.

შემდეგში ჩვენ განვიხილავთ არქეოლოგიურ მტკიცებულებებს, რათა კიდევ უფრო კარგად დავინახოთ, რომ ბიბლია ზუსტია ყველაფერში რასაც ამტკიცებს.

This was not known until the year 1854, when these paths were discovered and used to make shipping easier. In fact, the man that determined this, Matthew Maury, had read this verse in the Bible and realized that there must be currents of water in the oceans and atmosphere. (If you ever watched Finding Nemo and remember when all the fish would “ride” the current in the ocean).

Thanks to the Bible, airplanes and ships have made use of this previously unknown fact. The Bible again is accurate.

So we can see great evidence of scientific accuracy in the Bible that was beyond what the people of the time practiced, knew of, or believed.

These are not the only examples of scientific foreknowledge but there are enough to show that the Bible is accurate scientifically and that this knowledge was not available at the time it was

written, giving strong evidence that the writers were not writing on their own but had some divine help.

Next time we will look at archeological evidence to help further show that the Bible is accurate in everything it claims.

კითხვა:

Question:

რა იყო ყველაზე საინტერესო საკითხი რაც დღეს ისწავლეთ?

What was the most interesting thing you learned today?

გაკვეთილი მესამე

Lesson Three

არქეოლოგიური მტკიცებულება

Archeological Evidence

არქეოლოგიური მტკიცებულება: უძველესი არქეოლოგიური აღმოჩენები (რომლებიც გათხრების შედეგად იქნა აღმოჩენილი) აჩვენებს რომ ბიბლია არის ზუსტი ისტორიული ფაქტებით.

Archeological Evidence: Ancient discoveries made by archeologists (those that dig and find things in the ground that are really old) that show the Bible is accurate in historical facts.

არქეოლოგიის დანიშნულებაა გათხარონ, მოახდინონ იდენტიფიცირება და განსაზღვრონ წარსულის უძველესი ჩანაწერები. ზოგიერთი არქეოლოგიური მტკიცებულება რომელიც აღმოჩენილია, დაკავშირებულია ბიბლიასთან.

The role of archaeology is to dig, identify, and determine the ancient records of the past. Some archeological evidence that is discovered relates to the Bible.

შეიძლება გასაკვირი იყოს იმის მოსმენა, რომ ბიბლია ყველაზე ზუსტი ისტორიული წიგნია მსოფლიოში. მასში არცერთი ცალკეული შეცდომა არ მოიძებნება. არქეოლოგიის დარგში მოღვაწეთათვის, ბიბლიის სიზუსტე გასაკვირი არ არის. სინამდვილეში, საუკუნეების განმავლობაში, ათასობით აღმოჩენა ადასტურებს ბიბლიურ ისტორიებსა და ფაქტებს.

It may come as a surprise to find out that the Bible is the most historically accurate book in the world. There has never been a single valid mistake found in it. To those in the field of archaeology, the Bible's accuracy is no surprise. In fact, over the centuries, thousands of discoveries support biblical stories and statements.

არქეოლოგიას შეუძლია გასცეს პასუხები კითხვებს როგორცაა: ბიბლიაში აღწერილი მოვლენები მართლაც მოხდა? ცხადია შესაძლოა არ გვქონდეს არქეოლოგიური მტკიცებულება ყველაფრისთვის- როგორცაა, იესო დადიოდა თუ არა წყალზე? ჩვენ არ შეგვიძლია ნაკვალევის პოვნა წყალზე... მაგრამ, არქეოლოგიას შეუძლია უპასუხოს ისეთ კითხვას როგორცაა, ხალხი და ადგილები რომლებიც აღწერილია ბიბლიაში ნამდვილად არსებობდა თუ არა?

Archeology can answer such questions such as: Did the things in the Bible actually happen? Now we might not have archeological evidence for everything – like did Jesus walk on water? We won't find footprints in the water... but archeology can answer did the people, places and things mentioned in the Bible, really exist and occur?

როდესაც ჩვენ ვნახულობთ არქეოლოგიურ მტკიცებულებებს, ვრწმუნდებით, რომ ბიბლია ყოველთვის მართალია ყველა დეტალში რასაც მასში ვკითხულობთ. სრულებით ზუსტი წიგნის შექმნა ადამიანის შესაძლებლობებს აღემატება. რეალურად, უნივერსიტეტების მიერ გამოცემულ წიგნებს სჭირდებათ გადახედვა რამდენიმე წელიწადში რადგან ახალი ინფორმაცია ემატება. წიგნი ყოველთვის საჭიროებს შემოწმებას. მაგრამ ბიბლია ყოველთვის იყო და იქნება იდეალურად ზუსტი ყოველგვარი დამატების გარეშე. ის არასოდეს საჭიროებს გადახედვას ან დატამებას.

When we look at archeological evidence, we see the Bible is always correct in every detail it ever gives. It is beyond human ability to make a book that is a hundred percent accurate. In fact, in universities, the text books need to be rewritten every few years as new information is determined. Textbooks are constantly in need of revision. But the Bible is always, and has always been, perfectly accurate with no need to ever change. It has never needed a revision or second edition.

მოდი ვნახოთ, რამდენიმე არქეოლოგიური მტკიცებულება.
Let's look at a few archeological pieces of evidence now.

მეფე დავითი King David

კითხვა:

Question:

გახსენდებათ თუ არა ბიბლიიდან რაიმე, მეფე დავითის შესახებ?

What are some things you remember from the Bible, if any, about king David?

მას შემდეგ რაც დავითის არსებობის ფიზიკური მტკიცებულება არ არსებობდა, სხვა ბიბლიური ისტორიებისგან განსხვავებით, ხალხი განიხილავდა იყო თუ არა დავითი ნამდვილი 1987 წლამდე. 1993 წელს ქალაქ თელ დამში არქეოლოგებმა იპოვეს ქვა რომელზეც ეწერა „ისრაელიანთა მეფე დავითის სახლიდან“. (ნაჩვენებია თეთრი წარწერით).

ეს იყო პირველი მატერიალური მტკიცებულება დავითის ისრაელიანების მეფის. მეფე დავითი ისტორიულად არსებობდა, როგორც ბიბლიაშია დაწერილი. არქეოლოგიური მტკიცებულება ადასტურებს რომ ბიბლია სწორია.

Since there was no physical evidence of David, other than the stories in the Bible, some people doubted David was real, even up until 1987. In 1993 in a city called Tel Dan, archeologists found a stone that said “the King of Israel from the house of David”. (Shown in white letters). This was the first physical proof that there was a kingdom of David from Israel. King David existed historically, just as the Bible stated. Archeological evidence helped prove the Bible is correct.

ეზეკიას გვირაბი Hezekiah’s Tunnel

ბიბლიაში აღწერილია მეფე ეზეკიას მიერ გვირაბის აშენების და ქალაქისათვის წყლის მიწოდების ამბავი.

The Bible mentions that King Hezekiah built a tunnel to bring water to the city.

2 წიგნი მეფეთა 20:20 **2 Kings 20:20**

ბიზკიაჰუს დანარჩენი საქმენი, ყველა მისი გმირობა, წყალსატევი რომ გააკეთა და ქალაქში წყალი გაიყვანა, იუდას მეფეთა მატთანეშია ჩაწერილი.

As for the other events of Hezekiah’s reign, all his achievements and how he made the pool and the tunnel by which he brought water into the city, are they not written in the book of the annals of the kings of Judah?

ეზეკიამ ააშენა გვირაბი, რომლის წყალობითაც წყალი, რომელიც ქალის გარეთ იყო შემოიყვანა ქალაქის შიგნით. ეს ნამდვილად ასე მოხდა. ამგვარად, ის დარწმუნებული იყო რომ ქალაქს ყოველთვის ექნებოდა წყალი, მაშინაც კი თუ მათ მტრები შემოუტევენ.

Hezekiah built the tunnel and brought the water that was outside the city underground to the inside of the city. This was wise. It made sure that the city always had a supply of water, even if enemies tried to attack.

Hezekiah's Tunnel 2 Kings 20:20

ეს გვირაბი არქეოლოგებმა აღმოაჩინეს იერუსალიმის ქვემოთ. ამგვარად, თქვენ თუ წახვალთ იქ, შეგიძლიათ გაიაროთ ამ გვირაბში. გვირაბის ბოლოს, სანამ მის ვანდალიზებას არ მოახდენდნენ იყო ადგილი, რომელიც გვიამბობდა გვირაბის აშენების ამბავს. (იხილეთ სურათი). მშენებლობისას, მუშები ორი ბოლოდან მუშაობდნენ გვირაბის დასაკავშირებლად რაც ძალიან რთული იყო. გვირაბი წარმოადგენს კიდევ ერთ მტკიცებულებათა ნაწილს, რაც ადასტურებს რომ ბიბლიაში დაწერილი ამბები სწორია.

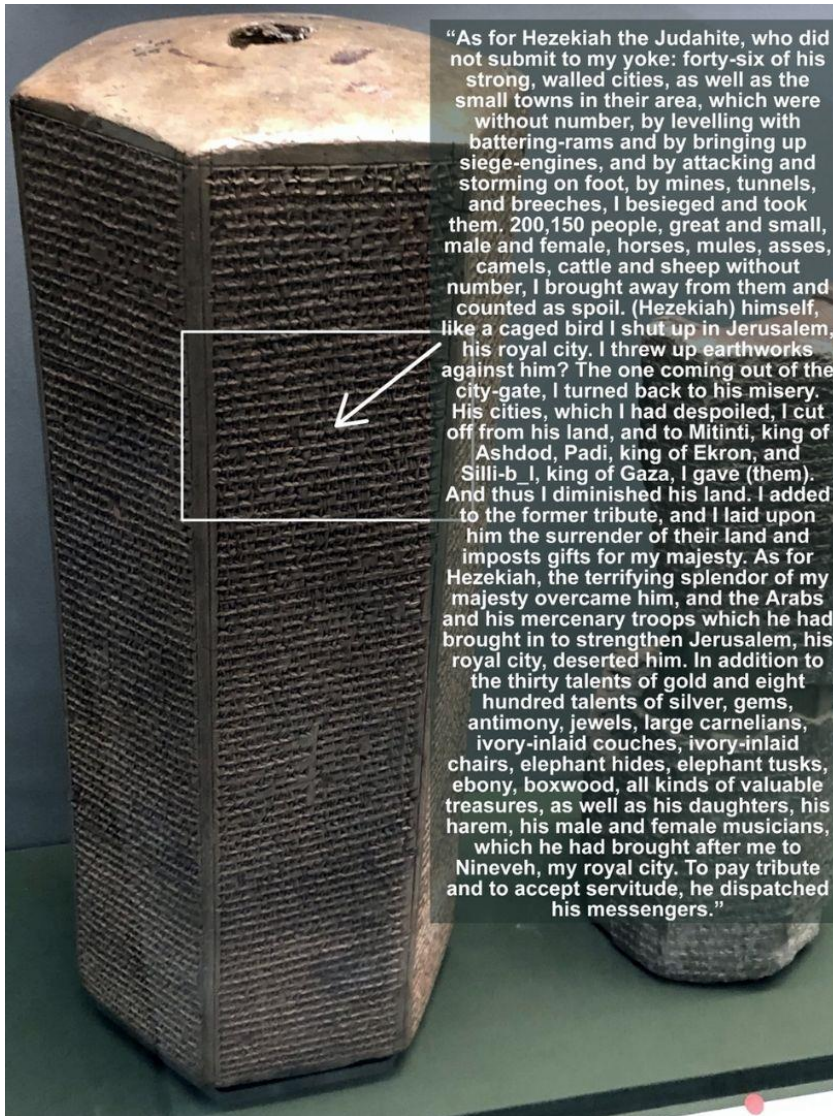
Archeologists discovered this tunnel under Jerusalem. In fact, if you go there, you can tour the tunnel yourself. On the end of the tunnel, before it was vandalized, it told of the construction. (See the picture on the right). They started from two ends and worked toward the middle to connect the tunnel. This was very difficult to do. The tunnel is another piece of evidence that proves what the Bible had written was correct.

რაც შეეხება ეზეკიას, კიდევ მრავალი მტკიცებულება არსებობს.
What about Hezekiah? There is more evidence.

ტაილორის პრიზმა Taylor Prism

ეს თიხის პრიზმა დაწერილია მეფე სენახერიბის მიერ. მეფე სენახერიბი იყო ასურელთა მეფე, რომელიც ებრძოდა ისრაელელებს. ეს პრიზმა, რომელიც მან დაწერა გვიყვება ამბავს იმის შესახებ თუ რა გაუკეთა სენახერიბმა ეზეკიას.

This clay prism has writing on it from King Sennacherib. King Sennacherib was an Assyrian who fought against the Israelites. This prism that he wrote on says what he did to Hezekiah.

მეფე სენახერიბი ამბობს, რომ მან ალყა შემოარტყა (იარაღით შემოსაზღვრა) მეფე ეზეკიას 46 ქალაქი და სხვადასხვა სოფლები. ის ამბობს, რომ მან შემოსაზღვრა იერუსალიმი. პრიზმა შეგიძლიათ იხილოთ გვერდით. რას ამბობს ბიბლია ამის შესახებ? მოდი ვნახოთ და წავიკითხოთ.

King Sennacherib says he laid siege (set up weapons to fight) against 46 of King Hezekiah's cities and other small villages. He says he surrounded Jerusalem. You can see the prism on the next page.

What does the Bible say about what happened? Let's read to see.

2 წიგნი მეფეთა 18:13

2 Kings 18:13

ხიზკიას მეთოთხმეტე წელს შეუტია ამურის მეფე სანხერიბმა იუდას ყველა ციხე-ქალაქს და ხელთ იგდო ისინი.

In the fourteenth year of King Hezekiah's reign, Sennacherib king of Assyria attacked all the fortified cities of Judah and captured them.

2 წიგნი ნეშტა 32:1
2 Chronicles 32:1

ამ პატიოსან საქმეთა შემდეგ მოვიდა სანხერიბი, აშურის მეფე, შემოიჭრა იუდაში და ალყა შემოარტყა ციხე-ქალაქებს. მათ გატეხას ფიქრობდა.

After all that Hezekiah had so faithfully done, Sennacherib king of Assyria came and invaded Judah. He laid siege to the fortified cities, thinking to conquer them for himself.

რას გვეუბნება ეს ფრაგმენტი?
What do these verses tell us?

ერთ-ერთი ქალაქი იყო ტელ ლაჩიში. გამარჯვების აღსანიშნავად სენახერიბმა თავის სასახელში 17 ფუტის სიმაღლის ნახატი დაკიდა. თუმცა, ტელიორის პრიზმა რომელიც მოგვითხრობს იერუსალიმზე, ისრაელის დედაქალაქზე, არ ახსენებს ამ გამარჯვებას. არანაირ ნახატს. რატომ? მოდი წავიკითხოთ, ესაიას წერილი მეფე ეზეკიასთვის.

One of the cities was the city of Lachish. To celebrate his victory, Sennacherib put a 17-foot-long picture of the fight in his palace. Yet when the Taylor Prism talks of Jerusalem, the capital of Israel, there is no mention of victory. No large picture. Nothing. Why? Let's read on to see that Isaiah has a message for king Hezekiah from God.

2 წიგნი მეფეთა 19:32-36
2 Kings 19:32-36

„ამიტომაც ამბობს უფალი აშურის მეფეზე: ვერ შევა ამ ქალაქში, ისარს ვერ შეისვრის, ვერ მიეჭრება ფარმომარჯვებული და მიწაყრილს წინ ვერ აღუმართავს. 33 უკან გაბრუნდება იმავე გზით, რომლითაც მოვიდა. და ვერ შევა ამ ქალაქში, – ამბობს უფალი, – 34 მე დავიფარავ ამ ქალაქს, რომ ვიხსნა იგი ჩემთვის და დავითისთვის, ჩემი მსახურისთვის.“ 35 იმ ღამით იყო, რომ გავიდა უფლის ანგელოზი და მუსრი გაავლო აშურის ბანაკში ასოთხმოცდახუთი ათას კაცს. და ადგნენ დილით, და აჰა, მკვდარი იყო ყველა. 36 და აიყარა, და წავიდა, და გაბრუნდა სანხერიბი, აშურის მეფე, და ცხოვრობდა ნინევეში.

*“Therefore this is what the LORD says concerning the king of Assyria:
“He will not enter this city or shoot an arrow here.
He will not come before it with shield or build a siege ramp against it.
By the way that he came he will return; he will not enter this city, declares the LORD.
I will defend this city and save it, for my sake and for the sake of David my servant.”
That night the angel of the LORD went out and put to death a hundred and eighty-five thousand in the Assyrian camp. When the people got up the next morning—there were all the dead bodies! So Sennacherib king of Assyria broke camp and withdrew. He returned to Nineveh and stayed there.*

კითხვა:

Question:

რა დაემართა სენახერიბის ჯარს ბიბლიის მიხედვით?

What happened to Sennacherib's army according to the Bible?

მოდი ვნახოთ, რა დაემართა მეფე სენახერიბს მას შემდეგ რაც დატოვა იერუსალიმი.
Let's see what happened to King Sennacherib after he left Jerusalem.

2 წიგნი მეფეთა 19:37

2 Kings 19:37

ერთხელ, როცა ლოცულობდა თავისი ღმერთის, ნისროქის სახლში, მახვილით მოკლეს იგი ადრამელეზმა და შარეცერმა, მისმა შვილებმა, და არარატის ქვეყანას შეაფარეს თავი. მის ნაცვლად მისი ძე, ესარხადონი გამეფდა.

One day, while he was worshipping in the temple of his god Nisrok, his sons Adrammelek and Sharezer killed him with the sword, and they escaped to the land of Ararat. And Esarhaddon his son succeeded him as king.

სენახერიბი მოკლა მისმა შვილმა.
Sennacherib was murdered by his sons.

ესარხადონის ქრონიკებში, კიდევ ერთი არქეოლოგიური მტკიცებულებაა, რომელიც დაწერილია სენახერიბის მეორე ვაჟის, სახელად ესარხადონის მიერ, ის წერს, რომ სენახერიბი მოკლა მისმა ვაჟამ.

In Esarhaddon's Chronicles, another piece of archeological evidence written by another of Sennacherib's sons named Esarhaddon, he writes that some of Sennacherib's sons killed their father.

ამგვარად რა შევიტყვეთ აქედან? სენახერიბი ახსენებდა იერუსალიმს, მიუხედავად იმისა, რომ იგი ტრაბახობდა მცირე გამარჯვებით იმ დონემდე რომ მის სახლში 17 ფუტის სირგმის ფურათი მიეძღვნა ამ ამბავს.

So what do we learn from this? Sennacherib mentions nothing about Jerusalem even though he was bragging for smaller victories to the point of having a 17-foot-long picture in his palace.

ბიბლია კვლავ ზუსტად ასახავს მომხდარს, მათ შორის იმ ფაქტს, რომ სენახერიბს არ ჰქონდა გამარჯვება იერუსალიმში და რომ ის მალევე მოკლა საკუთარმა ვაჟმა.

The Bible is accurate again in depicting what happened, including the fact that Sennacherib did not have victory in Jerusalem and that soon after he was killed by his own children.

უამრავი არქეოლოგიური მტკიცებულება იმისა რომ ბიბლია ასი პროცენტით ზუსტია. თუ ბიბლია არ უნდა ყოფილიყო ზუსტი, ან მისი ავტორები არ იყვნენ შთაგონებულნი, მაშინ მათ შეეძლოთ გამოეტოვებინათ ყველა ეს კონკრეტული დეტალი რათა ხალხს არ შეძლებოდა მათი შემოწმება. მაგრამ ბიბლია ძალიან დეტალურად აღწერს ყველაფერს, რადგან მისი ავტორი არის ღმერთი და არა ადამიანი.

There are so many pieces of archeological evidences showing the Bible is one hundred percent accurate. If the Bible was not trying to be accurate or if the writers were not inspired, they could just leave out all these specific details so that people could not check them. But the Bible is extremely detailed because God is the author, not man.

ეზეკიას ბულა **The Hezekiah Bulla**

ახალი საინტერესო აღმოჩენა, რომელიც ადასტურებს ბიბლიის სიზუსტესა და მის შთაგონებულობას გაკეთდა 2015 წლის დეკემბერში. ძველ აღთქმაში ჩვენ ვკითხულობთ ებრაელი მეფის სახელად ეზეკიას შესახებ ინფორმაციას. იერუსალიმის ებრაული უნივერსიტეტის გამოცემაში ნათქვამია, რომ მათ ტამართან თიხის პატარა ბეჭედი აღმოაჩინეს. ბეჭედზე წერია: „ეკუთვნის იუდეას მეფეს ეზეკიას ახაზის ძეს.“ ამ ბეჭედს ბულა ჰქვია. ბულა გამოიყენებოდა საბუთების დასამტკიცებლად და დასალუქად. არის სხვა ასეთი ბეჭდებიც, მაგრამ ეს არის პირველი ისრაელის მეფის.

An exciting new discovery proving the Bible’s accuracy and inspiration was made in December, 2015. In the Old Testament, we have been reading about the Jewish king named Hezekiah. A news release from Hebrew University in Jerusalem said that a small clay seal was discovered near their temple. The writing on the seal reads, “Belonging to Hezekiah [son of] Ahaz king of Judah.” This seal is called a bulla. A bulla was used to prove and seal documents. There are other such seals, but this one is the first of an Israelite king.

პილატეს წარწერა The Pilate Inscription

პონტოელი პილატე იყო რომელიც მოხელე, რომელიც განაგებდა იუდეას ტერიტორიას ქრისტეს სიკვდილის დროს. პილატე იყო ის ვისაც ჰქონდა უფლება მოეკლა ქრისტე, მიუხედავად იმისა, რომ პილატემ იცოდა, რომ ის უდანაშაულო იყო.

Pontius Pilate was a Roman official who governed the area of Judea at the time of Christ's death. Pilate was the one who had the authority to put Christ to death—even though Pilate knew he was innocent.

Pilate Inscription
John 18:38, 19:4,6

მიუხედავად იმისა, რომ ბიბლია პილატეს მოიხსენიებს, მისი სახელი არქეოლოგიურ მტკიცებულებებში ვერ მოიძებნა. ასობით წლის განმავლობაში ვერანაირი მტკიცებულება ვერ იქნა მოძიებული იმის დასამტკიცებლად, რომ კაცს, სახელად პილატეს, რაიმე კავშირი ჰქონდა ქრისტესთან და იუდეასთან. ამის გამო ბევრი დასცინოდა ბიბლიის დამწერებს, რომ ვითომა მათ გამოიგონეს პილატე. ბოლოს და ბოლოს თუ პილატე ლიდერი იყო, არ იქნებოდა ამის დამამტკიცებელი საბუთი?

Although the Bible names Pilate, his name could not be found in archaeological evidence. For hundreds of years, no evidence could be found to prove a man named Pilate had anything to do with either Christ or Judea. Because of this, many made fun of the Bible and claimed that the Bible writers made Pilate up. After all, if Pilate was a leader, wouldn't there be evidence to prove it?

1961 წელს, სესარიაში მომუშავე იტალიურმა არქეოლოგიურმა ჯგუფმა იპოვა ქვის ფირფიტა, რომლის სიმაღლე იყო 32 ინჩი, სიგანე 27 ინჩი და სისქე 8 ინჩი. ზემოთ გამოსახულ ქვაზე ეწერა: „პონტიუს პილატე იუდეის პრეფექტი“ - თითქმის იგივე სათაური რაც მას ლუკას სახარებაში 3:1 მიენიჭა. კიდევ ერთი დასტური იმისა, რომ ბიბლია ნამდვილად ღვთის სიტყვაა.

In 1961, an Italian archaeological team working at Caesarea found a stone tablet that measured 32 inches high, by 27 inches wide, by 8 inches thick. On the stone, pictured above, it said “Pontius Pilate, Prefect of Judea” – almost the exact same title as the one given to him in Luke 3:1. Another proof that the Bible is really the word of God.

ცნობილი არქეოლოგი ნელსონ გლუეკი წერდა: „...არქეოლოგიურ აღმოჩენა არასდროს დაუპირისპირებია ბიბლიურ მითითებებს.“

The famous archaeologist Nelson Glueck wrote: “...no archaeological discovery has ever controverted a Biblical reference.”

მოდი ვნახოთ კიდევ ორი მაგალითი არქეოლოგიური მტკიცებულებებიდან.

Let's look at two more examples of archeological evidence.

იერიხოვნის კედელი **The Walls of Jericho**

ბიბლია ამბობს, რომ როდესაც ისრაელელი ხალხი წავიდა იერიხოვნთა საბრძოლველად, იესო ნავეს ძის 6:20-ში, კედლები დაინგრა და ხალხი პირდაპირ შევიდა და აიღო ქალაქი. 1930-1936 წლებში არქეოლოგმა გარსტანგმა აღმოაჩინა ეს ამბავი. ეს გასაოცარი იყო, რადგან ჩვეულებრივ, ქალაქის კედლები ბრძოლის დროს შეიძლება დაინგრეს, მაგრამ ეს ბრძოლამდე მოხდა. ბიბლია ამტკიცებს რომ იერიხოვნის კედლები გარედან თავისით ჩამოიშალა, იესო ნავეს ძის 6:20-ში. ჯონ გარსტინგის არქეოლოგიურმა გათხრებმა 1930-1936 წლებში აღმოაჩინა აგური, რომელიც მდებარეობდა ქალაქის გარეთ. 1950-იანე წლებში კეტლინ კენიონის გათხრებმა იგივე აჩვენა. ჩამოვარდნილი აგური ქმნიდა პანდუსს შემტევი არმიისთვის ქალაქში ასასვლელად. მათ ასევე აღმოაჩინეს კედლის შიგნით აშენებული სახლების ნაშთები. (რახაბის სახლი იესო ნავეს ძე 2:15 მოხსენიებულია როგორც კედლის ნაწილი.)

The Bible says that when the people of Israel went to fight Jericho, in Joshua 6:20, that the walls fell flat and the people went straight up and took the city. In 1930-1936, the archaeologist Garstang, found this to be true. This was amazing because normally a city's walls were pushed in during a fight, not the other way around. The Bible claims the walls of Jericho fell outward “down flat” Joshua 6:20. John Garstang's archaeological digs between 1930-1936 found bricks from the wall lying outward from the city. Kathleen Kenyon's digs in the 1950's found the same thing. The fallen bricks formed a ramp for the attacking army to use to climb up into the city. They also found remains of houses built against the inside of the wall. (Rahab's house Joshua 2:15 is mentioned as being part of the wall.)

არქეოლოგებმა პიოვეს ფერფლის ფენა და დამწვარი ნამსხვრევები 1 მეტრის სისქის, იესო ნავეს ძის 6:24-ში ნათქვამია: „დაწვეს მთელი ქალაქი და ყველაფერი რაც მასში იყო, მაგრამ ვერცხლი და ოქრო, ბრინჯაოსა და რკინის ნივთები უფლის სახლის საგანძურში ჩადეს. (იესო ნავეს ძე 6:24)

Archaeologists found a layer of ash and burned debris 1 meter thick, keeping with Joshua 6:24 that said, “they burned the whole city and everything in it, but they put the silver and gold and the articles of bronze and iron into the treasure of the Lord’s house.” (Joshua 6:24).

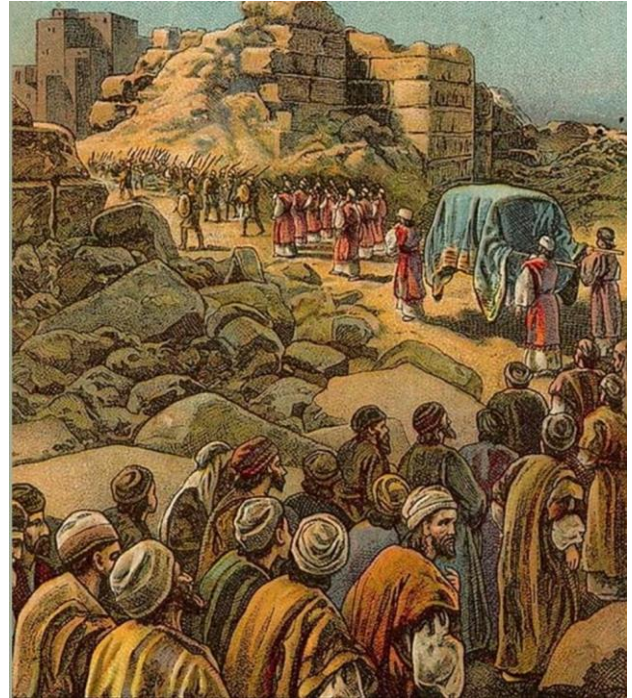
გარსანგმა და კენიონმა იპოვეს თიხის დიდი ქილები, რომლებიც სავსე იყო დაკრეფილი მარცვლეულით. (იესო ნავეს ძის 3:15-ში

ნათვამია, რომ იერიხოვნის დაპყრობა მოხდა მოსავლის სეზონზე და არა მოსავლის აღებამდე, როგორც ეს ჩვეულებრივ ხდებოდა ქალაქებსშორის ბრძოლის დროს. მარცვლეული ვარგისი იყო და, როგორც წესი, გამარჯვებული არმია წაიღებდა ხოლმე (იესო ნავეს ძე 6:17-18, ამბობს, რომ ისრაელელებმა ქალაქი არ გაძარცვეს.)

Garstang and Kenyon found large clay jars filled with harvested grain. (Joshua 3:15 says the conquest of Jericho happened during the harvest season, not before the harvest as was usual to do at that time when fighting a city. Grain was valuable and would normally have been taken by the victorious army. (Joshua 6:17-18 says the Israelites did not plunder the city.)

ბიბლია ასევე წერს, რომ ბრძოლა მოხდა მას შემდეგ, რაც მინდვრებიდან მთელი საკვები მოიტანეს. ეს არ იყო ნორმალური, რადგან მინდვრებში არ იქნებოდა საჭმელი, რათა შემოწრილ ისრაელელებს ეჭამათ. მიუხედავად ამისა, არქეოლოგებმა იერიხოვნში მარცვლეულით სავსე ბევრი ქილა იპოვეს. ეს ადასტურებს, რომ ისინი ნამდვილად იბრძნოდნენ მოსავლის დასრულების შემდეგ. კიდევ ერთი მყარი მტკიცებულება იმისა რომ ბიბლია მართალია. იერიხოვნის კედლები იშლება; კედელთან აგებული რაზაბის სახლი; იერიხოვნს თავს დაესხნენ მოსავლის აღების შემდეგ; იერიხოვნის არ დაწვა და არ გაძარცვა ისრაელელების მიერ. ყველა ბიბლიური სიზუსტე მართალია.

The Bible also records that the battle took place after all the food from the fields had been brought in. This was not normal because there would be no food in the fields for the invading Israelites to eat. Yet, the archaeologists found many jars at Jericho filled with grain. This proves they truly did fight after the harvest was finished. Once again, more evidence showing

the Bible is true. Walls of Jericho falling flat out; Rahab's house built against the wall; Jericho being attacked after harvest; Jericho being burnt and not plundered by Israel. All are examples of Biblical accuracy.

ხეთები The Hittite Nation

დაბადებაში მე-15 თავში, ნათქვამია, რომ არსებობდნენ ადამიანები, რომლებსაც ხეთებს უწოდებდნენ, მაგრამ არ არსებობდა არქეოლოგიური მტკიცებულება. საბოლოოდ, 1906 წელს თურქეთში იპოვეს ძველი ნანგრევები და ნაშთები, რამაც დაადასტურა, რომ მართლაც არსებობდა ხეთური ერი ათასობით წლის წინ დაწერილი ბიბლიაში. რაზე მიანიშნებს ეს? რომ ბიბლიის ავტორები შთაგონებულნი იყვნენ და თვითონ არ მოუგონიათ.

In Genesis 15 it says there was people called the Hittites, but there was no archeological evidence. Finally, in 1906 old ruins and remains were found in Turkey that proved there really was a Hittite nation written of thousands of years before. What does this show? That the Bible writers were inspired and didn't come up with these by themselves.

დასკვნა Conclusion

ჩვენ ვნახეთ მრავალი სამეცნიერო წინასწარი ცოდნის მაგალითი და არქეოლოგიური მტკიცებულებების მაგალითი და კიდევ ბევრია, რისი შესწავლაც შეგიძლიათ. არქეოლოგიური მტკიცებულებებიდან ჩვენ ვნახეთ რომ: დავითი იყო ისრაელის მეფე, რომ ეზეკია იყო მეფე, ეზეკიას გვრაბი, ტეილორის პრიზმა, რომელიც ადასტურებს ბიბლიის ნათქვამს სენახერიბისა და ეზეკიას ბძოლის შესახებ, პონტოელი პილატე, იერიხოს კედლებისა და ხეთების არსებობა.

We've seen many, many examples of scientific foreknowledge and archeological evidence and there is so much more you could study as well. For archeological evidence we saw proof that: there was a king David of Israel, that Hezekiah was a king, Hezekiah's tunnel, the Taylor's prism proves the Bible's statements about Sennacherib and Hezekiah's wars, the existence of Pontus Pilate, the Walls of Jericho, and the existence of the Hittites.

არცერთი სხვა წიგნი შეედრება ბიბლიას. ბიბლიას ჰყავდა 40 ავტორი, რომლებმაც დაწერეს სხვადასხვა ნაწილი, რათა შეექმნათ იდეალური, უნიკალური და მოთხოვნადი წიგნი რაც კი არსებობს. არ არსებობს გზა, რომლითაც ადამიანები შეძლებდნენ ასეთ იდეალური წიგნის

შექმნას. ყოველი სახელმძღვანელო უნდა შეიცვალოს როგორც კი ახალი ინფორმაცია გაჩნდება, მაგრამ ბიბლიას არასდროს სჭირდება შეცვლა.

No other books have compared to the Bible. The Bible had 40 men who wrote different parts to make the best-selling, perfectly unified and written book ever made. There is no way that people could have made a book so perfect. Every text book needs to be changed as new information becomes known, but the Bible has never needed to be changed.

ერთადერთი გონივრული დასკვნა არის ის, რომ ბიბლია ღვთისგანაა. ბიბლია ამბობს: „ჩვენ შეგვიძლია ვიცოდეთ სიმართლე“ ჩვენ შეგვიძლია გვჯეროდეს, ვედოთ და ვიცოდეთ რომ ბიბლია არის რეალური, ჭეშმარიტი და ღმერთისაგან სრულყოფილი სიტყვა.

The only reasonable conclusion is that the Bible is from God. The Bible says, “*we can know the truth.*” We can believe, trust and know for fact that the Bible is real, true, and is the perfect word of God.

კითხვა:
Question:

რომელი იყო თქვენი რჩეული ფაქტი დღევანდელი განხილულიდან?
What was your favorite fact that we studied today?

შემდეგ გაკვეთილზე ჩვენ დავიწყებთ წინასწარმეტყველების მიმოხილვას. ეს არის ხალხის მიერ დიდი ხნის წინ ნათქვამი რამ, რაც ზუსტად ისე ახდა, როგორც იყო თქმული.

Next time we will begin to look at prophetic prophecy. This is things said by people long ago that came true exactly as they said.

გაკვეთილი მეოთხე

Lesson Four

პროგნოზირებადი წინასწარმეტყველება

Predictive Prophecy

პროგნოზირებადი წინასწარმეტყველება: აბავი რომელიც ზუსტად ისე მოხდა როგორც იყო ნათქვამი. მაგალითად: იწინასწარმეტყველო წვიმა და ზუსტად ისე იწვიმოს როგორც თქვი.

Predictive Prophecy: Things said that happen exactly as stated, in the future.
For example: Predicting the weather and it coming true every time, exactly as said.

დღეს ჩვენ მიმოვიხილავთ რამდენიმე წინასწარმეტყველებას ძველი აღთქმიდან და შემდეგ შევეხებით, მესიის წინასწარმეტყველებას- რაც ნიშნავს წინასწარმეტყველებას იესოს შესახებ.

Today we are going to look at a few Old Testament prophecies and then look at Messianic Prophecies – which mean prophecies about Jesus.

1. ქალაქ ტვიროსის დაცემა 1. The Fall of the City of Tyre

ყველას ესმის, რომ თუ არსებობს ადამიანი ან წიგნი, რომელსაც შეუძლია მომავლის სწორად პროგნოზირება, მაშინ ეს სცილდება ადამიანურ ბუნებას. არცერთ ადამიანს არ შეუძლია მომავლის წინასწარმეტყველება. პროგნოზირებადი წინასწარმეტყველებით ბიბლია ამტკიცებს რომ ჭეშმარიტია და შესაბამისად ღვთისგანაა. ერთი კონკრეტული წინასწარმეტყველება არის ტვიროსის დაცემა.

Most everyone understands that if there is a person or a book that can correctly predict the future, then it is beyond what humans can do. No human can predict the future. With predictive prophecy, the Bible proves to be true and therefore from God. One specific predictive prophecy is the fall of Tyre.

ისტორიის მიხედვით, ფინიკური ქალაქი ტვიროსი მდიდარი და ცნობილი ქალაქი იყო, რომელიც კარგად ცნობილი იყო ჩვენს წელთ აღრიცხვამდე 1200 წელს. ის მდებარეობდა დღევანდელი ლიბანის ტერიტორიაზე.

According to history, the Phoenician city of Tyre, was a rich and famous city and was well known around 1200 BC. It is located in current day Lebanon.

ეზეკიელის წიგნში წინასწარმეტყველმა იწინასწარმეტყველა კონკრეტული მოვლენები, რომლებიც უნდა მომხდარიყო ტვიროში, როგორც სასჯელი ქალაქის ამპარტავნებისა და იერუსალიმის წინააღმდეგ სასტიკი ქმედებისათვის. მოდი წავიკითხოთ ეზეკიელის წიგნი.

In the book of Ezekiel the prophet predicted specific events that were to occur in Tyre as punishment for the city's arrogance and cruel actions against Jerusalem. Let's read from the book of Ezekiel.

ეზეკიელი 26:1-3

Ezekiel 26:1-3

1 და იყო ეს მეთერთმეტე წელს, პირველ დღეს პირველი თვისა, იყო სიტყვა უფლისა ჩემდამი: 2 „ძეო კაცისაჲ! იმის გამო, რომ ცორი ასე ამბობს იერუსალიმზე: ‘აჰა, დაიღუწა კარნი ხალხთა, ჩემკენ მობრუნდა. მე გავივსები მისი აოხრებით;’ ვამიტომ ასე თქვა უფალმა ღმერთმა: ‘აჰა, მე ვარ შენს წინააღმდეგ, ცორო, და აღვძრავ შენზე მრავალ ხალხებს, როგორც ზღვა აღძრავს თავის ტალღებს,

And it came to pass in the eleventh year, on the first day of the month, that the word of the LORD came to me, saying, 2 “Son of man, because Tyre has said against Jerusalem, ‘Aha! She is broken who was the gateway of the peoples; now she is turned over to me; I shall be filled; she is laid waste.’ 3 “Therefore thus says the Lord GOD: ‘Behold, I am against you, O Tyre, and will cause many nations to come up against you, as the sea causes its waves to come up.

ეზეკიელი ამბობს, რომ ქალაქი ტვიროსი დასცინოდა იერუსალიმს, როდესაც ისინი ომში დამარცხდნენ.

Ezekiel says that the city of Tyre made fun of Jerusalem when they lost a war.

კითხვა:

Question:

რა არის პირველი საკითხი რაც წინასწარმეტყველმა იწინასწარმეტყველა?

What is the first thing the prophet predicted?

ეზელიელი 26:4

Ezekiel 26:4

და დაანგრევენ ცორის გალავნებს და დააქცევენ მის კოშკებს, და გამოვგვი მის მტვერს მისგან და გადავაქცევ მას შიშველ კლდეებად.

They will destroy the walls of Tyre and pull down her towers; I will scrape away her rubble and make her a bare rock.

კითხვა:
Question:

შემდეგ რა იწინასწარმეტყველა ეზეკიელმა?
What does Ezekiel predict next?

ეზეკიელი 26:5-6
Ezekiel 26:5-6

ბადეების გასაფენი ადგილი იქნება ის ზღვის შუაგულში, რადგან მე ვთქვი ეს! – სიტყვა უფალი ღმერთისა, – *‘და იქნება იგი სამარცვავად ხალხებისათვის. 6 და მისი ასულნი, რომელნიც მინდორში არიან, მახვილით დაიხოცებიან და მიხვდებიან, რომ მე ვარ უფალი!’*“

Out in the sea she will become a place to spread fishnets, for I have spoken, declares the Sovereign Lord. She will become plunder for the nations, and her settlements on the mainland will be ravaged by the sword. Then they will know that I am the Lord.

კითხვა:
Question:

კიდევ რა არის ნაწინასწარმეტყველები?
What else is predicted?

ეზეკიელი 26:7-8
Ezekiel 26:7-8

„რადგან ასე თქვა უფალმა ღმერთმა: ‘მე მოვიყვან ცოროზე ჩრდილოეთიდან ნაბუქოდონოსორს, ბაბილონის მეფეს, მეფეთა მეფეს, ცხენებით, ეტლებითა და მხედრებით, კრებულითა და მრავალი ხალხით. 8 მენს ასულებს მინდორში დახოცავს და დადგამს შენს წინააღმდეგ სათვალთვალო კოშკს, და დაყრის შენს წინააღმდეგ მიწაყრილს და აღმართავს შენს წინააღმდეგ ფარს.

“For this is what the Sovereign LORD says: From the north I am going to bring against Tyre Nebuchadnezzar king of Babylon, king of kings, with horses and chariots, with horsemen and a great army. ⁸ He will ravage your settlements on the mainland with the sword; he will set up siege works against you, build a ramp up to your walls and raise his shields against you.

კითხვა:

Question:

ახლა, რა არის ნაწინასწარმეტყველები?

Now what is predicted?

ეზეკიელი 26:12

Ezekiel 26:12

და გაძარცვავენ შენს დოვლათს, და გაქურდავენ შენს საქონელს, დაანგრევენ შენს კედლებს, შენს მშვენიერ სახლებს გააცამტვერებენ, და შენს ქვებს და შენი ხეების მტვერს წყალში ჩაყრიან.

They will plunder your wealth and loot your merchandise; they will break down your walls and demolish your fine houses and throw your stones, timber and rubble into the sea.

კითხვა:

Question:

ეზეკიელის წიგნში 26:12, რომელი უცნაური ამბავია ნახსენები?

In Ezekiel 26:12, what strange thing is mentioned here?

ეზეკიელი 26:21

Ezekiel 26:21

თავზარს დაგცემ შენ და აღარ იქნები, ძებნას დაგიწყებენ და ვეღარ გიპოვიან საუკუნოდ!“ – სიტყვა უფალი ღმერთისა.

I will bring you to a horrible end and you will be no more. You will be sought, but you will never again be found, declares the Sovereign Lord.”

კითხვა:

Question:

ეზეკიელის წიგნში 26:21, საბოლოოდ რა შედეგი მიიღეს ტვიროსელებმა?

In Ezekiel 26:21, what is the final result of the Tyrians?

ჩვენ ვნახეთ ძალიან კონკრეტული წინასწარმეტყველებები. ეს იყო უცნაური წინასწარმეტყველებები, რომელთა დამტკიცება იოლადაა შესაძლებელი ნამდვილი იყო თუ მცდარი. და ეს წინასწარმეტყველებები ასრულად ეზეკიელის დაწერილიდან ასობით წლის შემდეგ.

We see very specific predictions. These were strange predictions that could easily be proven true or false. And these prophecies all came true hundreds of years after Ezekiel was written:

1. რომ ბაბილონის მეფე ააშენებდა ალყის ბორცვს ქალაქის წინააღმდეგ ომის დასაწყებად.
1. The King of Babylon, would build a siege mound against the city to make war.
2. რომ ბევრი ერი შეებრძოლებოდა ტვიროსს.
2. Many nations would fight Tyre.
3. რომ ქალაქი კლდის მწვერვალის მსგავსად დაიშლებოდა.
3. The city would be broken down and scraped like the top of a rock.
4. რომ ქვებს, ხესა და მიწას ზღვაში ჩაყრიდნენ.
4. The stones, timber, and soil would be thrown in into the sea
5. რომ ქალაქი გახდებოდა ბადეების გასაშლელი ადგილი.
5. The city would become a place to spread fishnets.
6. რომ ქალაქი არასოდეს აღდგებოდა.
6. The city would never be rebuilt.

ისტორია ადასტურებს რომ ყველაფერი რაც ეზეკიელმა იწინასწარმეტყველა ქალაქი ტვიროსის შესახებ ასრულდა.
History proves that everything Ezekiel prophesied about Tyre came true.

ბაბილონის მეფე ნაბუქოდონოსორი დაახლოებით 13 წელი იბრძოდა ქალაქის წინააღმდეგ. ამ დროის განმავლობაში ტვიროსელებმა მთელი მარაგი გადაიტანეს მატერიკზე მდებარე კუნძულზე, რომელიც ერთ მილზე ნაკლები მანძილით იყო დაშორებული. როგორც ეზეკიელმა იწინასწარმეტყველა, ბაბილონის მეფემ სასტიკად გაანადგურა კუნძული, მაგრამ რადგან ტვიროსელებმა თავიანთი ნივთები მატერიკზე გადაიტანეს, მათ დანაკარგი არ ჰქონიათ. ბაბილონელები წავიდნენ.

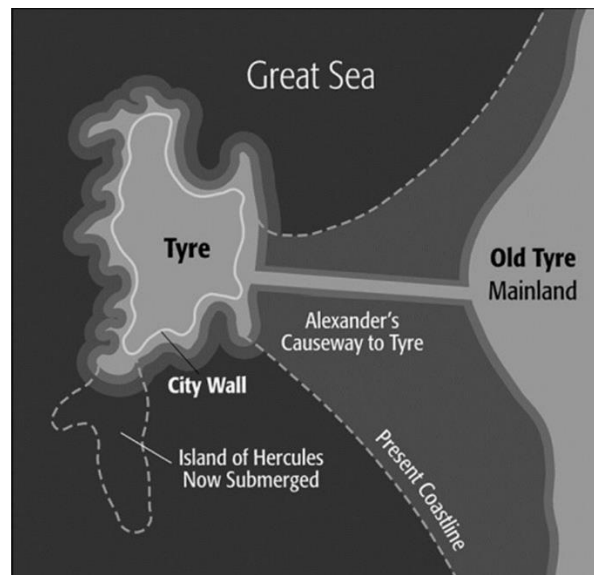
Nebuchadnezzar the king of Babylon fought against the city for about 13 years. During this time the people of Tyre moved all of their supplies to an island off the mainland that was less than a mile away. The king of Babylon severely damaged the mainland as Ezekiel predicted, but since the people of Tyre had moved their items to the island city, they were largely unaffected by the losses. The Babylonians left.

რაც შეეხება წინასწარმეტყველებას, რომ „მრავალი ერი“ მოვიდოდა ტვიროსის წინააღმდეგ, სხვა ერები იბრძოდნენ ტვიროსის წინააღმდეგ. შემდეგ, ჩვენს წელთ აღრიცხვამდე 332 წელს, ალექსანდრე მაკედონელი შეებრძოლა ტვიროსს და გაანადგურა იგი. ძვ.წ 333 წლისთვის ეზეკიელს 250-ზე მეტი წინასწარმეტყველება ჰქონდა იმის შესახებ, რომ ტვიროსი განადგურდებოდა და მისი საშენი მასალა ზღვაში გადაიყრებოდა, ეს ჯერ კიდევ არ მოხდა, მაგრამ მალევე შეიცვალა სურათი. როგორც ეზეკიელმა იწინასწარმეტყველა, მატერიკული ქალაქის ქვები, ხეები და მიწა ზღვაში ჩაყარეს, როდესაც ალექსანდრე მაკედონელმა გადაწყვიტა სახმელეთო ხიდის შექმნა, რათა მის ჯარს გადაეღებინა სახმელეთო გზა კუნძულიდან, სადაც ტვიროსელი ხალხი იმყოფებოდა. ალექსანდრემ ყველა ქვა, ხე და მიწა ოკეანეში ჩაყარა. მან ფაქტიურად კლდესავით აქცია მიწა. არავიტარ შემთხვევაში არ შეეძლო ეზეკიელს ასე ზუსტად „გამოეცნო“.

Regarding the prediction that “many nations” would come against Tyre, other nations did fight against Tyre. Then in 332 BC, Alexander the Great fought Tyre and crushed it. By 333 B.C., Ezekiel’s 250-plus-year-old prophecy that Tyre would be destroyed and its building material cast into the sea had yet to happen. But that soon changed. As Ezekiel had predicted, the stones, timber, and soil of the mainland city were thrown into the sea when Alexander the Great decided to create a land bridge so his army could walk across to defeat the island where the people of Tyre were staying. By Alexander taking all the stones, timber, and soil and throwing it into the ocean, he literally scraped the land like a rock. There is no way Ezekiel could have accurately “guessed” this.

იხილეთ ალექსანდრეს შესანიშნავი გეგმის შედეგი ქვემოთ.
See the result of Alexander’s remarkable plan below.

საბოლოოდ, 1291 წელს სულთან ჰალილმა დახოცა ტვიროსელი ხალხი, გაანადგურა ქალაქი. „სახლები, ქარხნები, ტაძრები, ყველაფერი რაც ქალაქში იყო მახვილი, ცეცხლი და ნანგრევები.“ ქალაქი სახელად ტვიროსი დღეს აღარ არსებობს, მაგრამ რადგან ძველი ქალაქი ფაქტიურად მიწასთან იყო გასწორებული, არავინ იცის ზუსტად სად არის მისი ადგილი - სამყოფელი.

Finally, in A.D. 1291, the Sultan Halil killed the people of Tyre and destroyed the city. “Houses, factories, temples, everything in the city was consigned to the sword, flame and ruin.” A city named Tyre is in a similar location today but because the old city was literally scraped to the ground, no one knows exactly where it is, it was literally removed and will never be built again because no one even knows where it is any longer.

კითხვა:

Question:

რა აზრის ხართ ამ არაჩვეულებრივი წინასწარმეტყველების შესახებ?

What are your thoughts on this amazing prediction?

2. ბაბილონის დაცემა კიროსის აღზევება 2. The Fall of Babylon and the Rise of Cyrus

წარმოიდგინეთ რომ 200 წლით დათარიღებულ ერთ-ერთ სამთავრობო შენობაში იპოვნეთ ფურცელი, რომელშიც ეწერა თქვენი ქვეყნის ამჟამინდელი მმართველის სახელი და საიდან იყო ის. მაგრამ, როგორ შეიძლება ვინმემ იცოდეს ეს ადამიანი აქ დაიბადება, თუ ეს წინასწარმეტყველება არ არის რომ ის იქნებოდა მმართველი? და როგორ შეიძლება ვინმემ იცოდეს 100 წლით ადრე, რომ ის იქნება ქვეყნის კონკრეტული რაიონიდან და ზუსტი საცხოვრებელი ადგილი? ასეთი წინასწარმეტყველება ნამდვილად გასაოცარი იქნებოდა! გასაოცარია რომ ბიბლია სწორედ ასეთი სახის წინასწარმეტყველებას ამბობს, რომელიც ახდა.

Imagine finding a piece of paper in one of the government buildings dated 200 years ago that had the name of the current ruler in your land and where they came from. But how could someone know that this person would be born here, never mind predict he/she was going to be the ruler? And how could someone know more than 100 years before that he/she was from a specific area of the country and even name it? Such a prophecy truly would be amazing! Amazingly, the Bible makes the same kind of prediction, which came true.

ძვ.წ მეცხრე საუკუნეში, ესაია გვიყვება როგორ დაინგრევა ბაბილონი.
In the eighth century B.C., Isaiah tells how God would destroy Babylon.

ეს იგვე მეფეა, რომელმაც შეუტია ტვიროსს.
This is the same king that attacked Tyre.

ესაია წინასწარმეტყველი 13:1, 17, 19

Isaiah 13:1, 17, 19

წარმონათქვამი ბაბილონზე, რომელიც იხილა ესაიამ, ამოცის ძემ:

აი, მე აღვძრავ მათზე მიდიელთ, რომელნიც ვერცხლს არ აფასებენ და ოქრო არ სურთ. და იქნება ბაბილონი, სამეფოთა მშვენიება, ქალდეველთა სიამაყის შარავანდი – ღმერთის მიერ დამხობილი ვითარცა სოდომი და გომორა.

A prophecy against Babylon that Isaiah son of Amoz saw:

See, I will stir up against them the Medes, who do not care for silver and have no delight in gold. Babylon, the jewel of kingdoms, the pride and glory of the Babylonians, will be overthrown by God like Sodom and Gomorrah.

კითხვა:

Question:

რა იწინასწარმეტყველა ესაიამ?

What did Isaiah predict?

მოგვიანებით, ესაიამ თქვა რომ ბაბილონი დამარცხდებოდა კაცთან სახელად კიროსი და კიროსი აღადგენდა იერუსალიმს.

Later, Isaiah said Babylon would lose to a man named Cyrus and that Cyrus would rebuild Jerusalem.

ესაია წინასწარმეტყველი 44:28 და 45:3

Isaiah 44:28 and 45:3

ვინც ამბობს კიროსზე: ‘მწყემსი ჩემია,’ და ჩემს ყველა სურვილს ის აღასრულებს! და რათა ითქვას იერუსალიმზე: ‘აშენდება!’ და ტაძარზე: ‘დაფუძნდება!’“

და მოგცემ შენ სიბნელის საუნჯეთ და დაფარულ საგანძურებს, რათა იცოდე, რომ მე ვარ უფალი, შენთვის სახელის მწოდებელი, ისრაელის ღმერთი.

(God) who says of Cyrus, ‘He is my shepherd and will accomplish all that I please; he will say of Jerusalem, “Let it be rebuilt,” and of the temple, “Let its foundations be laid.”’

³I will give you hidden treasures, riches stored in secret places, so that you may know that I am the LORD, the God of Israel, who summons you by name.

Fall of Babylon and Rise of Cyrus

ეს წინასწარმეტყველება გასაოცარია, რადგან კიროსი არც კი იყო დაბადებული როდესაც ესაიამ იწინასწარმეტყველა და ამ სიტყვებიდან 150 წლის შემდეგ ასეც მოხდა. ესაიამ იწინასწარმეტყველა რომ კიროსი მოუგებდა ბაბილონს, მან ასევე დაწერა, რომ კიროსი გაათავისუფლებდა ბაბილონელების მიერ წაყვანილ ებრაელ ხალხს და მათ დაეხმარებოდა იერუსალიმში დაბრუნებაში და ტაძრის არდგენაში. ეს ყველაფერი დაიწერა თითქმის ორასი წლით ადრე ვიდრე კიროსმა დაამარცხა ბაბილონი ძვწ. 539 წელს.

This prophecy is amazing, since Cyrus was not even born until almost 150 years after Isaiah said these words. Isaiah predicted that Cyrus would win Babylon, he also wrote that Cyrus, would release the Jews that had been taken by the Babylonians and help them return to Jerusalem and rebuild their Temple. All of this was written almost two hundred years before Cyrus defeated Babylon in 539 B.C.

საოცარია, ისტორია ადასტურებს, რომ ყველა ეს მოვლენა ახდა. მართლაც, იყო კაცი სახელად კიროსი, რომელიც მართავდა მიდია-სპარსეთის იმპერიას. მან დაამარცხა ბაბილონი. და როგორც ესაიამ იწინასწარმეტყველა, ის დაეხმარა ებრაელებს იერუსალიმში დაბრუნებაში და ტაძრის აღდგენაში.

Amazingly, history proves that all of these events came true. There really was a man named Cyrus who ruled the Medo-Persian Empire. He did defeat Babylon. And just as Isaiah prophesied, he helped the Jews return to Jerusalem and rebuild the Temple.

გახსოვთ, ესაიამ თქვა, რომ კიროსი ბაბილონს დასცემდა? იერემიამ ბიბლიიდან ასევე იწინასწარმეტყველა ბაბილონის განადგურება, იმ დროისათვის მსოფლიოში ყველაზე ძლიერი ერის განადგურება (იერემია 50-51). მან იწინასწარმეტყველა, რომ ბაბილონის წყალი დაშრება, მისი ჯარისკაცები დაღვდნენ და დაიხოცებოდნენ. ეს ახდა, რედესაც კიროსმა გადაანაცვლა და შეცვალა მდინარე ევფრატის, რათა მას დამის ჯარისკაცებს შეძლებოდათ ბაბილონში შემოსვლა იმ ხვრელიდან, დაიდანაც მდინარე ჩვეულებრივ შემოდის. შესასვლელი ღია იყო, რადგან ბაბილონელები მთვრალეები იყვნენ დღესასწაულის გამო, როგორც ეს წინასწარმეტყველებაში იყო.

Remember that Isaiah said Babylon would fall to Cyrus? Jeremiah from the Bible also predicted the destruction of Babylon, the most powerful nation in the world at the time (Jeremiah 50-51). He predicted that Babylon's water would be dried up, and her soldiers would be drunk and die. This came true when Cyrus redirected and changed the Euphrates River so that he and his soldiers could enter Babylon through the opening where the river usually came in. The entrance was open because the Babylonians were getting drunk during a festival celebration, just as predicted.

კითხვა:

Question:

გაქვთ რაიმე კითხვა ბაბილონის და ტვიროსის დაცემასთან დაკავშირებით?

Any questions about the fall of Babylon or Tyre?

წინასწარმეტყველება იესოს შესახებ **Prophecies about Jesus**

ძველ აღთქმაში არის 300-ზე მეტი წინასწარმეტყველება მომავალი მესიის შესახებ (მოსალოდნელი მეფე- იესო). თითოეული მათგანი შესანიშნავად ასრულდა. გარდა ამისა, იესო ქრისტეს შესახებ წინასწარმეტყველებების უმეტესობა იყო ძალიან კონკრეტული და გამორიცხულია ვინმეს ტყუილად ეთქვა რომ ის მესია იყო. მაგალითად, ძველ აღთქმაში ნათქვამია სად დაიბადება მესია და როგორ მოკვდება, რომ უღალატებდნენ მას და როგორ დაკრძალავდნენ, რასაც ადამიანი დამოუკიდებლად ვერ განსაზღვრავს- სად დაიბადებია და როგორ მოკვდებოდა.

In the Old Testament there are over 300 prophecies about a coming Messiah (the expected king – Jesus). Each one of them came true perfectly. In addition, most of the prophecies concerning Jesus Christ were very specific and could not have been arranged by someone falsely saying they were the Messiah. For example, the Old Testament told where the Messiah would be born and how the Messiah would die, that he would be betrayed, and how he was buried, something a person can't control – where they will be born and the way they would die.

რაც შეეხება იესოს შესახებ წინასწარმეტყველებებს- თუ მართალია, რომ იესომ აღასრულა მის დაბადებამდე ასობით წლით ადრე დაწერილი წინასწარმეტყველებები- მაშინ პრეტენზია იმისა რომ ის ღმერთია, უნდა იყოს ჭესმარიტი.

In regards to the prophecies about Jesus—if it is true that Jesus fulfilled prophecies written hundreds of years before he lived—then his claim to be God must be true.

ამგვარად, შეასრულა იესომ ეს წინასწარმეტყველებები? დიახ. ჩვენ ვაპირებთ მიმოვიხილოთ დაახლოებით შვიდი წინასწარმეტყველება 300-დან, რომელიც დაკავშირებულია იესოსთან, და რომლებიც მან სრულყოფილად აღასრულა.

So did Jesus fulfill these prophecies? Yes. We are going to look at approximately seven or so of the 300 or more prophecies concerning Jesus, for which he fulfilled every single one perfectly.

1. წინასწარმეტყველება: იესო დაიბადა ქალის შთამომავლობით
1. Prophecy: Jesus born of the seed of woman

მოდით ვნახოთ დაბადება. ის დაწერილია მ.წ 1450 წელს. ის საუბრობს იმაზე თუ როგორ აპირებდა ღმერთი სატანის დაწყევლას.

Let's look at Genesis. It was written about 1450 BC. It talks about how God was going to put a curse on Satan, the devil.

დაბადება 3:15
Genesis 3:15

*და ჩამოვაგდებ მტრობას შენსა და დედაკაცს შორის,
და შენს თესლსა და მის თესლს შორის:
ის თავს გაგიჭეჭყავს და შენ მას ქუსლს დაუგესლავ.“*

*And I will put enmity (war)
Between you and the woman,
And between your seed and her Seed;
He shall bruise your head,
And you shall bruise His heel.*

ახლა ისმის კითხვა, რაზეა საუბარი? ის შენს თავს გაგიჭეჭყავს შენ კი ქუსლს? საუბარია იმაზე, რომ იესომ დაამარცხა სატანა, როდესაც იესო მკვდრეთით აღდგა. როდესაც იესო მკვდრეთით აღდგა, მან გაანადგურა სატანის ძალა - სატანა გაანადგურა. მაგრამ სანამ იესო ჯვარზე იყო გაკრული, ჩანდა რომ სატანამ ქუსლი დაარტყა.

Now the question is, what is this talking about? He shall bruise your head and you His heel? It is talking about Jesus defeating Satan when Jesus rose from the dead. When Jesus rose from the dead, he crushed Satan's power – Satan was crushed. But, while Jesus was on the cross, it seemed that Satan bruised His heel.

მაგრამ თესლმა საგონელებში ჩააგდო ხალხი, რადგან როგორ შეიძლება იესო ყოფილიყო ქალის თესლი და არა კაცის? რატომ იტყოდა ამას?

But the Seed was puzzling to people since how could Jesus be the seed of a woman and not a man? Why would it say that?

ლუკას სახარება 1:30-31, 35

Luke 1:30-31, 35

და უთხრა მას ანგელოზმა: „ნუ გეშინია, მარიამ, ვინაიდან მაღლი ჰპოვე ღმერთთან. 31 აჰა, დაორსულდები და შობ ძეს და სახელად იესოს დაარქმევ.

მიუგო ანგელოზმა და უთხრა: „სულიწმიდა გადმოვა შენზე და მაღლის ძალა მოგიჩრდილავს. ამიტომ წმიდა შობილი იწოდება ღვთის ძედ.

But the angel said to her, “Do not be afraid, Mary; you have found favor with God. 31 You will conceive and give birth to a son, and you are to call him Jesus. 3 The angel answered, “The Holy Spirit will come on you, and the power of the Most High will overshadow you. So the holy one to be born will be called the Son of God.

ჩვენ ვხედავთ ანგელოზი ესაუბრება მარიამს- იესოს დედას.
We see the angel talking to Mary – the mother of Jesus.

კითხვა:

Question

რა უთხრა ანგელოზმა მარიამს?

What does the angel say to her?

ამგვარად, როგორ ახდა დაბადების წინასწარმეტყველება? ქრისტე „თესლი“ იშვა ქალისგან, ზუსტად ისე, როგორც ეს დაბადებაშია ნათქვამი.

So how did the Genesis prophecy come true? Jesus the “Seed” came from a woman exactly as Genesis had said.

2. იესო დაიბადებოდა იუდეაში, ბეთლემში 2. Jesus would be born in Bethlehem of Judea

მიკაში ჩვენ ვხედავთ იმ ადგილს, სადაც იესო „მმართველი“ უნდა დაბადებულიყო. ეს დაიწერა იესოს დაბადებამდე ასობით წლით ადრე.

In Micah we see the location Jesus the “Ruler” was to be born. This was written hundreds of years before Jesus was born.

მიკა 5:2

Micah 5:2

ამიტომ მიუშვეს მათ იმ დრომდე, ვიდრე არ შობს ის, რომელმაც უნდა შობოს. დანარჩენი ძმებიც დაბრუნდებიან ისრაელის ძეგბთან.

*“But you, Bethlehem Ephrathah,
Though you are little among the thousands of Judah,
Yet out of you shall come forth to Me
The One to be Ruler in Israel,
Whose goings forth are from of old,
From everlasting.”*

კითხვა:

Question:

სად უნდა მოსულიყო იესო?

Where was Jesus supposed to come?

მათე 2:1-5 გვიამბობს სად დაიბადა იესო.
Matthew 2:1-5 tells us where Jesus was born.

მათეს სახარება 2:1-5

Matthew 2:1-5

როცა იესო იშვა იუდეის ბეთლემში, მეფე ჰეროდეს დღეებში, იერუსალიმში მოვიდნენ მოგვები აღმოსავლეთიდან და თქვეს: 2, „სად არის იუდეველთა მეფე, რომელიც იშვა? ვინაიდან ვიხილეთ მისი ვარსკვლავი აღმოსავლეთში და მოვედით, რათა თაყვანი ვცეთ მას.“ ვეს რომ გაიგონა, შეძრწუნდა მეფე ჰეროდე და მასთან ერთად მთელი იერუსალიმი. 4 შეკრიბა ყველა მღვდელმთავარი და ერის მწიგნობარნი და ჰკითხა მათ, სად უნდა შობილიყო ქრისტე. 5 მათ კი უთხრეს მას: „იუდეის ბეთლემში. ვინაიდან ასეა დაწერილი წინასწარმეტყველის მიერ:

Now after Jesus was born in Bethlehem of Judea in the days of Herod the king, behold, wise men from the East came to Jerusalem, ² saying, “Where is He who has been born King of the Jews? For we have seen His star in the East and have come to worship Him.”

³ When Herod the king heard this, he was troubled, and all Jerusalem with him. ⁴ And when he had gathered all the chief priests and scribes of the people together, he inquired of them where the Christ was to be born.

⁵ So they said to him, “In Bethlehem of Judea, for thus it is written by the prophet

ამგვარად, ჩვენ ვნახეთ რომ, დიახ, იესო დაიბადა იუდეაში, ბეთლემში.

So we see that yes, Jesus was born in Bethlehem of Judea.

კითხვები:

Questions:

გაქვთ რაიმე მოსაზრება ან კითხვა?

Any thoughts or questions?

რა მოგეწონათ წინასწარმეტყველებებიდან რაც დღეს გაგიზიარეთ?

What did you like about the prophecies shared today?

გაკვეთილი მეხუთე Lesson Five

პროგნოზირებადი წინასწარმეტყველება- იესოს გარდაცვალება Predictive Prophecies – Jesus’ Death

აქამდე წინასწარმეტყველება (რაიმე რაც ხალხმა თქვა და ასრულდა მრავალი წლის შემდეგ), რომლებიც ვნახეთ, ესენია ქალაქ ტვიროსის დაცემა, ბაბილონის დაცემა, წინასწარმეტყველება კიროსისა და სპარსელების შესახებ, და ებრაელი ხალხის სამშობლოში დაბრუნება. შემდეგ ჩვენ მიმოვიხილეთ, ზოგიერთი წინასწარმეტყველება იესოს შესახებ. ჩვენ წავიკითხეთ, რომ იესო დაიბადა მარიამის თესლიდან და არა იაკობის. ჩვენ ასევე ვიხილეთ, რომ იესო დაიბადა ბეთლემში.

So far with predictive prophecy (things people said that came true many years later), we have seen the fall of the city of Tyre, the fall of Babylon, the predictions concerning Cyrus the Persian, and the Jews being able to return to their homeland. Then, we looked at some prophecies of Jesus. We read that Jesus came from the seed of Mary, not Joseph. We also saw that Jesus was predicted to be born in Bethlehem.

დღეს ჩვენ მიმოვიხილათ იესოს გარდაცვალებას.
Today we will look at Jesus’ death.

1. მესია მოკვდება ბოროტთა შორის და დაიმარხება მდიდარი ადამიანის საფლავში 1. The Messiah would die among the wicked and be buried in rich man’s tomb

ესაიაში 53, მთელი თავი მოგვითხრობს იესოს ჯვარცმის ამბავს რომელიც 700 წლით ადრე დაიწერა იესოს დაბადებამდე. მოდი ვნახოთ.

In Isaiah 53, the entire chapter speaks of the events of Jesus’ death on the cross written 700 years before Jesus was even born. Let’s look at

ესაია 53:9 Isaiah 53:9

*და ბოროტმოქმედებთან მიეცა საფლავი, მაგრამ მდიდრებთან იყო თავის სიკვდილში;
თუმცა არ ჩაუდენია მას ძალადობა და სიცრუე არ იყო მის ბაგეში.
He had done no wrong to anyone. He had never even told a lie. But he was buried among the wicked. His tomb was with the rich.*

ის ამბობს, „და ბოროტმოქმედებთან მიეცა საფლავი, მაგრამ მდიდრებთან იყო თავის“. ასე რომ, ის მოკვდება ბოროტებთან ერთად, მაგრამ სიკვდილის დროს, როდესაც დაკრძალავენ, ის იქნებოდა მდიდრებთან. როგორ არის ეს დაკავშირებული იესოსთან? ლუკა 23:32-33 მოგვითხრობს თუ როგორ მოკვდა იესო.

It says, “*he was buried among the wicked. His tomb was with the rich.*” So he would die with the wicked but in death, when buried, he would be with the rich. How does this relate to Jesus? Luke 23:32-33 tells us how Jesus was put to death.

ლუკას სახარება 23:32-33

Luke 23:32-33

32 მასთან ერთად სასიკვდილოდ მიჰყავდათ სხვებიც – ორი ავაზაკი. 33 როცა იმ ადგილას მივიდნენ, რომელსაც თხემის ადგილი ჰქვია, იქ ჯვარს აცვეს ისიც და ბოროტმოქმედნიც – ერთი მის მარჯვნივ და ერთი მის მარცხნივ.

There were also two others, criminals, led with Him to be put to death. 33 And when they had come to the place called Calvary, there they crucified Him, and the criminals, one on the right hand and the other on the left.

კითხვა:

Question:

ვინ იყო ჯვარცმული იესოსთან ერთად?

Who was crucified with Jesus?

გახსოვთ, ესაიამ რომ თქვა, იესოს მდიდრებთან ერთად დაკრძალავენ? ქვემოთ, ლუკა გვეუბნება, სად დაკრძალეს იესო.

Remember also that Isaiah said Jesus would be buried with the rich? Further down in Luke, it tells us where Jesus was buried.

ლუკას სახარება 23:50-53

Luke 23:50-53

50 აჰა, ერთი კაცი, სახელად იოსები, საბჭოს წევრი, კეთილი და მართალი კაცი, 51 რომელიც არ დაეთანხმა მათ თათბირსა და საქმიანობას, იუდეველთა ქალაქ არიმათიიდან, რომელიც მოელოდა ღვთის სასუფეველს, 52 მივიდა პილატესთან და გამოითხოვა იესოს გვამი. 53 გარდამოხსნა იგი, გაახვია ტილოში და დაასვენა კლდეში გამოკვეთილ სამარხში, სადაც ჯერ კიდევ არავინ დაესვენებინათ.

A man named Joseph was there from the Jewish town of Arimathea. He was a good man, who lived the way God wanted. He was waiting for God's kingdom to come. Joseph was a member of the Jewish council. But he did not agree when the other Jewish leaders decided to kill Jesus. He went to Pilate and asked for the body of Jesus. He took the body down from the cross and wrapped it in cloth. Then he put it in a tomb that was dug in a wall of rock. This tomb had never been used before.

იოსები მდიდარი კაცი იყო, საბჭოს წევრი, რომელსაც ჰქონდა საკმარისი ფული იმისთვის, რომ საფლავი ჰქონოდა იესოს დასასვენებლად. ასე, რომ როგორც ესაიამ თქვა, იესო მდიდრებთან ერთად იქნებოდა სიკვდილის შემდეგ.

Joseph was a rich man, a member of the council, who had enough money to have a tomb all ready to place Jesus in. So as Isaiah stated, Jesus would be with the rich at his death.

2. ღალატის ფასი **2.Price of Betrayal**

ზოგიერთს გაგონილი ექნება იესოს თორმეტი მოციქულის შესახებ: ერთ-ერთი მათგანი იყო იუდა. ის იყო მოციქული, რომელმაც გასცა იესო 30 ვერცხლის სანაცვლოდ, როგორც მათეს სახარებაში ვკითხულობთ.

Some people have heard about the twelve apostles of Jesus: One of them was Judas. He was the apostle that betrayed Jesus for 30 pieces of silver as we read in Matthew.

მათეს სახარება 26:14-16

Matthew 26:14-16

14მაშინ ერთი იმ თორმეტთაგანი, იუდა ისკარიოტელად წოდებული, წავიდა მღვდელმთავრებთან 15და უთხრა: „რას მომცემთ, რომ გადმოგცეთ იგი?“ და მიუწონეს მას ოცდაათი ვერცხლი. 16მას აქეთ ეძებდა მარჯვე შემთხვევას, რომ გაეცა იგი.

Then one of the twelve followers went to talk to the leading priests. This was the follower named Judas Iscariot. ¹⁵He said, "I will hand Jesus over to you. What will you pay me for doing this?" The priests gave him 30 silver coins. ¹⁶After that Judas waited for the best time to hand Jesus over to them.

მაგრამ, იცოდით რომ რაც იუდამ ჩაიდინა, ზაქარიას მიერ ასობით წლით ადრე იყო ნაწინასწარმეტყველები? ზაქარიას ფული გადაუხადეს რამდენიმე ცხვრის სანაცვლოდ და უფალმა უთხრა თუ როგორ უნდა მოქცეოდა ამ ფულს.

But did you know that what Judas did was prophesied hundreds of years earlier by Zechariah? Zechariah was given money for some sheep and the Lord told him what to do with the money.

ზაქარია 11:13

Zechariah 11:13

მითხრა უფალმა: „ჩაყარე ისინი საგანძურში – საუკეთესო საფასური, როგორც დავფასდი მათგან.“ მეც ავიღე ოცდაათი ვერცხლი და ჩაყარე უფლის სახლის საგანძურში.

And the LORD said to me, “Throw it to the potter”—that princely price they set on me. So I took the thirty pieces of silver and threw them into the house of the LORD for the potter.

კითხვები:

Questions:

რა თანხა იყო დასახელებული?

How much money was stated?

რა უთხრა ღმერთმა, რა უნდა ექნა ამ ფულით?

What did God say to do with the money?

ახლა წავიკითხოთ რა დაემართათ იუდას მათეს სახარებაში 27.

Now read what happened to Judas in Matthew 27.

მათეს სახარება 27:3-7

Matthew 27:3-7

ვროცა იუდამ, მისმა გამცემმა, დაინახა, რომ მას მსჯავრი დასდეს, ინანა და უკან მიუბრუნა ოცდაათი ვერცხლი მღვდელმთავრებს და უხუცესებს, 4და უთხრა: „შევცოდე, მართალი სისხლი რომ გავეცი.“ მათ უთხრეს: „ჩვენ რა? შენ იცი.“

5და დაყარა ვერცხლი ტაძარში, გამოვიდა, წავიდა და თავი ჩამოიხრჩო.

6მღვდელმთავრებმა აიღეს ის ვერცხლი და თქვეს: „არ იქნება ამის ტაძრის საგანძურში დადება, ვინაიდან სისხლის საფასურია.“ 7მოითათბირეს და იყიდეს იმით მეთუნის მინდორი უცხოთა დასამარხად.

Judas saw that they had decided to kill Jesus. He was the one who had handed him over. When he saw what happened, he was very sorry for what he had done. So he took the 30 silver coins back to the priests and the older leaders. 4Judas said, “I sinned. I handed over to you an innocent man to be killed.”

The Jewish leaders answered, “We don’t care! That’s a problem for you, not us.”

5So Judas threw the money into the Temple. Then he went out from there and hanged himself.

6The leading priests picked up the silver coins in the Temple. They said, “Our law does not allow us to keep this money with the Temple money, because this money has paid for a man’s death.” 7So they decided to use the money to buy a field called Potter’s Field. This field would be a place to bury people who died while visiting in Jerusalem

კითხვები:

Questions:

რა გააკეთა იუდამ ამ ფულით?

What did Judas do with the money?

რა გააკეთა მღვდელმა ამ ფულით?

What did the priests do with the money?

ამგვარად ჩვენ ვიხილეთ, რომ იესო გაყიდულ იქნა 30 ვერცხლად და ეს ფული გამოყენებულ იქნა მეთუნეების მიწოდებისთვის. ზუსტად ისე როგორც ნაწინასწარმეტყველები იყო.

So we learn that Jesus was betrayed for 30 pieces of silver and that the money was used for a potter's field. Exactly what was predicted.

3. მესიას გახვრეტდნენ, მის ტანსაცმელს დაანაწილებდნენ წილის ყრით
3. The Messiah would be pierced, his clothes divided and cast lots for

როდესაც იესო ჯვარზე გააკრეს, მან შესძახა ღმერთს.

When Jesus was on the cross, he called out to God.

მათეს სახარება 27:35-36, 46

Matthew 27:35-36, 46

ჯვარს რომ აცვეს, წილის ყრით გაიყვეს მისი სამოსელი. ვხსენებ და იქ დარაჯობდნენ მას. მეცხრე საათი იქნებოდა, რომ შესძახა იესომ დიდი ხმით: „ელი, ელი! ლამა საბაქთან?“ რაც ნიშნავს: „ღმერთო ჩემო, ღმერთო ჩემო, რად მიმატოვე?“

Then they crucified Him, and divided His garments, casting lots, that it might be fulfilled which was spoken by the prophet: “They divided My garments among them, And for My clothing they cast lots.” Sitting down, they kept watch over Him there. And about the ninth hour Jesus cried out with a loud voice, saying, “Eli, Eli, lama sabachthani?” that is, “My God, My God, why have You forsaken* Me?”

*Forsaken ნიშნავს მიტოვებულს

*Forsaken means left alone.

რატომ თქვა იესომ ეს? იესო ციტირებდა ფსალმუნიდან 22. ძველი აღთქმის ფსალმუნი დაიწერა დაახლოებით ძვ.წ 1000 წელს. ჩვენ გვაქვს ასლი ძველი აღთქმის რომელიც დაწერილია ძვ.წ 250 წელს, სახელად სეპტუაგინტა. რატომ არის ეს მნიშვნელოვანი? ეს ნიშნავს რომ ძველი აღთქმა დაიწერა ძვ.წ 250 წელს. რაც იყო 250 წლით ადრე იესოს

ცხოვრებამდე. ასე, რომ ძველ აღთქაში დაწერილი არაფერი შეიძლება რომ შეცვლილიყო. ეს ნახსენებია 22 ფსალმუნში.

Why would Jesus say that? Jesus was quoting from Psalm 22. Old Testament Psalms were written about 1000 BC. We have a copy of the Old Testament written in Greek that was written in 250 BC, called the Septuagint. Why is this important? It means the Old Testament was written and verified in 250 BC. That is 250 years before Jesus lived. So anything written in the Old Testament could not be changed from 250 BC onward since there was a copy to compare it too. This includes Psalm 22.

22-ე ფსალმუნი იყო სიმღერა რომელსაც ებრაელები მღეროდნენ სანამ ღვთისმახურებას დაიწყებდნენ. ეს ყველა ებრაელისთვის ძალიან ცნობილი სიმღერაა. წარმოიდგინეთ რომ ებრაელი ხართ და უყურებთ იესოს ჯვარცმას და გაინტერესებთ მართალი იყო თუ არა ქრისტე რომელიც აღთქმული იყო? ის რომ ნამდვილი ყოფილიყო რატომ მოკვდებოდა ასე? მაგრამ ამავე დროს, იესო იწყებს წარმოთქმას: „ღმერთო ჩემო, ღმერთო ჩემო...“ და გახსენდებათ სიმღერა, რომელსაც წლების განმავლობაში მღეროდით. და იწყებთ ფსალმუნის გახსენებას.

Psalm 22 was a song the Jews sang before their worship service was to start. A very well-known song to all the Jews. Imagine, you are a Jew looking at Jesus die on the cross and you are wondering, could this really be the Christ that was promised? If he was, why would he die this way? But at that same time, Jesus begins to say, “My God, My God...” and you remember the song you’ve sung for years. And you start remembering the words in the Psalm.

იესო ხალხს აჩვენებდა, რომ ისტორიის ზუსტად იმ მომენტში იგი ასრულებდა მის შესახებ წინასწარმეტყველებას, რომელიც ათასი წლის წინ იყო ნათქვამი. 22-ე ფსალმუნი ძალიან დეტალურად მოგვითხრობს იესოს ჯვარცმის ისტორიას. ყურადღება მიაქციეთ გამუქებულ წინადადებებს 22-ე ფსალმუნში.

Jesus was showing to the crowd that at that exact moment in history, he was fulfilling the prophecy made about him a thousand years ago. Psalm 22 tells the story of Jesus’ crucifixion in very specific detail. Notice the bolded words in the following verses of Psalm 22.

ფსალმუნი 22:1, 7-8, და 16-18
Psalm 22:1, 7-8, and 16-18

ღმერთო ჩემო! ღმერთო ჩემო! რად მიმატოვე? მე შემოგლადადებ, მაგრამ შორს არის ჩემი შველა.

8 *ყველა, ვინც მხედავს, მე დამცინის; მქირდავენ და თავს აქნევენ: 9, „უფალს მიენდო? მაშ მანვე იხსნას, მანვე უშველოს თავის სასურველს.“*

17 *რადგან გარს შემომეხვივნენ მე ძაღლები; ბოროტთა ხროვა წრედ შემომერტყა, გამიხვრიტეს ხელნი და ფერხნი.*

18 *მთელი ჩემი ძვლები დაითვლება; ისინი მიჭვრეტენ ნიშნის მოგებით.*

19 ჩემს სამოსელს ინაწილებენ და წილს ყრიან ჩემს კვართზე.

My God, My God, why have You forsaken Me? Why are You so far from helping Me, And from the words of My groaning?

7 All who see me mock me; they hurl insults, shaking their heads.

8 “He trusts in the Lord,” they say, “let the Lord rescue him. Let him deliver him, since he delights in him.”

16 For dogs have surrounded Me; The congregation of the wicked has enclosed Me.

They pierced My hands and My feet;

17 I can count all My bones. They look and stare at Me.

18 They divide My garments among them, And for My clothing they cast lots.

* ქართულ ვერსიაში ეს ფსალმუნი სხვა თავებს ემთხვევა, ამიტომაც არის სხვა ნუმერაცია.

* In the Georgian version, Psalm coincides with other chapters, that’s why it is numbered differently.

და თქვენ ხედავთ ჯარისკაცებს, რომლებიც იყოფენ მის ტანსაცმელს და წილს ყრიან, რასაც ვკითხულობთ მათეს სახარებაში 25:35-36. და ხვდებით, რომ ეს ფსალმუნი დაიწერა იესოს დაბადებამდე 1000 წლით ადრე.

And you are watching the soldiers divide his clothes and cast lots that we read in Matthew 25:35-36 and you realize this Psalm was written 1000 years before Jesus was even born.

გესმით ხალხის ნათქვამი: „ის ენდობა უფალს, ღმერთმა გადაარჩინოს იგი“ მათეს სახარებაში 27:43, და გახსენდებათ ფსალმუნი, რომელიც ზუსტად იმავეს ამბობს...

You hear the crowds say, “He trusts in the Lord, let God save Him” in Matthew 27:43 and you recall the Psalm that said the exact same thing...

კითხვები:

Questions:

თქვენი აზრით, რამდენი ადამიანი მოკვდა ხელების და ფეხების გახვრეტით?

How many people do you think die having their hands and feet pierced?

რა დაემართა იესოს ფსალმუნის წინასწარმეტყველებიდან?

What happened to Jesus that the Psalms predicted?

რაც იწინასწარმეტყველეს, ახდა. იესო აჩვენებდა მათ, რომ ისინი რასაც 22-ე ფსალმუნის წინასწარმეტყველებაში კითხულობდნენ ყველაფერი სრულდებოდა მათ თვალ წინ.

What was predicted came true. Jesus was showing them that they were witnessing the prophecies of Psalm 22 being fulfilled right before their eyes.

დასკვნა **Conclusion**

იესომ ადასრულა ყველა მესიური წინასწარმეტყველება. რატომ? იმიტომ რომ ის იყო მესია. ჩვენ შეგვიძლია ვენდოთ ბიბლიას.

Jesus fulfilled these and every other Messianic prophecy perfectly. Why? Because he is the Messiah. We can trust the Bible.

კითხვები:

Questions:

გაქვთ რაიმე კითხვა?

Any questions?

რომელი იყო თქვენთვის ყველაზე საინტერესო წინასწარმეტყველება და რატომ?

What was the most interesting prophecy for you and why?

რამდენად ზრდის ეს თქვენს რწმენას ბიბლიის მიმართ?

How does this increase your trust in the Bible?

გაკვეთილი მეექვსე

Lesson Six

იესოს ისტორიული ჭეშმარიტება

The Historical Truth of Jesus

ბიბლია არის ღმერთის სიტყვა

The Bible is God's Word

არის ბიბლია ღმერთის სიტყვა? იმისთვის რომ ვიცოდეთ ამ კითხვაზე პასუხი, საჭიროა ვაჩვენოთ რომ ბიბლია აღემატება ადამიანების შესაძლებლობებს. ბიბლია მოიცავს ისეთ საკითხებს, რაც შეუძლებელია ადამიანებს თავისით სცოდნოდათ.

Is the Bible God's Word? In order to know we would need to show evidence that the Bible is beyond human ability. The Bible contains things that people on their own could simply not have known.

აქამდე ჩვენ განვიხილეთ ოთხი მტკიცებულება:

So far we have looked at four lines of evidence:

ბიბლია მეცნიერულად ზუსტია- მაგალითად: საზღვაო ბილიკები, კარანტინი, საპონი, სიკვდილთან გამკლავება, საკვების უსაფრთხოებისათვის საჭირო მოთხოვნები და კიდევ მრავალი.

The Bible is Scientifically Accurate – for example: paths of the sea, quarantine, soap, handling the dead, food safety requirements and more.

ბიბლია ისტორიულად ზუსტია - ის 100%-ით იდეალურად ზუსტია. გახსოვთ არქეოლოგიური მტკიცებულება, რომელიც ადასტურებს დავითის არსებობას, ეზეკიას გვირაბს, ტაილორის პრიზმას, და პილატეს? ყველა არქეოლოგიური მტკიცებულება განაგრძობს დამტკიცებას რომ ბიბლია ჭეშმარიტია

The Bible is Historically Accurate – it is 100% perfectly accurate. Remember archeological evidence such as the proof of David's existence, Hezekiah's tunnel, the Taylor prism, and Pilate's existence? All archeological evidence has only continued to prove the Bible is true.

ბიბლიას აქვს იდეალური წინასწარმეტყველებები - ადამიანებს უბრალოდ არ შეეძლოთ ჰქონოდათ ასეთი ზუსტი, დეტალური და სწორი წინასწარმეტყველებები. მათ შორისაა ძველი და ახალი აღთქმაში დაწერილი და შესრულებული წინასწარმეტყველებები. წინასწარმეტყველებები როგორცაა ტვიროსის დაცემა, ბაბილონის დაცემა და ჩვენ რაც ვნახეთ მხოლოდ რამდენიმეა 300 წინასწარმეტყველებიდან იესოს შესახებ.

The Bible has Perfect Prophecies – Humans could simply not come up with such accurate, detailed, correct prophecies. These include prophecies written and fulfilled in the Old and New Testament. Prophecies such as the fall of Tyre, the fall of Babylon, and we saw just a few of the 300 prophecies concerning Jesus.

კიდევ სხვა მტკიცებულებებიც არის, როგორცაა:

There are also other evidences such as:

ბიბლია სრულყოფილად ერთიანია - დაიწერა დაახლოებით 1600 წლის წინ. ძვ.წ 1450-დან ახ.წ 100 წლამდე პერიოდში. 40 ავტორი, რომელთაგან იყვნენ მეფეები, მღვდლები, ფერმერები, მწიგნობრები, ჯარისკაცები, ექიმები, მწყემსები და ა.შ. ვიცით თუ არა რომ 1600 წლის მანძილზე გავრცელებულ 40 სხვადასხვა ავტორი სამ სხვადასხვა ენაზე- ებრაულ, არამეულ და ბერძნულ ენაზე წერდნენ და ყოველივე დაწერილი თანხვედრაში იყო ერთმანეთთან?

ისინი განიხილავდნენ ყველაზე აქტუალურ კითხვებს, რომლებიც განიხილებოდა ათასობით წლის განმავლობაში: ცხოვრების აზრი, როგორია შემდგომი ცხოვრება, პოლიტიკა, ფსიქოლოგია, გრამატიკა, მეცნიერება, მომავალი და ეს ყოველივე ყოველთვის იდეალურად გაერთიანებული იყო. ეს არ არის ადამიანური. ჩვენ არ გვაქვს მოლოდინი რომ დღეს 40 ადამიანიც კი, ერთნაირი ენითა და წარმომავლობით ყველა თემაზე შეთანხმებულად იყვნენ გაერთიანებულნი. ეს ზებუნებრივია.

The Bible is Perfectly United – Written over 1600 years. Between 1450 BC to AD 100. 40 writers from kings, priests, farmers, scribes, soldier, doctor, shepherd, etc. Would we expect 40 different men spread out over 1600 years written in three different languages – Hebrew, Aramaic, and Greek, to agree on everything written?

They were discussing the most relevant questions that have been debated for thousands of years: the meaning of life, what the afterlife is like, politics, psychology, grammar, science, the future, and they were always perfectly united. That is not human. We wouldn't expect even 40 people today with the same language and background to be united on every topic without disagreements. That is supernatural.

ბიბლია არის მოკლე - რას ნიშნავს ეს? ბიბლია დაიწერა ისე რომ მასში განხილულია უაზრმაზარი ოდეები და თემები, მაგრამ მისი ჩატევა ჩანთაშიც შესაძლებელია. შეძლებდნენ ადამიანები ამას ღვთის დახმარების გარეშე? ეწვიეთ ბიბლიოთეკას, რათა იცოდეთ, რომ ადამიანები ცნობილნი არიან მათი მრავალი სიტყვებით და წიგნებით რომლებიც თაროებზე დევს ცალკეული თემებით, რომლის წარმოდგენაც შესაძლებელია. ზოგიერთი წიგნი ერთ თემაზე დაწერილი უფრო გრძელია ვიდრე მთელი ბიბლია.

The Bible is Short – What does this mean? The Bible was written in a way that huge ideas and topics were discussed but still the entire Bible can fit in a purse. Would people be able to do that without divine help? See a library to know that people are known for their many, many words, and books upon books that stack shelves, with each and every topic imaginable. Some books on a single topic are longer than the entire Bible.

ბიბლიას აქვს ღვთიური თვისებები რომლებიც აღემატება ადამიანთა შესაძლებლობებს.

The Bible has Godly qualities which are beyond the ability of humans to make.

დღეს ჩვენ მიმოვიხილავთ იესოს ისტორიულ სიზუსტეს.

Today we are going to look at the historical accuracy of Jesus.

კითხვები:

Questions:

ვინმეს ვისაც იცნობთ ოდესმე უთქვამს რომ არ სჯერათ რომ ქრისტე რეალური პიროვნება იყო?

Has anyone you know ever said they don't believe Jesus was a real person?

რა არგუმენტი აქვთ მათ ამისთვის?

What evidence did they give, if any?

ჩვენ მიმოვიხილავთ სხვა რესურსებს თუ რას ამბობენ ისინი იესოზე და ქრისტიანებზე.

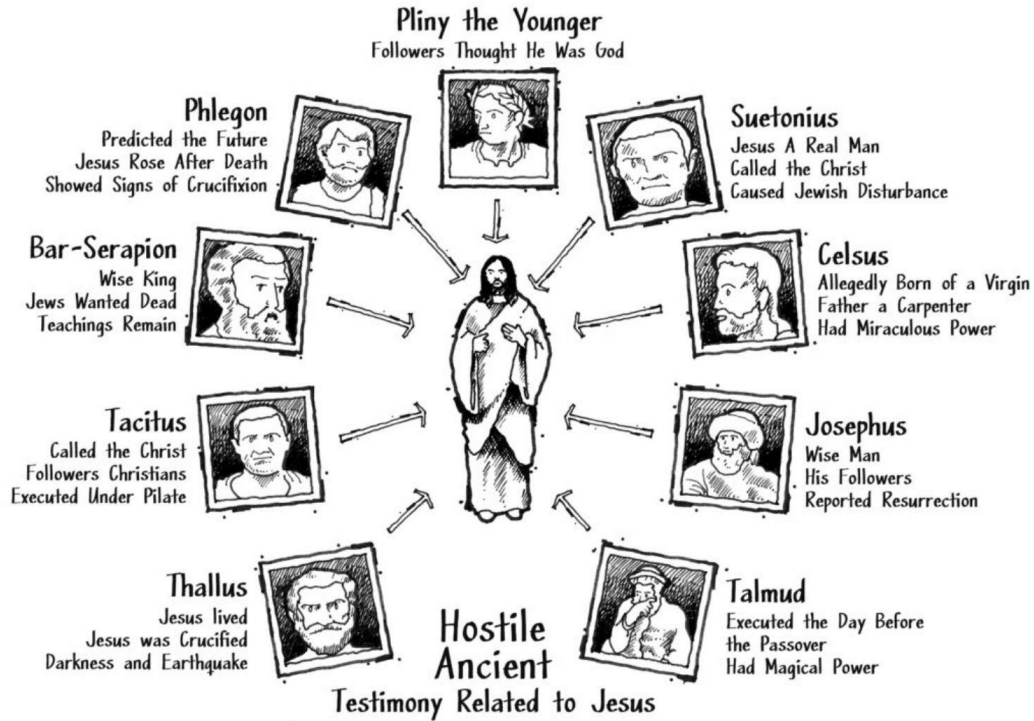
We are going to look at outside sources and what they say about Jesus and Christians.

ისტორიული ქრისტე- იესო ნამდვილად ცხოვრობდა? ან არის თუ არა ის რეალური თუ ყალბია?

The Historical Christ – Did Jesus really live? Or is he not real and a fake?

არსებობს მტკიცებულება ისტორიულად იესოს შესახებ, რომელიც დაწერილია არაქრისტიანი მწერლის მიერ პირველ და მეორე საუკუნეებში, მოციქულთა სიცოცხლის პერიოდში. იმ დროს ბევრი წერდა იესოს შესახებ. მაგალითისთვის იხილეთ ქვემოთ. მაგრამ ჩვენ დღეს მხოლოდ რამდენიმეზე გავამახვილებთ ყურადღებას.

There is evidence for the historical Jesus written by non-Christian writers during the 1st and 2nd century during the lifetime of the apostles. There are many that wrote about Jesus. See below for an example. But we will focus on just a few today.

ესენია:

These include:

1. თალუსი ახ.წ 52

1. Thallus – c. 52 AD

მარკოზის სახარება **15:33** -ამ ნაწილში ვნახავთ რა მოხდა იესოს გარდაცვალებისას საღამოს.

Mark 15:33 –In this verse we see what happened at Jesus’ death when he died at noon.

მეექვსე საათზე ბნელმა მოიცვა მთელი ქვეყანა მეცხრე საათამდე.

At noon, darkness came over the whole land until three in the afternoon.

თალუსი სამარიტელი იყო რომლის ნაწერებიც დაიკარგა, მაგრამ იულიუს აფრიკელი რომელსაც მოსწონდა თალუსის ნამუშევრები, წერდა:

Thallus was a Samaritan whose writings were lost, but Julius Africanus who liked Thallus' work, wrote:

„თალუსი თავის ნაშრომში, განმარტავს სიბნელეს, როგორც მზის დაბნელებას.“

“Thallus, in the third book of his histories, explains away this darkness as an eclipse of the sun.”

მარკოზი, მე-15 თავში წერს, როდესაც იესო შუადღისას გარდაიცვალა დაბნელდა. თალუსის ციტატა სულ მცირე ადასტურებს რომ ეს მოხდა ისე როგორც ბიბლია ამბობს. რომ იმ დღეს ისე ბნელოდა, რომ ხალხმა შეამჩნია. ასევე ის გვიჩვენებს, რომ მან არ უარყო იესოს გარდაცვალება და ამიტომ უნდა აეხსნათ დაბნელება. ასე, რომ არამორწმუნეებმაც კი განაცხადეს, რომ მოხდა გარკვეული მოვლენა. იესო არსებობდა და ეწამა ჯვარზე და ამ დროს მოხდა დაბნელება.

In Mark 15 when Jesus died at noon, Mark writes it was dark. The quote by Thallus proves at the very least that it happened as the Bible said. That on that day, it was so dark, people took notice. Also, it shows he didn't deny that Jesus died and that was why they had to explain away the darkness. So even non-believers stated certain events occurred. Jesus lived and went to the cross and during that time it got dark.

2. კორნელიუს ტაციტუსი: დაიბადა ახ.წ 52-54

2. Cornelius Tacitus: born c. 52-54 AD

რომის მთავარი ისტორიკოსი ტაციტუსი, დაახლოებით 60 წლის ასაკში (ახ.წ 112) წერდა იმპერატორ ნერონის შესახებ. ნერონი იყო რომის იმპერატორი 54 წლიდან 68 წლამდე. ნერონი ქრისტიანებს ადანაშაულებდა 64 წლის დიდ ხანძარში, რომელიც მოხდა ქალაქში. მოგვიანებით, გარიკვა , რომ ხანძარი თავად ნერონმა გააჩინა.

Top historian of Rome, Tacitus, at about the age of 60 (around 112 AD) wrote of Emperor Nero. Nero was the Emperor of Rome from 54 to 68 AD. Nero blamed the Christians for the Great Fire of 64 AD that happened in the city. Later it was discovered that Nero himself started the fires.

კორნელიუსი საუბრობს ქრისტიანებზე, ქრისტეზე და პონტოელ პილატეზე.

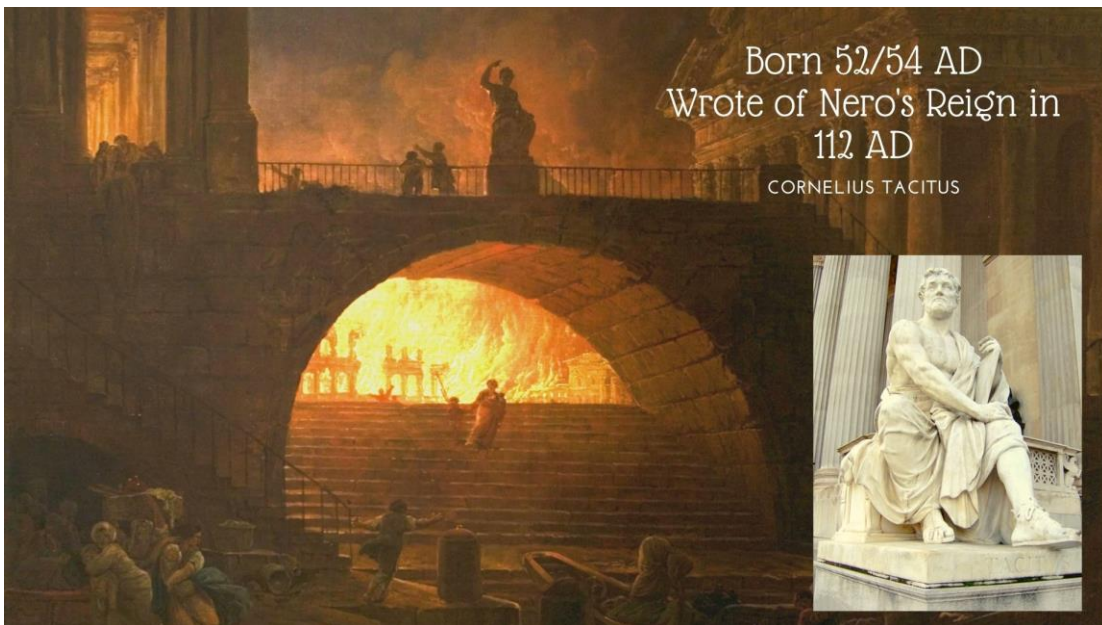
Cornelius spoke of the Christians, Christ, and Pontius Pilate.

ტაციტუსი წერს:

Tacitus wrote:

„ნერონი... დასჯილი...ქრისტიანები(როგორც მათ ხალხში უწოდებდნენ).მათი შემქმნელი ქრისტე, ტიბერისუსის მეფობის დროს იუდეას გუბერნატორმა პონტიუს პილატემ სიკვდილით დასაჯა.

“Nero ... punished ... Christians (as they were popularly called). Their originator, Christ, had been executed in Tiberius’ reign by the governor of Judea, Pontius Pilatus.”

ტაციტუსს სძულდა ქრისტიანებიც და ქრისტეც. მათზე დადებითს არაფერს ლაპარაკობდა. თუმცა მისი მოწმობა ადასტურებს, რომ ქრისტე იყო რეალური პიროვნება, რომელიც იმდენად მნიშვნელოვანი იყო, რომ იესოს მიმდევრებმა თავად რომის იმპერატორის ყურადღებაც კი მიიპყრეს! ის ადასტურებს, რომ იესო იყო ნამდვილი კაცი, რომ მოკლა პონტოელმა პილატემ და რომ ქრისტიანები ნერონის მსხვერპლნი იყვნენ.

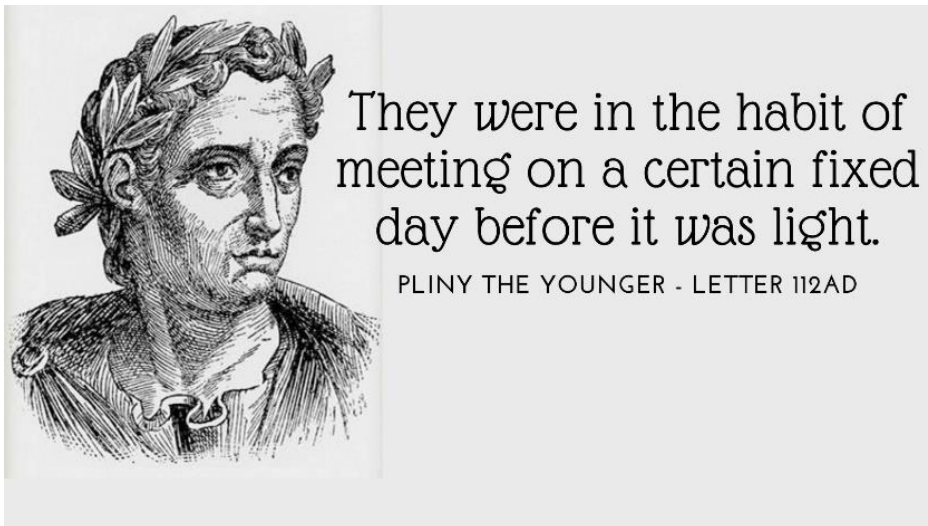
Tacitus hated both Christians and Christ. He had nothing positive to say about them. Yet, his testimony proves that Christ was a real person, who was so important that Jesus' followers even attracted the attention of the Roman emperor himself! He confirms Jesus was a real man, killed by Pontius Pilate, and that Christians were victims of Nero.

3. პლინიუს სეკუნდოსი (პლინიუს უმცროსი)

3. C. Plinius Secundus (Pliny the Younger)

პლინიუსი იყო ბითინიას მმართველი. ტრაინესადმი მიწერილ წერილში (დაახლოებით 112 წ.) პლინიუსმა ჰკითხა მას, თუ როგორ უნდა მოქცეულიყო ქრისტიანებთან, რომელთა წამებაც მას ევალებოდა. წერისას ის სხვა საკითხებთან ერთად აღნიშნავს:

Pliny was the Governor of Bithynia. In a letter to Trajan (c 112AD), Pliny asked how to deal with the Christians that he was in charge of torturing. While writing he mentions among other things that:

არა მხოლოდ მან თქვა ეს, არამედ პლინიუსმა გაარკვია, თუ როგორ სცემდნენ თავყვანს, ისიც რომ ბოროტებას არ სჩადიოდნენ, ერთად ჭამდნენ და უდანაშაულოდ ეზიარნენ. რას ადასტურებს ეს? რომ ქრისტიანები ნამდვილები იყვნენ და რომ ისინი ხვდებოდნენ და აკეთებდნენ იმას, რასაც ბიბლია ამბობდა.

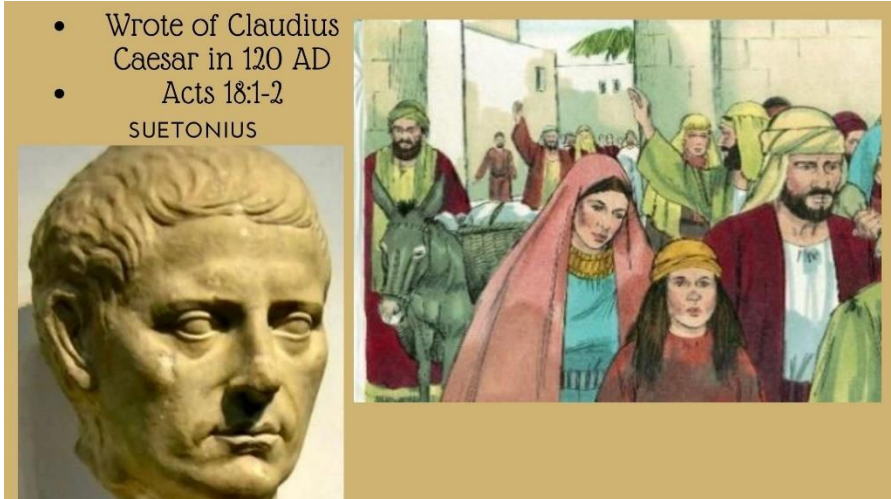
Not only did he say this, but Pliny found out how they worshipped, that they would not do evil, they would eat together, and had fellowship in an innocent way. What does this prove? That Christians were real, and that they met and did what the Bible said they should do.

4. სეტონიუსი 120 წელს წერდა კლავდიუს კეისარს

4. Suetonius – c. 120 AD wrote of Claudius Caesar

„როდესაც ებრაელები მუდმივ არეულობას აწყობდნენ ქრესტუსის (ქრისტეს)წაქეზებით (კლავდიუსმა) განდევნა ისინი რომიდან.“

“As the Jews were making constant disturbances at the instigation of Chrestus (Christ), he (Claudius) expelled them from Rome.”

სვეტონიუსმა დაწერა, რომ კლავდიუსმა ყველა ებრაელს უთხრა რომ დაეტოვებინათ იქაურობა. ეს ემთხვევა იმას, რაც ლუკამ დაწერა მოციქულთა საქმის მე-18 თავში.

Suetonius wrote that Claudius told all the Jews to leave Rome. This matches what Luke wrote in Acts 18.

მოციქულთა საქმე 18:1-2

Acts 18:1-2

ამის შემდეგ პავლემ დატოვა ათენი და მივიდა კორინთოში. 2 და ნახა ერთი იუდეველი, სახელად აკვილა, წარმოშობით პონტოელი, და მისი ცოლი პრისკილა, იტალიიდან ახალდაბრუნებულნი, ვინაიდან კლავდიუსმა ბრძანა ყველა იუდეველი რომიდან გამოეძეებინათ, და მივიდა მათთან.

After these things Paul departed from Athens and went to Corinth. 2 And he found a certain Jew named Aquila, born in Pontus, who had recently come from Italy with his wife Priscilla (because Claudius had commanded all the Jews to depart from Rome); and he came to them.

იგივე მოვლენა მოციქულთა საქმეებში დადასტურებულია ადამიანების მიერ, რომლებიც არ მიჰყვებოდნენ ბიბლიას. მოციქულთა საქმე დაწერა ლუკამ, სანამ სხვა ხალხი დაწერდა ამის შესახებ, მათ შორის სვეტონიუსი.

ამ და სხვა ისტორიკოსებმა თქვეს, რომ იესო იყო ნამდვილი და ის არის ის, ვისზეც ბიბლია ჰყვება. ამ მწერლებს არ სჯეროდათ ღმერთის და დღემდე გვიყვებიან ფაქტებზე, რომელბიც იგივეა რაც ბიბლია.

The same event in Acts is proven by people who did not follow the Bible. And Acts was written by Luke before any other people wrote about it, including Suetonius.

These and other historians said that Jesus was real and is who the Bible said he was. These writers did not believe in God and still tell us about facts that are the same as the Bible.

მტკიცებულება ადრეული ებრაული რესურსებიდან

Evidence from Early Jewish Sources

1. თალმუდი- დაიწერა ჩვენს წელთა აღრიცხვამდე 70 წლის შემდეგ და დასრულდა დაახლოებით 200 წელს.

1. Talmud – Written sometime after 70 AD and completed about 200 AD

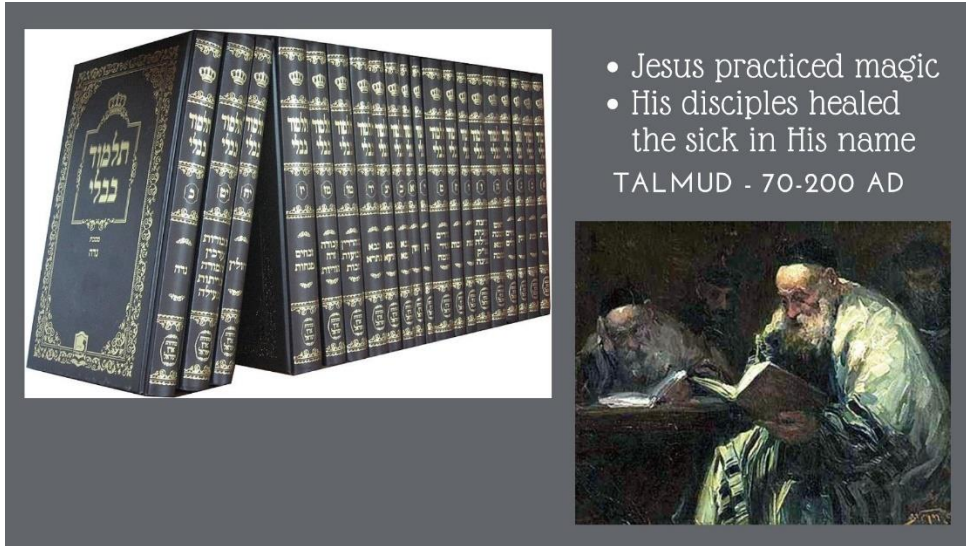
მიუხედავად იმისა, რომ იესოს შესახებ წერილების უმეტესობა რომის იმპერიის მოწმეთაგან წარმოიშვა, არსებობენ ებრაელი მოწმეებიც. მიშნა იყო ებრაული სამართლის ტრადიციების წიგნი. ებრაელი რაბინებიც წერდნენ გემარებს. მიშნა და გემარები ერთად ცნობილია თალმუდის სახელით (ბრუსი 1953, გვ.101). სრული თალმუდი ცნობილი გახდა ახ. წ 300 წელს. იერუსალიმში იესოსავით მნიშვნელოვანი ადამიანი რომ ყოფილიყო, რა თქმა უნდა, ებრაელებს ექნებოდათ მასზე სათქმელი როგორც ცნობილმა მეცნიერმა ბრიუსმა თქვა:

Even though much of the writings regarding Jesus originated from witnesses within the Roman Empire, there are Jewish witnesses as well. The *Mishnah* was a book of Jewish law traditions. Jewish rabbis also wrote the *Gemares*. The *Mishnah* and *Gemares* are known together as the *Talmud* (Bruce, 1953, p. 101). The complete *Talmud* became known around A.D. 300. If a person as important as Jesus had existed in Jerusalem, surely the Jews would have had something to say about him. As F.F. Bruce a well-known scholar said:

ადრინდელი რაბინების თანახმად, რომელთა მოსაზრებები ჩაწერილია ამ წერილებში, იესო ნაზარეველი იყო დამნაშავე ისრაელში, რომელიც ჯადოქრობებს აკეთებდა, აბუჩად იგდებდა ბრძენთა ისტყვას, შეცდომაში შეჰყვავდა ხალხი და ამბობდა, რომ ის არ მოვიდა კანონის გასანადგურებლად, არამედ დასამატებლად. იგი პასეჟის ღამეს აწამეს ერესისა და ხალხის

შეცდომაში შეყვანისათვის. მისი მოწაფეები, რომელთაგან ხუთი დასახელებულია, მისი სახელით კურნავდნენ ავადმყოფებს (1953, გვ.102)

According to the earlier Rabbis whose opinions are recorded in these writings, Jesus of Nazareth was a transgressor in Israel, who practiced magic, scorned the words of the wise, led the people astray, and said that he had not come to destroy the law but to add to it. He was hanged on Passover Eve for heresy and misleading the people. His disciples, of whom five are named, healed the sick in his name (1953, p. 102).

მიუხედავად იმისა, რომ ებრაელი ლიდერების უმეტესობამ უარი თქვა იესო ქრისტეს ღვთის ძედ მიღებაზე, მათ თქვეს, რომ ის იყო ისტორიული ადამიანი ნაზარეთის სახელით ცნობილი ქალაქიდან. მათ ასევე დაწერეს მნიშვნელოვანი ფაქტები მის სიცოცხლესა და სიკვდილზე. თუნდაც, ის რომ მას შეეძლო „ჯადოსნობა“ და მის მიმდევრებს შეეძლოთ ადამიანების განკურნება.

Even though most of the Jewish leaders refused to accept Jesus Christ as the Son of God, they did say he was a historical man from a literal city known as Nazareth. They also wrote important facts about his life and death. Even that he could do “magic” and his followers could heal people.

2. იოსებ ფლავიუსი (დაახლოებით ძვ.წ 70 წლის შემდეგ) ყოფილი ებრაელი გენერალი, რომელიც რომაელებმა დაატყვევეს და მათთვის ისტორია დაწერეს.

2. Josephus – (Sometime after 70 AD) a former Jewish general who was captured by the Romans and wrote history for them.

ოსებ ფლავიუსი წერს ბევრ ადამიანზე, რომელთა შესახებაც ახალ აღთქმაში ვკითხულობთ: პილატეს, კვირინიუსს, სირიელს, კეისარს, ჰეროდეს, ფარისეველს, სადუკეველს, ანას, კაიაფას, ფეიქსს, ფესტუსს, იესოს ძმას, იაკობს და იოანე ბაბტიტის გარდაცვალებას.

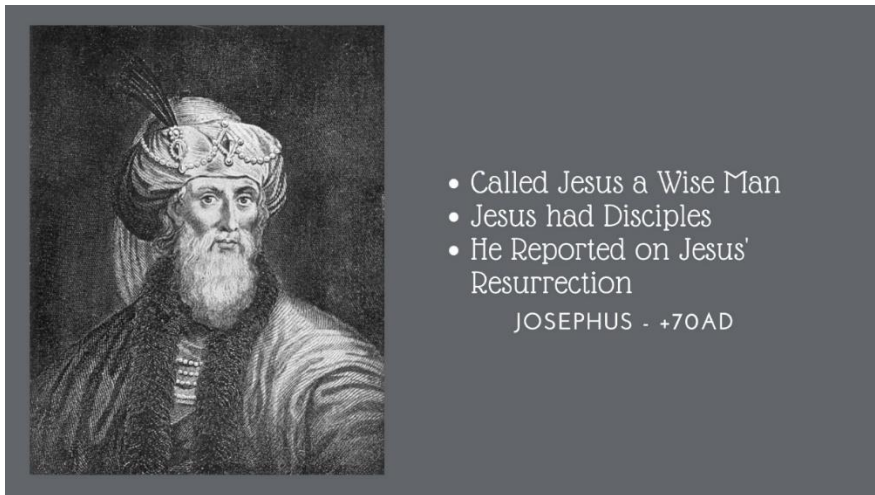
Josephus writes about many of the people we read of in the New Testament: Pilate, Quirinius of Syria, the Caesars, the Herods, the Pharisees, Sadducees, Annas, Caiaphas, Felix, Festus, Jesus' brother James, and the death of John the Baptist.

ოსებ ფლავიუსმა თქვა, რომ იესო იყო მესია, აღდგა მესამე დღეს, იწინასწარმეტყველა და რომ ქრისტიანები ჯერ კიდევ არსებობდნენ. ოსებ ფლავიუსს არასდროს უთქვამს, რომ მორწმუნე იყო, მაგრამ დაწერა ეს როგორც ისტორიული სიმართლე რომში ყოფნისას.

Josephus stated Jesus was the Messiah, appeared alive on the third day, was predicted about, and that the Christians were still in existence. Josephus, never claimed to be a believer but wrote this as historical truth while in Rome.

არცერთი ჭეშმარიტი მეცნიერი არ უარყოფს, რომ იესო ნამდვილი პიროვნება იყო. ექსპერტებიც კი, რომლებსაც არ სჯეროდათ იესოს, როგორც ღვთის ძის, აღიარებდნენ, რომ იესო სინამდვილეში ნამდვილი პიროვნება იყო. ვინც უარყოფს იესოს არსებობას, უარყოფს რეალობას და ისტორიულ მტკიცებულებებს.

No true scholar denies that Jesus was a real person. Even experts that don't believe in Jesus as the Son of God admit that Jesus was in fact a real person. Anyone who denies Jesus existed, denies reality and historical evidence.

ბევრი მწერალი, რომლებიც ეწინააღმდეგებოდნენ ქრისტიანებს, ან სულაც არ მოსწონდათ ისინი, გვიჩვენებენ იმას, რაც აქ მოგაწოდეთ:

Many writers who were either against Christians, or at the very least disliked them show us beyond what I have given you here that:

იესოს მტრები შეთანხმდნენ ,რომ მან სასწაულები მოახდინა, ის იყო კარგი ადამიანი, ებრაელი მასწავლებელი, უარყვეს ებრაელმა ლიდერებმა, ჯვარს აცვეს პონტოელი პილატეს დროს, ტიბერიუსის მეფობის დროს, რომ ქრისტიანობა გავრცელდა იერუსალიმის მიღმა იმ დონემდე, რომ ამდენი იყო რომში, 64 წელს რომის დაწვისას იმპერატორმა დაადანაშაულლა ისინი რომ თავიანთ სცემდნენ იესოს, როგორც ღმერთს.

Jesus' enemies agreed he did miracles, he was a good man, a Jewish teacher, was rejected by Jewish leaders, was crucified under Pontius Pilate in the reign of Tiberius, that Christianity spread beyond Jerusalem to the point that so many were in Rome in 64 AD that the emperor blamed them when he burned Rome, and that they worshipped Jesus as God.

ეს მტკიცებულება საკმარისია რომ დაამტკიცოს იესოს ნამდვილობა.ჩვენ ვიღებთ მის არსებობას როგორც ისტორიულ ფაქტს!

This evidence is enough to prove that Jesus was a real person. We accept he existed as historical fact!

რაიმე კითხვა ან მოსაზრება ხომ არ გაქვთ?

Any thoughts or questions?

შემდეგ ჯერზე ჩვენ მიმოვიხილავთ თვითმხილველთა ჩვენებებს და შემდეგ იესოს სასწაულებს, რაღა მივიღოთ მეტი მტკიცებულება, რომელიც დაადასტურებს ბიბლიას და მასში არსებულ ინფორმაციას ზუსტად, ფაქტობრივად და სანდოდ.

Next time we will look at eyewitness testimony and then miracles of Jesus to gain more evidence that proves the Bible and everything in it is accurate, factual and can be trusted.

გაკვეთილი მეშვიდე

Lesson Seven

სანდო დოკუმენტები და თვითმხილველთა ჩვენებები

Reliable Documents and Eyewitness Testimony

ხელნაწერების შედარება- საიდან ვიცით რომ ახალი აღთქმა რეალური და ჭეშმარიტია?

Comparing Manuscripts – How Do We Know the New Testament is Real and True?

ბიბლიის გარეშე ჩვენ შეგვიძლია ვთქვათ, რომ იესო არსებობდა და გარდაიცვალა, მაგრამ ჩვენ არ შეგვიძლია მოგვცეთ სრულყოფილი ინფორმაცია ახალი აღთქმის გარეშე. მაშ, როგორ გავიგოთ, რომ ის რეალური და მართებულია?

Without the Bible, we can tell you Jesus lived and died, but we can't give you the full details without the New Testament. So how do we know it is real and valid?

ერთი გზაა, მიმოვიხილოთ:

One way is to look at:

როგორ ედრება ახალი აღთქმა სხვა ძველ წიგნებს?

How does the New Testament compare to other ancient books?

ეს არის სხვადასხვა ხელნაწერების ან ხელნაწერთა ასლების ისტორიები. თუმცა, დაიმახსოვრეთ, რომ მათი ორიგინალი ვერსიები არ არსებობს! ამ დროს რომელიმე ამ ან სხვა ისტორიული დოკუმენტებისათვის. ყველა ეგზემპლარი ხელით იქნა დაწერილი.

These are the histories of different manuscripts or hand-written copies. But know this, there are no originals! For any of these or any other historical documents from these times. Copies would all be hand written.

ასე რომ, ყველა დოკუმენტი, რომელსაც ქვემოთ ხედავთ, ეფუძნება ასლებს და ეს მისაღებია.

So all the documents that you see below are all based on copies. And that is ok.

Title of Book	Date it was Written	Earliest Manuscript	Number of Manuscripts
Homer's <i>Illiad</i>	700 B.C.	Unknown	643
<i>History of Herodotus</i>	425 B.C.	A.D. 900	8
Josephus' <i>Jewish Wars</i>	A.D. 70	A.D. 400	9
<i>Histories of Tacitus</i>	A.D. 100	A.D. 900	20
New Testament	A.D. 50-100	A.D. 125	5,735

ყურადღება მიაქციეთ მარცხნივ ნაჩვენებ ცნობილ წიგნს, მისი დაწერის თარიღს და შემდეგ, როდის შეიქმნა ყველაზე ადრეული ცნობილი ასლი. დავიწყოთ ამით:

Notice the famous book shown on the left, the date it was written and then, when the earliest known copy was made. Let's start with:

ჰომეროსის ილიადა - დაიწერა ჩვენს წელთ აღრიცხვამდე 700 წელს და უცნობია როდის დაიწერა ყველაზე ადრეული ეგზემპლარი. თუმცა ჩვენ ყველას გვჯერა, რომ ჰომეროსის ილიადა ნამდვილია.

Homer's Iliad – written in 700BC and not known when the earliest copy was written. Yet we all believe Homer's Iliad is real.

ჰეროდოტეს ისტორია - დაწერილია 425 წელს და ყველაზე ადრეული ეგზემპლარი არის ათასი წლის შემდეგ მხოლოდ რვა ცნობილი ასლით.

History of Herodotus – written in 425BC and the earliest copy is over a thousand years later with only eight known copies.

იოსებ ფლავიუსის ებრაული ომები - პირველი ცნობილი ეგზემპლარი დაიწერა 330 წლის შემდეგ, ხოლო ტაციტუსი 800 წლის შემდეგ.

Josephus' Jewish Wars – the first known copy was written 330 years later and Tacitus 800 years later.

ახალი აღთქმის ადრეული ხელნაწერი არის მხოლოდ 25-75 წლის შემდეგ დაწერილი.

The New Testament is only 25 to 75 years later from the earliest hand-written copy.

კითხვა:

Question:

როგორ შეედრება სხვა ისტორიული წიგნების ასლები ახალ აღთქმას?

How do the copies of the other historical books compare to the New Testament?

ახალ აღთქმას ხელნაწერთა რაოდენობა მუდმივად ემატება ასლების რაოდენობის გამო, რომლებიც დღესაც გვხვდება. ამ დროისთვის 5000-ზე მეტი ეგზემპლარი არსებობდა, ჰომეროსის -643 და ჰეროდოტეს 8 ეგზემპლარი, მაგრამ არავინ უარყოფს რომელიმე ამ წიგნის/ნაწარმოების დაწერას და არავინ აყენებს ეჭვქვეშ მათ ავტორობას.

The number of manuscripts for the New Testament gets added to constantly because of the number of copies we still find today. At the time of this chart over 5000 copies exist compared with Homer's 643 and Herodotus' 8 copies, yet no one denies any of these books/stories were written or questions their authorship.

თუ ისტორიკოსებს ჰკითხავთ, რომელია მსოფლიოში ყველაზე ზუსტი ისოტრიულად, კარგად დოკუმენტირებული წიგნი, ისინი გიპასუხებენ - ახალი აღთქმის ბიბლია. ასე რომ, თუ ადამიანები აპირებენ ბიბლიის უარყოფას იმის გამო რომ ის ასლებიდან არის შედგენილი- ისინი იგივენაირად უნდა მოიქცნენ ყველა სხვა ცნობილი წიგნისა და მოთხრობების მიმართაც. თუმცა, არცერთ კლასიკური მეცნიერი არ აინტერესებს რომელიმე მათგანს, ეჭვგარეშეა!

If you ask historians what is the most historically accurate, well-documented book in the world, they would say the New Testament Bible. So, if people are going to dismiss the Bible because it is made from copies – they are going to have to do the same for all these other famous books and stories. Yet no classical scholar would entertain any of these are in doubt!

ეკლესიის მამები

Church Fathers

პირველი და მეორე საუკუნეების განმავლობაში, სხვა არაბიბლიური მწერლები ციტირებდნენ ბიბლიიდან იმდენად, რომ მაშინაც კი, თუ ჩვენ დავკარგავდით ყველა ხელნაწერს თავად ბიბლიიდან, შეგვეძლო მისი გამეორება თითქმის იდეალურად ამ პირველი საუკუნის მწერლების მიერ მოწოდებული ციტატებით.

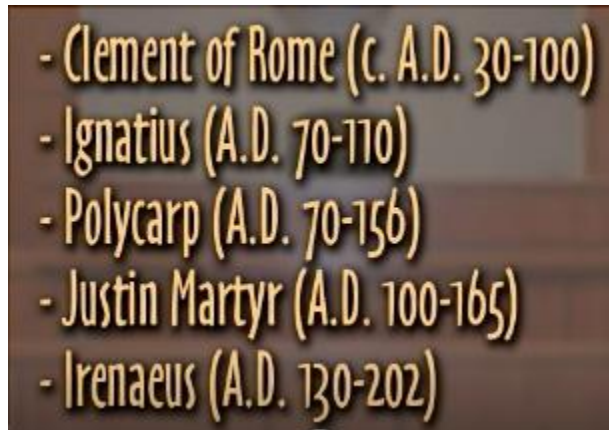
During the first and second century, other non-biblical writers quoted from the Bible so much that even if we lost all manuscripts from the Bible itself, we could replicate it almost perfectly with quotes provided by these first century writers.

ეს მწერლები გვაჩვენებდნენ, რომ მათ, ვინც ცხოვრობდა იესოსა და მოციქულთა დროს, სწამდათ ის, რაც მოისმინეს, ნახეს და დაწერეს ბიბლიიდან ციტირებით, ისე როგორც ჭეშმარიტი და ზუსტი იყო. რატომ? ისინი ენდობოდნენ მტკიცებულებებს. აქ ჩამოთვლილია რამდენიმე მაგალითი იმ მამაკაცებისა, რომლებიც ბევრ რამეს ციტირებდნენ ბიბლიიდან

ჯერ კიდევ ქრისტეს დროს. ეს მიაწინებს იმას, რომ ბიბლიას იყენებდნენ, აზიარებდნენ, ციტირებდნენ და ვრცელდებოდა ქრისტეს დროიდან და შეიძლება მისი ნდობა.

These writers show us that those who lived during the time of Jesus and the apostles believed the things they heard and saw and wrote them down quoting the Bible as true and accurate. Why? They trusted the evidence. Listed here are some examples of the men who quoted many things from the Bible as early as the time of Christ. This shows that the Bible was being used, shared, quoted and passed around from the time of Christ and can be trusted.

ასე რომ ჩვენ ვნახეთ, რომ ბიბლიას უფრო მეტი ხელნაწერი აქვს, ვიდრე იმდროინდელ სხვა ისტორიულ დოკუმენტს და რომ ადრეული ეკლესიის მამები ბიბლიას იმდენად ციტირებდნენ, რომ თითქმის მთლიანად მათი ციტირებიდან შეიძლება მისი გადაწერა.

So we have seen that the Bible has more manuscripts than any other historical documents of the time and that the early church fathers quoted the Bible so much it could be rewritten almost entirely from their quotes alone.

ბიბლია გადის მჟავის ტესტს

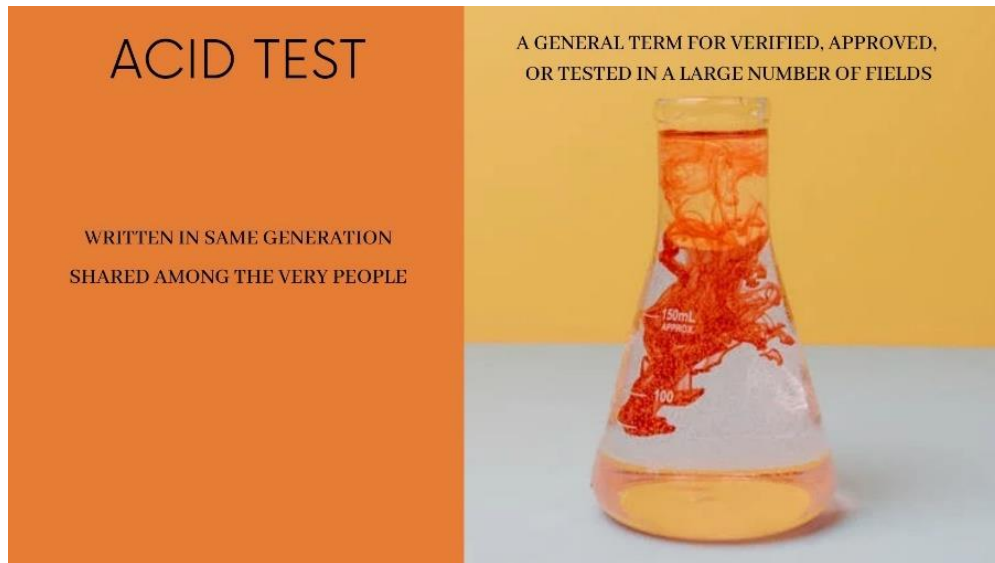
The Bible Passes the Acid Test

რა არის მჟავის ტესტი? ზოგადი ტერმინი, რომელიც დამტკიცებულია და გამოცდილია მრავალი სხვა ექსპერტის მიერ. ბიბლია დამტკიცებულია რადგან

What is the Acid Test? A general term for something approved and tested by a large number of different experts. The Bible is proven because

- ახალი აღთქმის წიგნები დაიწერა **იმავე თაობაში**, რომელშიც მოხდა ეს მოვლენები.
- The New Testament books were written **in the same generation** in which the events took place.

- ისინი ასევე, აზიარებდნენ/ავრცელებდნენ იმ ადამიანებს შორის, რომლებზეც დოკუმენტები საუბრობდნენ, სანამ ისინი ჯერ კიდევ ცოცხლები უარყვეს.
- They were also shared/passed around among the very people about whom the documents spoke, while they were still alive to deny them.

მაგალითად, მათ აღმოაჩინეს 50 წლის დოკუმენტები. იესო გარდაიცვალა 33-34 წლებში. მარკოზის სახარება ერთ-ერთი ასეთი დოკუმენტია. ის უნდა გადარჩენოდა მჟავის ტესტს - საკმარისი ასლები იყო ირგვლივ გასაზიარებლად. ხალხმა იცოდა, რომ მარკოზის სახარება განსაკუთრებული და ღირებული იყო გადასაწერად.

For example, they found documents from 50 AD. Jesus died in 33-34 AD. The Gospel of Mark is one such document. It has to have survived the acid test – there were enough copies to be found all around to share. The people knew Mark’s gospel was special and worthy to be copied.

ასე რომ თუ წიგნი ყალბი იყო, მაშინ ცნობილი იქნებოდა. ხალხს არ ენოდებოდა შეენარჩუნებინა ეს დოკუმენტი თუ ისინი ჩათვლიდნენ, რომ ის ყალბი იყო.

So if it the book was fake, it would have been known then. People wouldn’t have been willing to die to keep the written document of something if they thought it was false.

ლუი კლასელი - ცნობილი ჟურნალისტი და რედაქტორი წერდა:

Mr. Louis Cassels – a famous journalist and editor wrote:

„მაგრამ თუ მარკოზის სახარება დაიწერა იესოს გარდაცვალებიდან ათიოდე წლის განმავლობაში - როგორც ეს უნდა ყოფილიყო ესენის ბიბლიოთეკამდე ახ.წ 50 წლამდე რომ გავრცელებულიყო - მაშინ ის უნდა გადარჩენოდა ყველა მწერლობის გამოცდას. ჟურნალისტიკა: კერძოდ, გამოქვეყნება იმ დორს, როდესაც მისი წაკითხვა, კრიტიკა და თუ არაავთენტურია, დაგმობა იმ ადამიანების მიერ, რომლებიც ცოცხლები იყვნენ სავარაუდო მოვლენების დროს. ნება მომეცით დაგარწმუნოთ, როგორც რეპორტიორს, არაფერი აიძულებს მწერალს არც უფრო ფრთხილ ფაქტები, ვიდრე იმის ცოდნა, რომ მის დაწერილს წაკითხავს ის, ვისაც შეუძლია თქვას: „მე ვიყავი იქ“.

“But if Mark’s gospel were written within a dozen or so years of Jesus’ death – as it must have been if a copy had circulated so far as the Essene library by A.D. 50 – then it had to survive the acid test of all historical writing or journalism: namely, being published at a time when it could be read, criticized, and if inauthentic, denounced by people who were alive and present at the time the alleged events occurred. Let me assure you, as a reporter, nothing makes a writer more careful of his facts than the knowledge that he’ll be read by someone who can say, ‘I was there.’”

ადამიანებს, რომლებიც აზიარებდნენ და ასლებს ქმნიდნენ ახალი აღტქმის დოკუმენტებს, დევნიდნენ თავიანთი რწმენის გამო. რატომ მოკვდებოდნენ ისინი რაღაცის გამო თუ ის არ იყო რეალური?

The people who shared and copied these New Testament documents were persecuted for their faith. Why would they die for something that wasn’t real?

შეუძლებელი იქნებოდა ქრისტიანობის ანგარიშის შედგენა და მისი წარმატებით ჩვენება იმავე თაობის ადამიანებისთვის, რომლებმაც უკვე იცოდნენ.

It would have been **impossible** to have made up an account of Christianity and to have successfully shown it to people of the same generation who knew better.

ასე რომ, დღეს ჩვენ დავინახეთ, რომ თუ თქვენ უარყოფთ ბიბლიას, მაშინ უნდა უარყოთ მთელი ისტორია და მისი ჩანაწერები. და მაშინაც კი, თუ თქვენ ამას იზამთ, ეს არ შეცვლის იმ ფაქტს, რომ ეს არის ისტორიული, ჭეშმარიტი და რეალური დოკუმენტი.

So today we have seen that if you deny the Bible, then you must deny all of history and the records of it. And even if you did, that doesn’t change the fact that it is a historical, true and real document.

შემდეგ ჯერზე ჩვენ ვაპირებთ მიმოვიხილოთ თვითმხილველთა ჩვენება, რომელიც წარმოადგენს ადამიანებს რომლებმაც ნახეს გარკვეული მოვლენა და შემდეგ განაცხადეს რომ ეს მოხდა და მართალია.

Next time we are going to look at eyewitness testimony which is a person who saw a certain event take place and then state that it did happen and is true.

რაიმე კითხვა ან მოსაზრება ხომ არ გაქვთ?

Any thoughts or questions?

გაკვეთილი მერვე

Lesson Eight

თვითმხილველთა ჩვენება

Eyewitness Testimony

თვითმხილველი: ადამიანი რომელმაც ნახა, რომ მოხდა გარკვეული მოვლენა.

Eyewitness: A person who saw a certain event take place.

ჩვენება: მტკიცებულება, იმის თქმა, რომ რაც მოხდა მართალია.

Testimony: It is evidence. Saying that a certain thing happened and is true.

წინა გაკვეთილზე ჩვენ ვნახეთ, რომ არსებობს ისტორიული მტკიცებულებები გარე წყაროებიდან, იმ ადამიანებისგან, რომლებიც იყვნენ ქრისტიანობის მტრები, მაგრამ ადასტურებდნენ იესოს არსებობას. ჩვენ ასევე მიმოვიხილეთ, მჟავის ტესტი იმის დასამტკიცებლად, რომ ბიბლია და ის რაც მასში წერია, სიმართლეა ხალხის მიერ დაწერის დროს. ჩვენ ასევე ვნახეთ, რომ ბიბლია და მისი ასლები ისეთივე სანდოა, როგორც სხვა ისტორიული დოკუმენტები, როგორცაა ჰომეროსის ილიადა და სხვა.

We saw last time that there is historical evidence from outside sources, from people who were the enemies of the Christians, that proved Jesus existed. We also looked at the acid test to prove that the Bible and what was written in it is true by people at the time of its writing. We also saw that the Bible and the copies of it are just as trustworthy as other historical documents such as Homer's Iliad and others.

დღეს ჩვენ მიმოვიხილავთ, მტკიცებულებას თავად ბიბლიიდან. რას ამბობენ თვითმხილველები ბიბლიიდან?

Today we are going to look at evidence from the Bible itself. What do the eyewitnesses of the Bible say?

ქრისტიანობა არის ისტორიული რელიგია: ჩვენ შეგვიძლია გამოვიყენოთ ბიბლია, რადგან ის ემყარება თვითმხილველთა ისტორიულ ფაქტებს. მაგალითად, საიდან ვიცით შეერთებული შტატების პირველი პრეზიდენტის შესახებ? თვითმხილველებისაგან, რომლებმაც დაწერეს. და როგორც ვნახეთ ეს ფაქტები ბიბლიაში უკვე დადასტურებულია მეცნიერული, არქეოლოგიური, ისტორიული და წინასწარმეტყველური გზებით მხოლოდ რამდენიმეს დასახელებისთვის.

Christianity is a Historical Religion: We can use the Bible because it is based on eyewitness historical facts. For example, how do we know about the 1st President of the United States? Eyewitnesses who wrote it down. And as we have seen, these facts in the Bible have been already proven through scientific, archeological, historical, and predictive ways, just to name a few.

ბიბლია არის ისტორიული წიგნი: გარე წყაროებს დამატებული თვითმხილველთა ჩვენებებით, ჩვენ ვხედავთ, რომ ჩამოთვლილი მოვლენები, ადგილები და ადამიანები იყვნენ და შეიძლება დადასტურდეს მათი სიზუსტე.

აქ არის რამდენიმე მაგალითი ისტორიული კონტექსტიდან:

The Bible is a Historical Book: With eyewitness testimony added to outside sources we see that events, places, and people that are listed have been and can be proven to be accurate.

Here are some examples of historical context:

Luke 1:1-4 - Luke the Physician known as one of the greatest historians to ever have written.

John 20:24-29 – Thomas: saw and touched the wounds -
"My Lord and my God!"

ლუკას სახარებაში, ავტორი ლუკა, ექიმი, მოგვითხრობს, რატომ და ვისთვის დაწერა წიგნი. ეს იყო თეოფილეს იმ მიზნით, რომ მოეგროვებინა ყველა მტკიცებულება სხვადასხვა თვითმხილველებისაგან. ფაქტებზე დაყრდნობით.

In the book of Luke, the author Luke, a doctor, tells why and to whom he wrote the book. It was to Theophilus with the purpose to gather all the evidence from different eyewitnesses. Based on facts.

ლუკას სახარება 1:1-4

Luke 1:1-4

რაკი უკვე ბევრმა მიჰყო ხელი ჩვენს შორის აღსრულებულ ამბავთა თანმიმდევრულ აღწერას, 2 როგორც გადმოგვცეს თავიდანვე თვითმხილველებმა და სიტყვის მსახურებმა, ვმეც მივიჩნიე, რომ მას შემდეგ, რაც გულდასმით გამოვიკვლიე ყოველივე თავიდან, თანმიმდევრულად აგიწერო, ღირსეულო თეოფილე, 4 რომ შეიცნო იმ მოძღვრების ჭეშმარიტება, რომელიც გისწავლია.

Many have undertaken to draw up an account of the things that have been fulfilled among us, ² just as they were handed down to us by those who from the first were eyewitnesses and servants of the word. ³ With this in mind, since I myself have carefully investigated everything from the beginning, I too decided to write an orderly account for you, most excellent Theophilus, ⁴ so that you may know the certainty of the things you have been taught.

იოანეს სახარებაში ჩვენ ვხედავთ, რომ თომა ფიზიკურად ეხება იესოს ჭრილობებს მას შემდეგ, რაც იესო მკვდრეთით აღდგა. და როდესაც თომა ამას აკეთებს, მას სწამს და უწოდებს იესოს უფალს და ღმერთს.

In the book of John, we see Thomas physically touching Jesus' wounds after Jesus rose from the dead. And when Thomas does, he believes and calls Jesus Lord and God.

იოანეს სახარება 20:24-29

John 20:24-29

თომა, ერთი თორმეტთაგანი, ტყუპისცალად წოდებული, არ იყო მათთან, როცა იესო მოვიდა. 25 უთხრეს მას სხვა მოწაფეებმა: „ჩვენ ვიხილეთ უფალი.“ მან უთხრა მათ: „თუ მის ხელებზე ნალურსმევს არ ვიხილავ და ნალურსმევში საკუთარ თითს არ ჩავყოფ და მის ფერდში – საკუთარ ხელს, არ ვიწამებ! 26 რვა დღის შემდეგ მისი მოწაფეები კვლავ შინ იყვნენ და თომაც მათთან იყო. შევიდა იესო ჩაკეტილ კარებში, დადგა შუაში და თქვა: „მშვიდობა თქვენდა.“ 27 მერე თომას ეუბნება: „მოიტა აქ შენი თითი და გასინჯე ჩემი ხელები. მოიტა შენი ხელი და ჩადე ჩემს ფერდში. ურწმუნო კი ნუ იქნები, მორწმუნე იყავ.“ 28 მიუგო თომამ და უთხრა მას: „უფალი ჩემი და ღმერთი ჩემი!“ 29 ეუბნება მას იესო: „შენ მირწმუნე იმიტომ, რომ მიხილე. ნეტარ არიან ისინი, ვისაც არ ვუნახივარ და მირწმუნეს.“

Now Thomas (also known as Didymus), one of the Twelve, was not with the disciples when Jesus came. ²⁵ So the other disciples told him, “We have seen the Lord!”

But he said to them, “Unless I see the nail marks in his hands and put my finger where the nails were, and put my hand into his side, I will not believe.”

²⁶ A week later his disciples were in the house again, and Thomas was with them. Though the doors were locked, Jesus came and stood among them and said, “Peace be with you!” ²⁷ Then

he said to Thomas, "Put your finger here; see my hands. Reach out your hand and put it into my side. Stop doubting and believe."

²⁸ Thomas said to him, "My Lord and my God!"

²⁹ Then Jesus told him, "Because you have seen me, you have believed; blessed are those who have not seen and yet have believed."

მკვლელობის სასამართლო დარბაზში რომ იყოთ და ნაფიც მსაჯულთაგან ერთ-ერთი, მტკიცებულებებს გაჩვენებდნენ. გონივრული ეჭვის საფუძველზე, თქვენ უნდა დაადგინოთ, იყო თუ არა ადამიანი უდანაშაულო ან დამნაშავე. მტკიცებულება შეიძლება მოიცავდეს ფიზიკურ მტკიცებულებებს- იარაღს თითის ანაბეჭდებით (მოდით ამას დავარქვათ არქეოლოგიური მტკიცებულება), ალიბი, ვინც ამოწმებს, რომ ისინი იმ პირთან ერთად იყვნენ, (მოდით ამას დავარქვათ სამეცნიერო წინასწარი ცოდნა), განცხადებები იმ ადამიანებისგან, რომლებსაც შეუძლიათ საქმის ფაქტების გადამოწმება, (მოდით ამას გარე წყაროები ვუწოდოთ). მაგრამ ასევე სასამართლო საქმეში, როგორც წესი, და იმედია, არის თვითმხილველთა ჩვენებები.

If you were in a courtroom for a murder trial and you were the jury, you would be shown evidence. Based on a reasonable doubt, you would have to determine if the person was innocent or guilty. Evidence might include physical evidence – a gun with finger prints (let's call that archeological evidence), an alibi, someone who says they were with the person, (let's call that scientific foreknowledge), statements from people who can verify the facts of the case (let's call that outside sources). But also in a court case, there is usually and hopefully eyewitness testimony.

დღეს ჩვენ ვაპირებთ მიმოვიხილოთ თვითმხილველთა ჩვენებები ბიბლიაში, ჩვენ მოვისმენთ მტკიცებულებებს და მოვისმენთ თვითმხილველთა ჩვენებებს. მოსმენის საფუძველზე, თქვენ შეგეძლებათ დაინახოთ, რომ არსებობს უამრავი მტკიცებულება ისტორიული წყაროებიდან, რომლებიც საკმარისია იმის დასამტკიცებლად, რომ იესო არის ღვთის ძე და ბიბლია არის ღვთის სიტყვა.

Today we are going to look at the eyewitness testimony of those in the Bible. We will hear the evidence and listen to testimony from witnesses. Based upon what you hear, you will be able to see that there is a lot of evidence from historical sources which is enough to prove that Jesus is the Son of God and the Bible is the word of God.

თვითმხილველთა ჩვენებები

Eyewitness Testimony

ასე რომ მიუხედავად იმისა, რომ ნაფიცი მსაჯულები არ არიან მოწმეები, მათ უნდა გადაწყვიტონ ვინმე დამნაშავეა თუ უდანაშაულო მტკიცებულებებისა და თვითმხილველთა ჩვენებებიდან. ასე რომ, მიუხედავად იმისა, რომ ბიბლიის დასრულების დროს ცოცხლები

არ ვიყავით, შეგვიძლია ვენდოთ თვითმხილველებს ისე, თითქოს ნაფიც მსაჯულთაგანი ვიყოთ, რომელიც სხვებისგან იგებს ფაქტებს.

So even though the jury are not witnesses, they have to decide if someone is guilty or innocent from the evidence and eyewitness testimony given. So even though we were not alive at the time the Bible was finished, we can trust the eyewitnesses just as if we were on a jury hearing the facts from others.

ჩვენ შეგვიძლია ვენდოთ და გამოვიყენოთ ბიბლია. რატომ? იმიტომ, რომ თუ ეს სიმართლეა ყველა სხვა სფეროში, რომელსაც ჩვენ შევხედავთ, მაშინ გონივრული იქნება, რომ შევხედოთ მას, რომ დავინახოთ რას ამბობს.

We can trust and use the Bible. Why? Because if it is true in all other areas we have looked at, then makes sense we can look at it to see what it says.

მოდი შევხედოთ ამ მოწმეებს ბიბლიიდან. ეს მოწმეები წერდნენ 50-100 წლებში. ეს მწერლები ცოცხლები იყვნენ მაშინ, როდესაც იესო იყო და მათ მიერ გაკეთებულ თითოეულ განცხადებას შეეძლო ეკამათებინა ან დაეთანხმებინა ის, ვინც მათ მოისმენდა იმ დროს (მჟავას ტესტი).

Let's look at these witnesses from the Bible. These witnesses wrote from 50-100 AD. These writers were alive when Jesus was and each statement they gave could be argued against or agreed to by those that heard them at that time (the acid test).

მოდი მიმოვიხილოთ რამდენიმე ადამიანი რომელიც ამბობდა რომ იყვნენ მოწმეები:

Let's look at a few people who said they were eyewitnesses:

პეტრე

Peter

ის იყო იესოს მოციქული, ერთ-ერთი იმ თორმეტთაგანი, ვინც იესოს გაჰყვა მთელი მისი საქმიანობა დაინახა დედამიწაზე და დაინახა, რომ იგი მკვდრეთით აღდგა.

He was an apostle of Jesus, one of the twelve who followed Jesus through his entire work on earth and saw him rise from the dead.

2 პეტრე მოციქულის ეპისტოლე 1:16

2 Peter 1:16

ვინაიდან ჩვენი უფლის, იესო ქრისტეს ძალი და მოსვლა ბრძნული იგაგების მოყოლით კი არ გაუწყეთ, არამედ მისი სიდიადე საკუთარი თვალით ვიხილეთ.

We told you about the power of our Lord Jesus Christ. We told you about his coming. The things we told you were not just clever stories that people invented. No, we saw the greatness of Jesus with our own eyes.

კითხვა:

Question:

რა თქვა პეტრემ თავისი თვალების შესახებ?

What did Peter say about his eyes?

პეტრე, 3000-ზე მეტ ადამიანთან ქადაგებისას აღნიშნავს, რომ იესო მკვდრეთით აღდგა.

Peter, when giving a sermon to over 3000 people, mentions that Jesus rose from the dead.

მოციქულთა საქმე **2:22-23**

Acts 2:22-23

კაცნო ისრაელიანნო, ისმინეთ ეს სიტყვები: იესო ნაზარეთელი, კაცი, დამტკიცებული ღვთისაგან თქვენთვის ძალით, სასწაულებითა და ნიშნებით, რომლებიც ღმერთმა მოახდინა მისი ხელით თქვენს შორის, როგორც თვითონვე იცით, 23იგი, ღვთის განჩინებული ზრახვით და წინასწარცნობით გადაცემული, ურჯულოთა ხელით მიაღურსმეთ და მოკალით.

“My fellow Israelites, listen to these words: Jesus from Nazareth was a very special man. God clearly showed this to you. He proved it by the miracles, wonders, and miraculous signs he did through Jesus. You all saw these things, so you know this is true. Jesus was handed over to you, and you killed him. With the help of evil men, you nailed him to a cross. But God knew all this would happen. It was his plan—a plan he made long ago.

პეტრე ამბობს: „თქვენ იცით რომ ეს მართალია.“ ეს ადამიანები, რომლებმაც მოუსმინეს პეტრეს მოგვიანებით, არ იყვნენ ქრისტიანები და თუ მისი ნათქვამი სიმართლე არ იყო, მათ შეეძლოთ ადვილად უარეყოთ ის, რასაც პეტრე მაშინ და იქ ამბობდა. მაგრამ, როდესაც პეტრემ თქვა: „თქვენ იცით რომ ეს სიმართლეა“, მათ არ თქვეს „მატყუარა“! სამაგიეროდ, მათ გული გაუტეხეს და მოგვიანებით თქვეს: „რა ვქნათ“, იცოდნენ, რომ ახლახან მოკლეს იესო ქრისტე და რომ ის აღარ იყო საფლავში, არამედ აღდგა. ამ ადამიანებმა იცოდნენ, თუ რაზე საუბრობდა პეტრე და მიხვდნენ, რომ ფაქტები სიმართლე იყო.

Peter says, “*you know this is true.*” These people who heard Peter weren’t Christians until later and if what he was saying were not true, they could have easily denied what Peter was saying then and there. But when Peter said, “*you know this is true,*” they didn’t say “liar!” Instead, their hearts were broken and later they said, “What shall we do,” knowing they had just killed Jesus the Christ and that he was no longer in the grave but had risen. These people knew what Peter was speaking of and understood the facts were true.

იოანე

John

ისიც ასევე იყო იესოს მოციქული, ერთ-ერთი იმ თორმეტთაგანი, ვინც იესოს გაჰყვა მთელი მისი საქმიანობა დაინახა დედამიწაზე და დაინახა, რომ იგი მკვდრეთით აღდგა.

He was also an apostle of Jesus, one of the twelve who followed Jesus through his entire time he worked on earth and saw him rise from the dead.

1 იოანე 1:1-3

1 John 1:1-3

იმაზე, რაც იყო დასაბამიდან, რაც მოგვისმენია და ჩვენი თვალით გვინახავს, რასაც ჩავკვირებდით და ჩვენს ხელებს მოუსინჯავს, სიცოცხლის სიტყვაზე, 2 რადგან სიცოცხლე გამოჩნდა და ჩვენ ვიხილეთ და ვმოწმობთ, და გაუწყებთ თქვენ ამ საუკუნო სიცოცხლეს, რომელიც იყო მამასთან და გამოგვეცხადა ჩვენ; ვიმაზე, რაც გვინახავს და მოგვისმენია, გაუწყებთ, რათა თქვენც გქონდეთ თანაზიარება ჩვენთან, ხოლო ჩვენი მოზიარება არის მამასთან და მის ძესთან, იესო ქრისტესთან.

That which was from the beginning, which we have heard, which we have seen with our eyes, which we have looked at and our hands have touched—this we proclaim concerning the Word of life. ² The life appeared; we have seen it and testify to it, and we proclaim to you the eternal life, which was with the Father and has appeared to us. ³ We proclaim to you what we have seen and heard, so that you also may have fellowship with us. And our fellowship is with the Father and with his Son, Jesus Christ.

კითხვა:

Question:

რომელ სამ რამეზე საუბრობს იოანე, რომ მან და სხვებმა გააკეთეს პირველი სტორფიდან?

What three things did John say he and others did in verse 1?

ლუკა

Luke

ექიმი, რომელიც გაჰყვა პავლეს და მას უწოდებდნენ ერთ-ერთ უდიდეს ისტორიკოსს, რომელსაც ოდესმე რაიმე დაუწერია.

A doctor who followed Paul and others and is called one of the greatest historians to have ever written.

ლუკას სახარება 1:1-4

Luke 1:1-4

რაკი უკვე ბევრმა მიჰყო ხელი ჩვენს შორის აღსრულებულ ამბავთა თანმიმდევრულ აღწერას, ²როგორც გადმოგვცეს თავიდანვე თვითმხილველებმა და სიტყვის მსახურებმა, ვმეც მივიჩნიე, რომ მას შემდეგ, რაც გულდასმით გამოვიკვლიე ყოველივე თავიდან, თანმიმდევრულად აგიწერო, ღირსეულო თეოფილე, ⁴რომ შეიცნო იმ მოძღვრების ჭეშმარიტება, რომელიც გისწავლია.

Many have undertaken to draw up an account of the things that have been fulfilled among us, ²just as they were handed down to us by those who from the first were eyewitnesses and servants of the word. ³With this in mind, since I myself have carefully investigated everything from the beginning, I too decided to write an orderly account for you, most excellent Theophilus, ⁴so that you may know the certainty of the things you have been taught.

ლუკა ახსენებს რამდენიმე ძალიან მნიშვნელოვან საკითხს. მან თქვა, რომ მან დაწერა ანგარიში იმის შესახებ, რაც მან და სხვებმა ნახეს და იცოდნენ. ის იყენებს სიტყვას თვითმხილველები და ის, რომ თავიდანვე გულდასმით გამოიკვლია ყველაფერი.

Luke mentions some very important things. He said he wrote an account of the things he and others had seen and knew of. He uses the word eyewitnesses and that he himself carefully investigated everything from the beginning.

კითხვა:

Question:

რატომ ამბობს ლუკა რომ მან დაწერა წიგნი მეოთხე ფრაგმენტში?

Why did Luke say he wrote the book in verse 4?

ლუკამ ასევე დაწერა მოციქულთა საქმე.

Luke also wrote Acts.

მოციქულთა საქმე 1:1-3

Acts 1:1-3

პირველი წიგნი, თეოფილე, მე შევადგინე ყოველივე იმის შესახებ, რისი კეთება და სწავლებაც დაიწყო იესომ, 2 იმ დღემდე, ვიდრე ამაღლდებოდა, სულიწმიდით მოძღვრავდა მოციქულებს, რომლებიც მან ამოირჩია, ვრომელთაც წარუდგა ცოცხლად თავისი ტანჯვის შემდეგ, მრავალი სარწმუნო ნიშნით. ორმოც დღეს ეჩვენებოდა მათ და მოუთხრობდა ღვთის სასუფეველზე.

In my former book, Theophilus, I wrote about all that Jesus began to do and to teach ² until the day he was taken up to heaven, after giving instructions through the Holy Spirit to the apostles he had chosen. ³ After his suffering, he presented himself to them and gave many convincing proofs that he was alive. He appeared to them over a period of forty days and spoke about the kingdom of God.

მოციქულთა საქმეში ლუკა ამბობს, რომ იესომ მრავალი დამაჯერებელი მტკიცებულება მისცა. რამდენად დამაჯერებელი? მოდი მიმოვიხილოთ მაგალითი, კორინთელთა მიმართ 1:15.

In Acts, Luke states that Jesus gave many convincing proofs. How convincing? Let's look at an example in 1 Corinthians 15.

პავლე

Paul

იესოს მოციქული, რომელმაც დაწერა წერილების უმეტესობა ახალ აღთქმაში. ის განმარტავს, ვინ დაინახა იესოს მკვდრეთით აღდგომა.

An apostle of Jesus who wrote most of the letters in the New Testament. He explains who saw Jesus rise from the dead.

1 კორინთელთა მიმართ 15:3-8

1 Corinthians 15:3-8

ვინაიდან თავიდანვე გადმოგეცით ის, რაც მე თავად მივიღე, რომ ქრისტე მოკვდა ჩვენი ცოდვებისათვის, როგორც წერილებშია, 4 და რომ დამარხულ იქნა და რომ აღდგა მესამე დღეს, როგორც წერილებშია, 5 და რომ გამოეცხადა კეფას და შემდეგ თორმეტს. 6 შემდეგ გამოეცხადა ხუთასზე მეტ მძას ერთდროულად, რომელთაგან უმრავლესნი აქამდე ცოცხალნი არიან, ზოგმა კი განისვენა. 7 შემდეგ გამოეცხადა იაკობს და მერე ყველა მოციქულს. 8 ხოლო ყველაზე ბოლოს, როგორც უდღეურს, გამოემეცხადა მეც.

I gave you the message that I received. I told you the most important truths: that Christ died for our sins, as the Scriptures say; that he was buried and was raised to life on the third day, as the Scriptures say; and that he appeared to Peter and then to the twelve apostles. After that Christ appeared to more than 500 other believers at the same time. Most of them are still living today, but some have died. Then he appeared to James and later to all the apostles. Last of all, he appeared to me. I was different, like a baby born before the normal time.

კითხვა:

Question:

პავლეს თქმით, ვინ დაინახა იესო მკვდრეთით აღდგომის შემდეგ?

Who does Paul say saw Jesus after he rose from the dead?

პავლეს ასევე ჰქონდა შესაძლებლობა გასაუბრებოდა მეფეებს. ერთხელ, მეფე აგრიპასთან საუბრისას, პავლეს საშუალება მიეცა გაეზიარებინა სახარება აგრიპასთვის და განეხილა, რომ ქრისტე მკვდრეთით აღდგა.

Paul also had a chance to speak to kings. One time, while talking to King Agrippa, Paul gets an opportunity to share the gospel with Agrippa and discuss that Christ rose from the dead.

მოციქულთა საქმე 26:24-28

Acts 26:24-28

ასე რომ იცავდა თავს, ფესტოსმა ხმამაღლა თქვა: „სულელობ, პავლე! ბევრ სწავლას სისულელემდე მიჰყავხარ.“ 25 პავლემ კი: „მე არ ვსულელობ, უაღმატებულესო ფესტოს, არამედ ჭეშმარიტებისა და კეთილგონიერების სიტყვებს ვლაპარაკობ. 26 ვინაიდან ეს ამბავი იცის მეფემ, რომლის წინაშეც თამამად ვლაპარაკობ. მე არ მჯერა, რომ მისთვის აქედან რაიმე იყოს დაფარული, ვინაიდან ეს სადღაც გადაკარგულში არ მომხდარა.

27წინასწარმეტყველთა თუ გწამს, მეფე აგრიპავ? ვიცი, რომ გწამს.“ 28 აგრიპამ პავლეს: „ცოტაც და ქრისტიანად მაქცევ.“

At this point Festus interrupted Paul's defense. "You are out of your mind, Paul!" he shouted. "Your great learning is driving you insane."

25 "I am not insane, most excellent Festus," Paul replied. "What I am saying is true and reasonable. 26 The king is familiar with these things, and I can speak freely to him. I am convinced that none of this has escaped his notice, because it was not done in a corner. 27 King Agrippa, do you believe the prophets? I know you do."

28 Then Agrippa said to Paul, "Do you think that in such a short time you can persuade me to be a Christian?"

თუ პავლე ცდებოდა, მეფეს ექნებოდა მტკიცებულება ან ცოდნა პავლეს შესაჩერებლად. ამის ნაცვლად, მეფემ მოუსმინა, მეფემ მოისმინა პავლეს ნათქვამი და მიხვდა, რას ამბობდა პავლე და იცოდა, რომ ეს სიმართლე იყო.

If Paul was wrong, the king would have had the evidence or knowledge to stop Paul. Instead, the king listened. The king heard Paul and understood what Paul was saying and knew it was true.

იხილეთ თვითმხილველთა განცხადებების მეტი მაგალითი აქ:

See more examples of eyewitness statements here:

PEOPLE WHO SAID THEY WERE EYEWITNESSES:

2 PETER 1:16 – WE WERE EYEWITNESSES

1 JOHN 1:1-3 – WE HAVE HEARD, SEEN, HANDS HAVE TOUCHED.

LUKE 1:1-3 – EYEWITNESSES, CAREFULLY INVESTIGATED

ACTS 1:1-3 – MANY CONVINCING PROOFS

1 CORINTHIANS 15:5-8 – PETER THE TWELVE, 500 BROTHERS, JAMES, ME (PAUL)

JOHN 20:30-31 – PRESENCE OF HIS DISCIPLES

ACTS 10:39-42 – WITNESSES

ACTS 1:9 – TAKEN UP BEFORE THEIR VERY EYES

ACTS 2:22 – AS YOU YOURSELVES KNOW

ACTS 26:24-28 – BECAUSE IT WAS NOT DONE IN A CORNER

ან თვითმხილველებს ვუჯერებთ, ან არა; ან მართალს ამბობენ ან ცრუობენ, ორივე არ შეიძლება იყოს. გახსოვდეთ, რომ ერთი მოწმე არ გვყავს. პავლე ამბობს, რომ 500-ზე მეტმა მოწმემ ნახა იესო და ადრეული ეკლესიის მოვლენები. ეს შეიძლება ადვილად შემოწმდეს სხვა ადამიანების მიერ.

Either we believe the eyewitnesses or we don't; either they were telling the truth or lying, it can't be both. Remember we do not have just one witness for the Bible. Paul says over 500 all testified and witnessed events of Jesus and the early church. These could be easily checked by other people.

ბევრი მოწმეა რომელიც, ჯერ კიდევ ცოცხალი იყო, ბევრი მტკიცებულებაა დღეს. სასამართლოში 500 კაცის ჩენება აუცილებლად დადასტურდება.

There are many witnesses that were still alive, many proofs. The testimony of 500 would definitely prove in a court case today.

ახალი აღთქმის დოკუმენტები რომ ყოფილიყო ერთადერთი წყარო, რომელიც წარმოგვიდგენდა ქრისტეს ცხოვრების შესახებ ფაქტებს, ეს იქნებოდა მისი ისტორიული რეალობის საკმარისზე მეტი დასტური.

If the New Testament documents were the only single source which presented to us about the life of Christ that would be more than enough proof of his historical reality.

ბიბლიის დამწერები - მათე, პეტრე, იოანე, პავლე, ლუკა - მათ მიერ დაწერილი ნებისმიერი სიტყვა ზუსტია. განცხადებები ქალაქების, კუნძულების, ხალხის, მთავრობის მმართველების, მოვლენებისა და სხვათა შესახებ. ეს ფაქტები დადასტურებულია გარე წყაროებით.

The Biblical Writers – Matthew, Peter, John, Paul, Luke – any words they write are accurate. Statements about cities, islands, people, government rulers, events and more. These facts have been proven by outside sources.

არსებობს უამრავი მტკიცებულება, რომელიც ადასტურებს ბიბლიის რეალობას და მასში დაწერილი მოვლენების სიმართლეს. მომავალ გაკვეთილზე ჩვენ კონკრეტულად განვიხილავთ იესოს აღდგომის სასწაულებს. იყო თუ არა ეს ნამდვილი და როგორ გავიგოთ?

There is much evidence to prove the Bible is real and the events written in it are true. Next week we will look specifically at the miracles of Jesus' resurrection. Was it real and how can we know?

გაქვთ რაიმე კითხვა ან მოსაზრება?

Any thoughts or questions?

გაკვეთილი მეცხრე

Lesson Nine

იესო და სასწაულები

Jesus and Miracles

ერთ-ერთ უდიდეს სასწაულს წარმოადგენს სამყაროს შექმნა. ათეისტებიც და ქრისტიანებიც თანხმდებიან რომ სამყარო შეიქმნა არაფრისგან.

One of the greatest miracles was the creation of the world. Atheists and Christians alike agree that the world began from nothing.

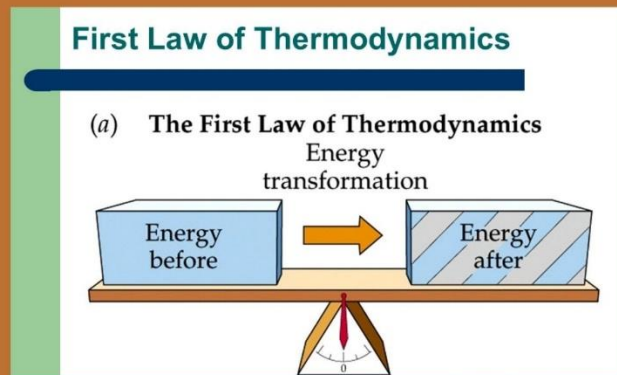

მაგრამ ქრისტიანებს ესმით და მიღებული აქვთ რომ ზებუნებრივი დასაწყისი დამყარებულია სამეცნიერო მტკიცებულებაზე: ჩვენ გვესმის თერმოდინამიკის პირველი და მეორე კანონი როგორც ჭეშმარიტი და უცვლელი.

But Christians understand and accept a supernatural beginning based on scientific proof: We understand the first and second law of thermodynamics as true and unchangeable.

But only the Creation is logical

Energy cannot be created or destroyed; it can only be converted from one form to another.

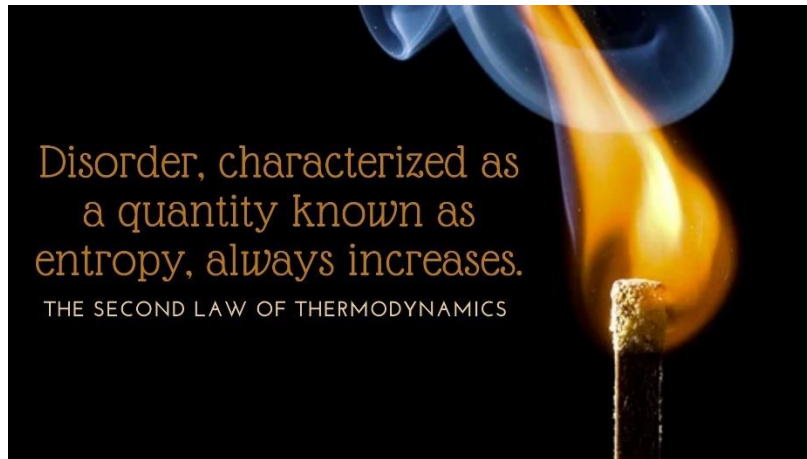

1) თერმოდინამიკის პირველი კანონი ამბობს რომ ენერგია უქმნელია და ურღვევი; ის მხოლოდ შეიძლება შეიცვალოს ერთი ფორმიდან მეორეში.

1) **The First Law of Thermodynamics** says that energy cannot be created or destroyed; it can only be changed from one form to another.

რას ნიშნავს ეს? ვინაიდან ენერგია არ შეიძლება შეიქმნას ან განადგურდეს, ეს ნიშნავს, რომ რაღაც ბუნებაში არაფრიდან არ მოდის. მისი შეცვლა შესაძლებელია მხოლოდ ერთი ფორმიდან მეორეში. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ოდესღაც წარსულში, ენერგია სპონტანურად უნდა გაჩენილიყო მის არსებობის დასაწყისში. მაგრამ ეს დაარღვევს თერმოდინამიკის პირველ კანონს. მაშ, საიდან გაჩნდა დიდი აფეთქება? დიდი აფეთქება არღვევს თერმოდინამიკის პირველ კანონს. კანონი, რომელიც არის შეუვალი, უცვლელი და რომელსაც ყველა მეცნიერი ეთანხმება, როგორც ჭეშმარიტი.

What does this mean? Since energy cannot be created or destroyed, it means something doesn't come from nothing in nature. It can only be changed from one form to another. Otherwise, sometime in the past, energy must have spontaneously appeared when none had previously existed. But this would break the first law of thermodynamics. So where did the big bang come from? The big bang breaks the first law of thermodynamics. A law that is unbreakable, unchangeable and agreed to by all scientists as true.

2) თერმოდინამიკის მეორე კანონი იზიარებს მარტივ ჭეშმარიტებას სამყაროს შესახებ: ეს ქაოსი ყოველთვის მზარდია.

2) **The Second Law of Thermodynamics** shares a simple truth about the universe: that disorder always increases.

მაშ, რას ნიშნავს ეს? სამყარო სულ უფრო და უფრო უწყესრიგობისკენ და რღვევისკენაა მიმართული და არა პირიქით. თუ ეს კანონი დადასტურებულია მეცნიერების მიერ, მათ უნდა დაძლიონ უბრალო წინააღმდეგობა, რომ დიდი აფეთქება უწყესრიგობიდან წესრიგში გადადიოდა, ისევე როგორც მოსაზრება, რომ თუ სამყარო მართლაც დაწყებული იყო მილიარდობით წლის წინ, საკმარისი დრო იქნებოდა სამყაროს დაშლილი მდგომარეობის მისაღწევად და ენერჯის გასაქრობად. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ სამყარო ახლა აღარ იარსებებდა. ვინაიდან კანონი ამბობს, რომ წესრიგი მიდის უწყესრიგობისკენ, შეუძლებელია რაიმე შემთხვევით მიდიოდეს სრულ წესრიგში. ასევე იმის გამო, რომ ჩვენ ჯერ კიდევ ბევრი ენერჯია გვაქვს დარჩენილი მსოფლიოში, მილიარდობით წლის თეორიას არც მეცნიერული აზრი აქვს. ისევ დიდი აფეთქება არღვევს მათ სამეცნიერო კანონებს.

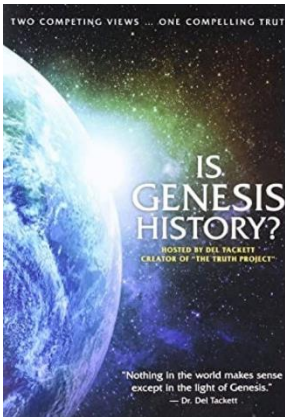
So what does this mean? The world is only getting more and more disordered and decayed, not the other way around. If this is the law confirmed by scientists, they have to overcome the simple contradiction that they say the big bang went from disorder to order, as well as the idea that if the world truly did begin billions of years ago, there would have been more than enough time for the universe to have already reached its maximum state of decay, with no useful energy remaining. In other words, the world would not exist now. Since the law states order goes to disorder, it is impossible for something random to go to complete order. Also since we still have plenty of energy left in the world, the theory of billions of years doesn't make scientific sense either. Again, the big bang breaks their own scientific laws!

მრავალი სხვა მტკიცებულება არსებობს, რომელიც აჩვენებს რომ უფრო გონივრულია იმის დაჯერება, რომ სამყარო ღმერთმა შექმნა, ისე როგორც მან თქვა და როგორც მან გააკეთა, ვიდრე მეცნიერების, რომლებიც ამბობენ, რომ ეს იყო ევოლუცია და დიდი აფეთქება. კიდევ

ერთი მარტივი ფაქტი, გამომდინარე იქიდან, რაც ჩვენ უკვე ვისწავლეთ: ძველი აღთქმა დაიწერა და დასრულებული იყო მანამ, სანამ ევოლუციონისტები ჩამოაყალიბებდნენ თავიანთ იდეას. და მაინც, ის არის ზუსტად ის, რასაც დაბადება ამბობს. კიდევ ერთი მაგალითი იმისა, თუ როგორი ზუსტია ბიბლია ყველაფერში, რაც შესამოწმებელია.

There are many, many, many more proofs that show it is more reasonable to believe that God created the world, just as he said and just as he did, than scientists who say it was evolution and the big bang. Another simple fact, coming from what we have already studied as well: The Old Testament was written and completed way before evolutionists came up with the something from nothing idea. And yet that is exactly what Genesis says. Another example of how the Bible is accurate in everything that is checkable.

ასე რომ, ჩვენ ვხედავთ, რომ შემოქმედება არის სასწაული - მიუხედავად იმისა, ხარ თუ არა ათეისტი - რაღაც რაც არაფრისგან მოვიდა და შემდეგ უწესრიგობიდან წესრიგში გადავიდა ორ უტყუარ კანონთან წინააღმდეგობაში მოდის. ამას ზებუნებრივი ძალა სჭირდება.

So we see that the creation is a miracle – regardless if you are an atheist or not – something came from nothing and it went from disorder to order against the two unrefuted laws. That takes supernatural power.

დამატებითი ინფორმაციისათვის ოჯახთან ერთად ან დამოუკიდებლად, ან და-ძმებთან ან მეგობრებთან ერთად, გირჩევთ უყუროთ:

For more information for fun with your family or on your own, with siblings or friends, I encourage you to watch:

არის დაბადება ისტორია? ეს არის უფასო YouTube-ზე და გრძელდება 1 საათსა და 44 წუთს. შესანიშნავად არის ახსნილი, მოხდა თუ არა ბიბლიაში ჩაწერილი ისტორია სინამდვილეში. ლინკი მითითებულია:

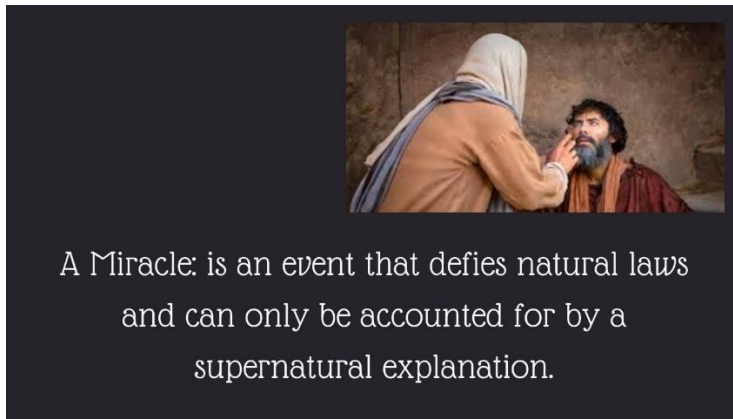
Is Genesis History? It is free on YouTube and is 1 hour and 44 minutes long. It's a great look at whether the Genesis account in the Bible really happened. Here's the link:

https://www.youtube.com/watch?v=UM82qxxskZE&ab_channel=IsGenesisHistory%3F

ასე რომ, მაშინვე ვხედავთ მთავარ სასწაულს დაბადების პირველ თავში. თუ ეს პირველი და უდიდესი სასწაულია, რამდენად ადვილია ჩვენთვის სხვა სასწაულების დაჯერება და გაგება, ის რაც იესომ და მოციქულებმა განახორციელეს დედამიწაზე? თუ რაიმე არაფრისგან მოვიდა, რომელიც ბუნების ცნობილი კანონების მიღმაა და მეცნიერების მიერ შეუძლებელი აღმოჩნდა, მაგრამ ისინი აღიარებენ, რომ მოხდა, ასე ძნელი დასაჯერებელია, რომ იესო წყალზე დადიოდა, ან წყალი ღვინოდ აქცია? მაგრამ, დარწმუნებული რომ ვიყოთ, მოდით მიმოვიხილოთ ერთ-ერთი ყველაზე ცნობილი სასწაულის ტმკიცებულება - ქრისტეს

აღდგომა, რათა დავინახოთ, რომ სასწაულები კიდევ ერთი გზაა, რომ დავწმუნდეთ, რომ ბიბლია რეალური და ზუსტია.

So right away we see a major miracle in the first chapter of Genesis. If this is the first and biggest miracle, how easy is it for us to believe and understand the other miracles that Jesus and the apostles did on earth? If something came from nothing, that is outside the known laws of nature and shown to be impossible by science, yet they admit did happen, is it so hard to believe that Jesus walked on water, or turned water to wine? But to be sure, let's look at the proof of one of the other best-known miracles—the resurrection of Christ—so we can see that miracles are another way we can know the Bible is real and accurate.

ასე მაგალითად ბავშვების დაბადება მშვენიერია, მაგრამ ის ემორჩილება ბუნებრივ კანონებს და არ არის სასწაული, მაგრამ წყალზე სიარული სასწაულია.

So for example the birth of a child is wonderful, but it follows natural laws and is not a miracle, but walking on water is a miracle.

არაფერია სასწაული იმაში, რომ დაემხარო ადამიანს, ვისაც სჭირდება კარდიოპულმონარული დამასაჯება. მაგრამ, ოთხი დღის გარდაცვლილი კაცის მკვდრეობით აღდგომა; ეს არის სასწაული.

There is nothing miraculous about helping someone who needs CPR. But bringing a man back from the dead who was dead for four days; that is a miracle.

ჩვენ წარმოვადგინეთ მართებული მტკიცებულებები ღმერთის არსებობის საჩვენებლად და განვავრცობთ იმის ხილვას, რომ სასწაულები არა მხოლოდ შესაძლებელია, არამედ გონივრულია. ლოგიკურია, რომ თუ ღმერთი არსებობს, მას სურს გამოიყენოს ზებუნებრივი უნარები ზოგჯერ ჩვენი ყურადღების მისაქცევად.

We have shown God exists through valid evidence, and we will continue to see that miracles are not only possible, but reasonable. It makes sense that if there is a God, He would want to use the supernatural sometimes to get our attention.

იესომ განაცხადა, რომ ღმერთი იყო და შემდეგ გამოიყენა სასწაულები ამის დასამტკიცებლად. როდესაც პეტრემ იუდეველებს უქადაგა, მან თქვა, რომ იესო ღმერთი იყო მისი სასწაულების გამო.

Jesus claimed to be God and then used miracles to prove that claim. When Peter preached to the Jews, he said Jesus proved to be God because of the miracles he did.

მოციქულთა საქმე 2:22 - პეტრე ესაუბრება ხალხს იერუსალიმში სულთმოფენობის დღეს.

Acts 2:22 – Peter is speaking to the people in Jerusalem on the day of Pentecost:

კაცნო ისრაელიანნო, ისმინეთ ეს სიტყვები: იესო ნაზარეველი, კაცი, დამტკიცებული ღვთისაგან თქვენთვის ძალით, სასწაულებითა და ნიშნებით, რომლებიც ღმერთმა მოახდინა მისი ხელით თქვენს შორის, როგორც თვითონვე იცით,

Men of Israel, hear these words: Jesus of Nazareth, a Man attested by God to you by miracles, wonders, and signs which God did through Him in your midst, as you yourselves also know—

როგორც იცით... გახსოვთ ბოლო ნაწილი, რომ ბიბლია იქ არ დასრულებულა, რადგან პეტრე წაიყვანეს და მოკლეს ტყუილის გამო?

As you yourselves know... Remember from last time that the Bible didn't stop right then and there because they took Peter and killed him for telling a lie?

იესოს მტრებმაც აღიარეს, რომ მან სასწაულები ჩაიდინა.

Even Jesus' enemies admitted He performed things that were miraculous and wonderful.

იცით ლაზარეს ამბავი? ის იყო იესოს მეგობარი, რომელიც გარდაიცვალა იესოს აღდგომამდე ოთხი დღით ადრე? მოდი წავიკითხოთ იესოს შესახებ, რომელიც ესაუბრებოდა ხალხს, რომლებიც გლოვობდნენ ოთხი დღის გარდაცვლილ ლაზარეს.

Do you know the story of Lazarus? He was a friend of Jesus, who had been dead four days before Jesus raised him? Let's read about Jesus talking with the people who were mourning for Lazarus, who had been dead already four days.

იოანეს სახარება 11:40-48

John 11:40-48

ეუბნება მას იესო: „განა არ გითხარი, თუ ირწმუნებ, ღვთის დიდებას იხილავ-მეთქი?“ 41 აიღეს ლოდი. იესომ თვალები მაღლა ალაპყრო და თქვა: „მამაო, გმადლობ, რომ მისმინე. 42 მე ვიცოდი, რომ ყოველთვის მისმენ. მე მხოლოდ გარშემოკრებილი ხალხის გასაგონად ვთქვი, რათა ირწმუნონ, რომ შენ მომავლინე.“ 43 ეს თქვა და დიდი ხმით შესძახა: „ლაზარე, გამოდი!“ 44 და გამოვიდა მიცვალებული, ხელ-ფეხი სახვევებით ჰქონდა შეკრული და სახეც სუდარით ჰქონდა შეხვეული. ეუბნება მათ იესო: „გახსენით და გაუშვით, იაროს.“ 45 მაშინ ბევრმა იუდეველთაგან, რომლებიც მოვიდნენ მარიამთან და იხილეს, რაც მან მოახდინა, ირწმუნა იგი. 46 ზოგიერთი მათგანი კი წავიდა ფარისევლებთან და უთხრა, რაც მოახდინა იესომ. 47 შეკრიბეს მღვდელმთავრებმა და ფარისევლებმა სინედრიონი და თქვეს: „რა ვქნათ, რადგან ეს კაცი ბევრ სასწაულს ახდენს? 48 თუ მივუშვებთ თავის ნებაზე, ყველა ირწმუნებს მას. მოვლენ რომაელები და დაიპყრობენ ჩვენს ადგილსაც და ერსაც.“

⁴⁰ Jesus said to her, “Did I not say to you that if you would believe you would see the glory of God?” ⁴¹ Then they took away the stone from the place where the dead man was lying. And Jesus lifted up His eyes and said, “Father, I thank You that You have heard Me. ⁴² And I know that You always hear Me, but because of the people who are standing by I said this, that they may believe that You sent Me.” ⁴³ Now when He had said these things, He cried with a loud voice, “Lazarus, come forth!” ⁴⁴ And he who had died came out bound hand and foot with graveclothes, and his face was wrapped with a cloth. Jesus said to them, “Loose him, and let him go.”

⁴⁵ Then many of the Jews who had come to Mary, and had seen the things Jesus did, believed in Him. ⁴⁶ But some of them went away to the Pharisees and told them the things Jesus did. ⁴⁷ Then the chief priests and the Pharisees gathered a council and said, “What shall we do? For this Man works many signs. ⁴⁸ If we let Him alone like this, everyone will believe in Him, and the Romans will come and take away both our place and nation.”

კითხვა:

Question:

როდესაც იესოს მტრებმა მოუსმინეს მოწმეებს, რა აღიარეს მათ 47-ე მუხლის მიხედვით?

When Jesus's enemies heard the witnesses, what did they admit in verse 47?

იესოზე საუბრისას ნათქვამია:

Speaking of Jesus it says:

იოანეს სახარება 11:53

John 11:53

იმ დღიდან გადაწყვიტეს, მოეკლათ იგი.

Then, from that day on, they plotted to put Him to death.

იოანეს სახარება 12:9-11

John 12:9-11

გაიგო დიდძალმა ხალხმა იუდეველთაგან, რომ ის იქ იყო, და მივიდნენ არა მარტო იესოს გულისთვის, არამედ ლაზარეს სანახავადაც, რომელიც მან მკვდრეთით აღადგინა.

10 გადაწყვიტეს მღვდელმთავრებმა ლაზარეც მოეკლათ, 11 რადგან მის გამო ბევრი იუდეველი მოდიოდა და ერწმუნებოდა იესოს.

Now a great many of the Jews knew that He was there; and they came, not for Jesus' sake only, but that they might also see Lazarus, whom He had raised from the dead. ¹⁰ But the chief priests plotted to put Lazarus to death also, ¹¹ because on account of him many of the Jews went away and believed in Jesus.

კითხვები:

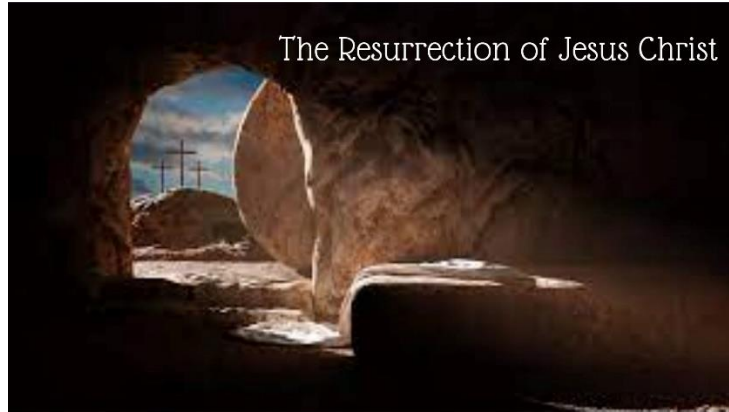
Questions:

კიდევ ვის მოკვლას აპირებდნენ მღვდელმთავრები?

Who else were the chief priests going to kill besides Jesus?

რატომ?

Why?

ახლა ჩვენ მიმოვიხილავთ იესოს ყველაზე დიდ სასწაულს, რომელიც აქცევს ქრისტიანობას ისეთად როგორც არის:

Now we are going to look at the biggest miracle Jesus did, the one that makes Christianity what it is:

იესო ქრისტეს აღდგომა - მტკიცებულება სამარხიდან

The Resurrection of Jesus Christ – Evidence from the Burial Tomb

ზოგიერთი ფიქრობს, რომ არ აქვს მნიშვნელობა იესო მოკვდა თუ არა, მაგრამ ასე არ არის. მკვდრეთით აღდგომის რწმენა მნიშვნელოვანია.

Some will say it doesn't matter if Jesus died, but it does. Belief in the resurrection is essential.

თუ იესოს ცხედარი ჯერ კიდევ სამარხშია, მაშინ როგორ აპირებს ის აღასრულს თავისი სიტყვები, რომ მე და თქვენ მკვდრეთით აღგვადგენს? მკვდრეთით აღდგომა არ არის მეორეხარისხოვანი; ის უმთავრესია.

If Jesus' body is still in the tomb, then how is he going to make good on his claim to raise you and me from the dead? Resurrection is not a side point; it is the main point.

1 კორინთელთა მიმართ გვაჩვენებს იესოს აღდგომის მნიშვნელობას:

1 Corinthians shows us the importance of Jesus' resurrection:

1 კორინთელთა მიმართ 15:13-19

1 Corinthians 15:13-19

მკვდრეთით აღდგომა თუ არ არის, ქრისტეც არ აღმდგარა. 14 ხოლო ქრისტე თუ არ აღმდგარა, ჩვენი ქადაგებაც ფუჭია და ფუჭია თქვენი რწმენაც. 15 მაშინ ჩვენ ვიქნებოდით

ღვთის ცრუ მოწმენი, რადგან დავამოწმებდით ღმერთზე, რომ მან აღადგინა ქრისტე, რომელიც არ აღუდგენია, თუ მართლაც არ აღდგებიან მკვდრები. 16 რადგან, თუ მკვდრები არ აღდგებიან, არც ქრისტე აღმდგარა. 17 ხოლო თუ ქრისტე არ აღდგა, თქვენი რწმენა ფუჭია და კვლავ თქვენს ცოდვებში ხართ. 18 მაშინ ისინიც დაღუპულან, რომელთაც ქრისტეში განისვენეს. 19 და თუ ჩვენ მხოლოდ ამ ცხოვრებაში ვართ ქრისტეს მოიმედენი, ყველა ადამიანზე საცოდავნი ვყოფილვართ.

But if there is no resurrection of the dead, then Christ is not risen. ¹⁴ And if Christ is not risen, then our preaching is empty and your faith is also empty. ¹⁵ Yes, and we are found false witnesses of God, because we have testified of God that He raised up Christ, whom He did not raise up—if in fact the dead do not rise. ¹⁶ For if the dead do not rise, then Christ is not risen. ¹⁷ And if Christ is not risen, your faith is futile; you are still in your sins! ¹⁸ And those in Christ who have already died are lost. If our hope in Christ is only for this life here on earth, then people should feel more sorry for us than for anyone else.

რას შეამჩნიეთ ფრაზში „თუ ქრისტე არ აღდგა...“

What are some things you notice about the consequences “If Christ has not been raised...”

- იესოს შესახებ ქადაგება ცარიელი და უსარგებლოა. არ იარსებებდა კეთილი ძალა ან კარგი ამბავი ხსნისა და პატიების შესახებ.
- **Preaching about Jesus is Empty & Worthless.** There would be no power in just being nice with no good news of salvation and forgiveness.
- ჩვენი რწმენა ცარიელი და უსარგებლოა. რატომ გვჭირდება იესოს რწმენა, თუ სიკვდილის შემდეგ არაფერს მიიღებთ? ტყუილისა და უძლური ადამიანის რწმენა ცარიელია.
- **Our Faith Is Empty & Worthless.** Why would you need faith in Jesus if you would not get more after you die? Belief in a powerless person of lies is empty.
- მოციქულები ცრუ მოწმეები არიან. არ არსებობს მიზეზი, არ დაიჯერო მოციქულების ან ცნობის.
- **The Apostles Are False Witnesses.** No reason to believe the message or the apostles.
- ჩვენ ჯერ კიდევ ჩვენს ცოდვებში ვართ. ჩვენ დიდ უბედურებაში ვართ- იესო არა მხოლოდ მოუწოდებს ადამიანებს იცხოვრონ კარგი ცხოვრებით - ის გვეუბნება, თუ როგორ უნდა მივიღოთ ხსნა ცოდვებისაგან, სიკვდილისაგან და ჯოჯოხეთისაგან. თუ იესო არ მომკვდარა, მაშინ ჩვენ არ გვექნებოდა ხსნის გზა. არავითარი იმედი.
- **We Are Still in Our Sins.** We are in big trouble – Jesus not only encourages people to live a good life – He tells us how to receive salvation from sin, death, and hell. If Jesus didn’t die, then we have no salvation. No hope!

- მორწმუნეები აღარ განაგრძობენ სიცოცხლეს გარდაცვალების შემდეგ. ვინც მოკვდა ვეღარ იარსებებს - ყველა სხვასთან ერთად ვინც გარდაიცვალა ასევე. მაგრამ სიკვდილი არ არის უკანასკნელი რამ ქრისტეს წყალობით.
- **Believers No Longer Exist at Their Deaths.** Those who died would no longer exist – along with everyone else who had already died. But death doesn't get the last word thanks to Christ.
- ასე, რომ ხალხი უნდა ხვდებოდეს ქრისტიანობის მწუხარებას. მათ უარყვეს საკუთარი თავი „სიცოცხლეზე“, თუ ეს სიმართლე არ იყო ისინი სავსენი იქნებოდნენ ტყუილითა და სიცრუით. რატომ უნდა განიცადოს დევნა და წამევა და ა.შ. ეს იქნებოდა სისულელე და სამწუხაროდ, როგორც პავლე ამბობს.
- **So, then People Should Feel Sad for Christians.** They denied themselves of “life” if it wasn't true and they would be full of lies and falsehood. Why go through persecution, torture, etc. It would be foolish and sad as Paul says:

1 კორინთელთა მიმართ 15:32

1 Corinthians 15:32

თუ ადამიანურად ვებრძოდი ავ მხეცებს ეფესოში, რა სარგებელი მაქვს, თუ მკვდრები არ აღდგებიან? „ვჭამოთ და ვსვათ, რადგან ხვალ დავიხოცებით!“

“If the dead are not raised, let us eat and drink, for tomorrow we die.”

მაგრამ ქრისტიანები სულელები არიან? ყოველი დაპირება ახალი აღთქმიდან ან დგას ან მარცხდე ქრისტეს აღდგომით.

But are Christians foolish? Every New Testament promise either stands or fails on the resurrection of Christ.

როგორ დავამტკიცოთ, რომ აღდგომა (სასწაული) მართლაც მოხდა?
How do we prove that the resurrection (a miracle) really did occur?
 იესოს აღდგომის რწმენა დაფუძნებულია მტკიცებულებებზე

Belief in Jesus' Resurrection is based on evidence

აღდგომა ადასტურებს რომ იესო არის ღმერთის შვილი.

The resurrection proves that Jesus is the Son of God.

რომალეთა მიმართ 1:3-4

Romans 1:3-4

თავის ძეზე, რომელიც დავითის თესლისგან იშვა ხორციელად, 4განწესებულზე ღვთის ძედ ძალაში სიწმიდის სულით, მკვდრეთით აღდგომისათვის, ჩვენს უფალ იესო ქრისტეზე,

The Good News is about God's Son, Jesus Christ our Lord. As a human, he was born from the family of David, but through the Holy Spirit he was shown to be God's powerful Son when he was raised from death.

თუ ქრისტე აღდგა, ეს ადასტურებს რომ მას შეუძლია და ის არის ღმერთის შვილი. ეს ასევე წინასწარმეტყველების კიდევ ერთი მაგალითია. იესომ ზუსტად იწინასწარმეტყველა, რომ ის მოკვდებოდა.

If Jesus rose, it proves he can and is the Son of God. This is also another instance of prophetic prophecy. Jesus predicted accurately that he would die.

ზოგი იტყვის, რომ არ სჯერა აღდგომის, რადგან მათ იციან რამდენად სერიოზულია შედეგი, ან იმიტომ რომ, მათ არ სჯერათ სასწაულების. მაგრამ ყველას გვჯერა იმის, რაც გვინახავს. მაშინაც კი, როდესაც ევოლუციონისტებს ჰკითხეს: „როდესმე გინახავთ სიცოცხლის განვითარება?“ იტყვიან: „არა“. „როდესმე გინახავთ საიდან მოდის სიცოცხლე?“ ისინი გიპასუხებენ: „არა“. თუ იკითხავთ, „საიდან მოდის დიდი აფეთქების თეორია? და აფეთქება... გინახავთ ოდესმე აფეთქება. რომელსაც შეუძლია ამის გაკეთება?“ ისინი გიპასუხებენ: „არა“.

Now some will say they don't believe in the resurrection because they know how serious the consequences are or because they don't believe in miracles. But, all of us believe in things we haven't seen. Even evolutionists when asked, "Have you ever seen life evolve?" will say, "No." "Have you ever seen life come from non-life?" They will say, "No." If you ask, "Where did the big bang come from? And the explosion... Have you ever seen an explosion that can do that?" And they will say, "No."

სკეპტიკოსს სჯერა იმის, რაც არასდროს უნახავს. მაშ, მხოლოდ იმიტომ, რომ არასოდეს გინახავს აღდგომა, ნიშნავს თუ არა იმას რომ ამის გაკეთება შეუძლებელია? არა! სკეპტიკოსებიც კი ვერ მიჰყვებიან თავიანთ ლოგიკას.

The skeptic believes things they have never seen. So just because you have never seen a resurrection, does it mean it is impossible to do that? No! Even skeptics can't follow through with their logic.

როგორც აქამდე ვნახეთ, ახალი აღთქმის დოკუმენტები არის ყველაზე ისტორიულად დოკუმენტირებული სიტყვები, რაც კი ოდესმე დაწერილა, ძველ აღთქმასთან ერთად.

As we saw earlier, the New Testament documents are the most historically documented words ever written, along with the Old Testament.

მოდი მიმოვიხილოთ საკითხები იესოს აღდგომიდან:

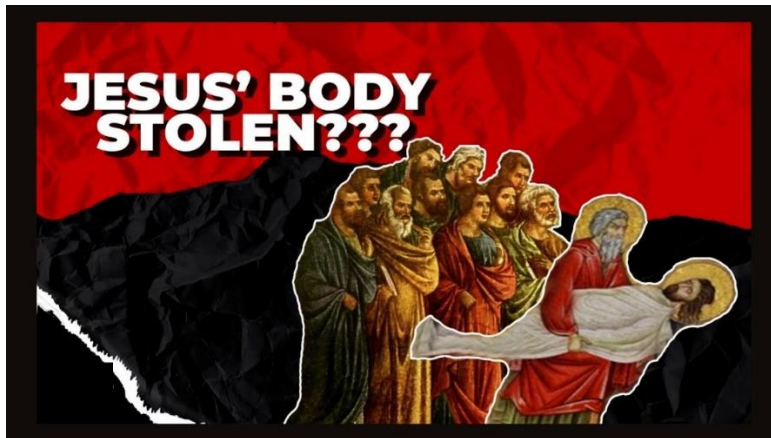
Let's look at the facts about Jesus' resurrection:

საფლავი იყო ღია და ცარიელი

The Tomb Was Open and Empty

რაც შეეხება იესოს აღდგომას, ეს უნდა იყოს სამიდან ერთ-ერთი: ვიღაცამ მოიპარა იესოს ცხედარი (მოწაფეები, იუდეველები ან რომაელები და ეს არის ტაღლითობა); ეს იყო ზეადამიანური, ან იესო დამოუკიდებლად წავიდა და ის არც კი მომკვდარა.

In regards to Jesus' resurrection, it has to be one of three things: Someone took Jesus' body (either the disciples, Jews or Romans and it is a fraud); it was superhuman, or Jesus walked out on his own and he never even died.

ვინმემ მოიპარა ცხედარი?

Did Someone Take the Body?

1) ქრისტეს მოწაფეები იყვნენ?

1) Was it the Disciples of Christ?

მათეს სახარება 27:62-66

Matthew 27:62-66

მეორე დღეს, რომელიც მოსდევს პარასკევს, მღვდელმთავარნი და ფარისევლები შეიკრიბნენ პილატესთან 63 და თქვეს: „ბატონო, გაგვახსენდა, რომ იმ მატყუარამ, სანამ ცოცხალი იყო, თქვა: სამი დღის შემდეგ აღვდგებიო. 64 ამიტომ უბრძანე, მესამე დღემდე უყარაულონ სამარხს, რომ არ მოვიდნენ მოწაფეები, არ მოიპარონ იგი და ხალხს არ უთხრან: მკვდრეთით აღდგაო. უკანასკნელი ტყუილი პირველზე უარესი იქნება.“ 65 უთხრა მათ პილატემ: „თქვენ გყავთ დაცვა. წადით და უსაფრთხო ჰყავით, როგორც იცით.“ 66 ისინი წავიდნენ, სამარხი უსაფრთხო ჰყვეს: დაბეჭდეს ლოდი და დაცვა დაუყენეს.

The next day, the one after Preparation Day, the chief priests and the Pharisees went to Pilate. 63 “Sir,” they said, “we remember that while he was still alive that deceiver said, ‘After three days I will rise again.’ 64 So give the order for the tomb to be made secure until the third day. Otherwise, his disciples may come and steal the body and tell the people that he has been raised from the dead. This last deception will be worse than the first.”

65 “Take a guard,” Pilate answered. “Go, make the tomb as secure as you know how.” 66 So they went and made the tomb secure by putting a seal on the stone and posting the guard.

ებრაელებმა და რომაელებმა ქვა მცველებთან ერთად მიაფარეს, ასე რომ მოწაფეებს არ შეეძლოთ ცხედრის მოპარვა. პილატე აყენებს მცველებს (4-6 გაწვრთნილი მეომარი) და ისინი დალუქულ სამარხს იცავენ. ეს მცველები პასუხისმგებლობას სერიოზულად მოეკიდებოდნენ, რადგან წინააღმდეგ შემთხვევაში მათ სიცოცხლეს საფრთხე დაემუქრებოდა. ისინი იარაღით აღჭურვილი მველები იყვნენ. მათ იცოდნენ რომ მესამე დღეს უნდა მომხდარიყო რაღაც, რადგან ებრაელმა ლიდერებმა უთხრეს, რომ ეს იყო ის, რაც ისომ თქვა!

The Jews and Romans set the stone in place with guards, so the disciples couldn’t steal the body. Pilate gives a guard (4-16 trained soldiers), and they seal the stone and make it secure. These guards would take the responsibility seriously as their lives were at risk. These were trained guards with weapons. They know there is supposed to be some action on day three because the Jewish leaders told them that was what Jesus had said!

მათეს სახარება 28:11-15

Matthew 28:11-15

როცა ისინი მიდიოდნენ, აჰა, მცველთაგან ზოგიერთები მივიდნენ ქალაქში და აუწყეს მღვდელმთავრებს ყოველივე, რაც მოხდა. 12 ისინი შეიკრიბნენ უხუცესებთან ერთად, მოითათბირეს და დიდძალი ვერცხლი მისცეს ჯარისკაცებს 13 და უთხრეს: „თქვით, მისი მოწაფეები მოვიდნენ ღამით და მოიპარეს იგი, როცა ჩვენ გვეძინა-თქო. 14 და თუ ამას განმგებელი გაიგებს, ჩვენ დავარწმუნებთ მას და აგარიდებთ უსიამოვნებას.“ 15 მათაც აიღეს ვერცხლი და ისე მოიქცნენ, როგორც დაარიგეს. გავრცელდა ეს ნათქვამი იუდეველებს შორის დღევანდელ დღემდე.

While the women were on their way, some of the guards went into the city and reported to the chief priests everything that had happened. ¹² When the chief priests had met with the elders and devised a plan, they gave the soldiers a large sum of money, ¹³ telling them, “You are to say, ‘His disciples came during the night and stole him away while we were asleep.’ ¹⁴ If this report gets to the governor, we will satisfy him and keep you out of trouble.” ¹⁵ So the soldiers took the money and did as they were instructed. And this story has been widely circulated among the Jews to this very day.

აქ ვკითხულობთ რომ მცველებმა განაცხადეს, რომ ცხედარი გაქრა! რომ ებრაელებმა ფული მისცეს ჯარისკაცებს.

Here we read the guards reported the body is gone! That the Jews gave money to the soldiers.

კითხვა:

Question:

რა თქვეს ებრაელმა მცველებმა დაკითხვისას?

What did the Jews say the guards were to say if questioned?

მტკიცებულება ამბობს: ცხედარი იქ არ არის!

The evidence states: the body is not there!

1. მძინარე მამაკაცები ცუდი თვითმხილველები არიან. რამდენჯერ შეძელით ყოფილიყავით მძინარე თვითმხილველი და ზუსტად გეთქვათ ყველაფერი რაც მოხდა? თქვენ არც კი გაიღვიძებდით რომ გცოდნოდათ რა მოხდა, რომ არაფერი ვთქვათ მის ზუსტად მოყოლაზე. თუმცა, მცველებმა თქვეს, რაც მოხდა მათი ძილის დროს.
1. Sleeping men make for poor eye-witnesses. How many times have you slept and been able to make an eye-witness testimony about what had happened accurately? You wouldn't even be awake to know what did happen, let alone testify to it. Yet, the guards said what happened while they slept.
2. ებრაელებმა თქვეს რომ მოწაფეებმა ცხედარი მოიპარეს, როდესაც მცველებს ეძინათ. თუმცა, მცველებმა იცოდნენ, ვინ მოიპარა ცხედარი... რომ სცოდნოდათ ვინ მოიპარა ცხედარი, ადვილი იქნებოდა ამ ადამიანების დაკავება რომაელთა დაცვის ქვეშ მყოფი და დალუქული გვამის მოპარვისათვის.

2. The Jews said the disciples stole the body while the guards slept. Yet the guards knew who stole the body... if they knew who stole the body, it would have been easy to arrest those people for stealing a body that was under Roman guard and was sealed.

3. მოწაფეებს მაშინვე დაიჭერდნენ და მოკლავდნენ ამის გამო.

3. The disciples would have immediately been arrested and killed for doing such a thing.

4. გასაოცარია, მცველებს ეძინათ მაშინ, როდესაც მათი სიცოცხლე ამაზე იყო დამოკიდებული. ასევე, რომ ყველა მათგანს ეძინა და თან მაინც იცოდნენ ვინ მოიპარა ცხედარი.

4. Pretty amazing that the guards were sleeping when their life depended on it. Also that **all** of them slept and yet they still knew who it was who took the body.

5. მთელი იმ დროის განმავლობაში, როდესაც ხალხი ვითომდა მძიმე ხისტ სხეულს იპარადა, არცერთი ჯარისკაცი, ვინც ეს დაინახა (სავარაუდოდ ძილის დროს) არ გამოედევნა მათ უკან?

5. The whole time the people were supposedly carrying a heavy stiff body away, not one of the soldiers who saw it (while supposedly sleeping) chased after them?

6. თუ სახარების ცნობები სიმართლეს არ შეესაბამება, რადგან მკვდრეთით აღდგომა არ მომხდარა, განა ეკლესია შეინარჩუნებდა მათ როგორც ჭეშმარიტს, როცა იცოდნენ, რომ ეს ასე არ იყო? და მანამდე ვნახეთ, რომ ეკლესია არა მხოლოდ ინახავდა ანგარიშებს, არამედ ქმნიდა ასლებს. თუ მათ იცოდნენ, რომ მოწაფეებმა მოიპარეს ცხედარი, რატომ განაგრძობდნენ ადამიანები სიკვდილს რწმენისთვის და რატომ გარისკავდნენ დევნას პირველ და მეორე საუკუნეებში? ადრე ჩატარებულ კვლევაში ვნახეთ, რომ ქრისტიანებს დევნიდნენ და აწამებდნენ თავიანთი რწმენის გამო. თუ მოწაფეებმა მოიპარეს ცხედარი, ყველას ეცოდინებოდა, რომ ტყუილად ეწირებოდნენ.

6. If the gospel accounts weren't true, because the resurrection didn't happen, would the church have preserved them as true when they knew it wasn't? And we saw earlier that the church not only kept the accounts but made copies. If they knew that the disciples stole the body why would people continue to die for their faith and risk persecution during the 1st and 2nd centuries? We saw in an earlier study that Christians were persecuted and tortured for their belief. If the disciples did take the body, they all knew they were dying for a lie.

დასკვნა

Conclusion

აქამდე ჩვენ ვნახეთ, რომ შექმნის ისტორიაში ყველაზე ლოგიკურია ის, რომ ღმერთმა საკმაოდ საოცარი სასწაული მოახდინა. ჩვენ ასევე დავინახეთ, რომ იესოს მტრებმა არ უარყვეს, რომ მან ლაზარე აღადგინა მკვდრეთით, მაგრამ იმდენად სჯეროდათ, რომ მათ გადაწყვიტეს მოეკლათ იესო ლაზარესადმი ყურადღების გამო. ჩვენ დავინახეთ რომ იესოს მართლაც შეეძლო მკვდრეთით აღედგინა ხალხი.

So far we have seen that the most logical account for the creation story is that God did a pretty awesome miracle. We saw also that Jesus' enemies didn't deny He raised Lazarus but believed it so much they decided to kill Jesus and Lazarus because of the attention Lazarus was getting. We saw that Jesus could indeed raise people from the dead.

საბოლოოდ, ჩვენ დავიწყეთ აღდგომის განხილვა. ის ფაქტია, რომ აღდგომის გარეშე ჩვენი ქრისტიანული სარწმუნოება უაზრო და სიცრუით სავსეა. მაგრამ, აღდგომა ამტკიცებს, რომ იესო არის ღვთის ძე. აქამდე მოწოდებული ვარიანტების მიმოხილვით, ჩვენ ვხედავთ, რომ არ არის გონივრული, ვიფიქროთ, რომ ვინმეს შეეძლო ცხედრის მოპარვა შეიარაღებული მწვრთნელებისაგან. შემდეგ ჯერზე კიდევ უფრო მეტ მტკიცებულებას განვიხილავთ იესოს აღდგომის შესახებ.

Finally, we have begun to look at the resurrection. The fact that without the resurrection our Christian faith is pointless and even full of lies. But with the resurrection it proves Jesus is the Son of God. By looking at the options provided so far, we see it is not reasonable to think someone could have stolen the body with trained guards standing watch. Next time we will look at even more evidence of Jesus' resurrection.

გაკვეთილი მეათე

Lesson Ten

იესოს აღდგომა

Jesus' Resurrection

ბოლო გაკვეთილზე ჩვენ მიმოვიხილეთ ბიბლიაში მოხსენიებული რამდენიმე სასწაული, მათგან ორი ყველაზე მნიშვნელოვანი - შემოქმედება და იესოს აღდგომა. ჩვენ დავიწყეთ კითხვა, თუ როგორ გაუჩინარდა იესოს სხეული. პირველი ნაბიჯი იყო იმის დანახვა, წაიღეს თუ არა ქრისტეს მოწაფეებმა მისი სხეული.

Last time we looked at a few of the miracles recorded in the Bible with a focus on the two most important miracles – Creation and Jesus' resurrection. We began to inquire how Jesus' body disappeared. The first step was to look at whether the disciples of Christ took his body.

აქ არის მიმოხილვა იმისა, თუ რატომ არ შეიძლებოდა მოწაფეებს იესოს სხეული მოეპარათ:

Here is a review of why it couldn't have been the disciples who stole the body of Jesus:

- დიდი ქვა დაადეს და დალუქეს- მნელია სხეულის მოპარვა დიდი ძალისხმევითა და ხმაურის გარეშე.
- A large stone was put in place and sealed – making it hard to steal a body without a lot of effort and noise.
- ოთხიდან თექვსმეტამდე გაწვრთნილი რომაელი მცველი იარაღებით იცავდა ამას.
- There were four to sixteen trained Roman guards with weapons watching over it.
- ებრაელებმა ის დაცულად დატოვეს.
- The Jews had made it secure.
- ვინც კლდეზე ბეჭედი გატეხა, ის სიკვდილის ღირსი იქნებოდაო.
- Anyone who broke the seal on the rock would have been worthy of death.
- ყველამ იცოდა რომ მოქმედება მესამე დღეს უნდა მომხდარიყო, რაც გააადვილებდა ზუსტი თარიღის გარკვევას, თუ ვინმე შეეცდებოდა ცხედრის მოპოვებას.
- Everyone knew the action was going to take place on day three making it easy to know the exact date someone would try to steal his dead body.
- დაცვამ თქვა, რომ ცხედარი მოიპარეს და მათ ეძინათ ამ დროს. თუმცა, ეს ეწინააღმდეგება ძილის დროს თვითმხილველობას. ეს ეწინააღმდეგება იმას, რომ თუ იცოდნენ ვინ იყო, რატომ არ გაჩერდნენ და არ დააკავეს ადამიანები, რომლებსაც ძალიან მძიმე ცხედარი მიჰქონდათ და რომელსაც 75 ფუნტი სანელებელი ჰქონდა მიცხებული.

- The guards reported the body was gone and was told to say they were asleep. Yet, this contradicts being an eyewitness while sleeping. It contradicts that if they knew who it was, why did they not stop and arrest the people who were carrying a very heavy dead body that had 75 pounds of spices stuck to it.
- ასევე, რთული იქნებოდა დაძინება, როცა იმ დღეს მიწისძვრა მოხდა.
- Also, it would be hard to sleep when there was an earthquake reported that day.
- ის ფაქტი, რომ ებრაელებს ჰქონდათ უფლება მიეყვანათ ხალხი რომაელებთან მოსაკლავად, ცხადყოფს იმას, რომ მათ შეეძლოთ წასულიყვნენ მოწაფეებთან და დაეპატიმრებინათ ისინი, თუ მართლა ეგონათ, რომ მოპარული ჰქონდათ ცხედარი... მაგრამ მოწაფეებს არ ჰქონდათ ცხედარი.
- The fact the Jews had authority to take people to the Romans to be killed shows they could have just gone to the disciples and arrested them if they truly thought they had the body... but the disciples did not have the body.
- მკვდრეთით აღდგომა რომ არ მომხდარიყო, განა ეკლესია იტყოდა, რომ ეს მოხდა, როცა იცოდნენ, რომ ასე არ მომხდარა? და მანამდე ვნახეთ, რომ ეკლესია არა მხოლოდ ინახავდა ნაგარიშებს, არამედ აკეთებდა ასლებს. თუ მათ იცოდნენ, რომ მოწაფეებმა მოიპარეს ცხედარი, რატომ განაგრძობდნენ თავიანთი რწმენის გამო სიკვდილს და დევნის საფრთხის წინაშე ყოფნას პირველ და მეორე საუკუნეებში?
- If the resurrection didn't happen, would the church have said it did when they knew it didn't? And we saw earlier that the church not only kept the accounts but made copies. If they knew that the disciples had stolen the body why would people continue to die for their faith and risk persecution during the 1st and 2nd centuries?

განხილვის შემდეგ, რომ მოწაფეებს არ მოუპარავთ ცხედარი, შემდეგი ჯგუფი, რომლებსაც მიმოვიხილავთ, არიან ებრაელები.

After reviewing that it wasn't the disciples who took Jesus' body, the next group we are going to look at is the Jews.

2) ებრაელები იყვნენ?

2) Was it the Jews?

გააკეთებდნენ ებრაელები ამას? რატომ? - მათ სურდათ, რომ ცხედარი დარჩენილიყო და არ გამქრალიყო! და თუ მათ მოიპარეს ცხედარი - მათ შეეძლოთ გამოეჩინათ ის მეოთხე დღეს, რათა დაემტკიცებინათ, რომ იესო ჯერ კიდევ გარდაცვლილი იყო. თუ მათ შეეძლოთ ცხედრის ჩვენება ეს ამბავი დასრულდებოდა. თუ ვინმეს სურდა მოციქულთა სწავლების უარყოფა, შეეძლო უბრალოდ ეჩვენებინა ცხედარი.

Would the Jews have done it? Why? – they wanted the body to stay in, not be gone! And if they had stolen the body – they could have just brought it out on day four to prove Jesus was still

dead. If they could produce a body, the story would be over. If anyone wanted the teaching of the apostles disproven, they could have just showed the body.

გარდა ამისა, როგორი იყო ლოდი მარკოზის 16:4 -ის მიხედვით?

Besides all that the stone was what, according to Mark 16:4?

მარკოზის სახარება 16:4

Mark 16:4

*გაიხედეს და დაინახეს, რომ ლოდი
გადაგორებულია, ძალიან დიდი კი იყო.*

*But when they looked up, they saw that the stone,
which was very large, had been rolled away.*

ლოდი იყო ძალიან მძიმე და დიდი.

The stone was very large and heavy.

კითხვები:

Questions:

უნდოდათ ებრაელებს იესოს ცხედარი? რატომაც არა?

Did the Jews want Jesus' body gone? Why not?

გააკეთებდნენ ებრაელები ამას?

Would the Jews have done it?

მამასადამე, ჩვენ დოკუმენტური მტკიცებულებების საფუძველზე ვხედავთ, რომ იესოს მოწაფეები ამას ვერ ჩაიდენდნენ და ებრაელები ამას ნამდვილად არ გააკეთებდნენ...

Therefore, we see on the basis of the documentary evidence, that the disciples of Jesus could not have done it and the Jews certainly would not have done it...

3) ვინმემ მოიპარა იესოს ცხედარი, რომაელები იყვნენ თუ წარმართები (გოიები)?

3) Did someone steal his body, was it Romans or Gentiles?

იოანეს სახარება 19:38-42 - განმარტავს როგორ ჩამოხსნა იესოს სხეული ორმა ებრაელმა კაცმა.

John 19:38-42 – Explains how Jesus' body was taken down by two Jewish men.

ამის შემდეგ სთხოვა პილატეს იოსებ არიმათიელმა, რომელიც იესოს მოწაფე იყო, ოღონდ ფარული, იუდეველთა შიშის გამო, ნება მიეცა მისთვის წაეღო იესოს ცხედარი. პილატემ დართო ნება. მივიდა იგი და წაიღო მისი ცხედარი. 39 მოვიდა ნიკოდემოსიც, უწინ ღამით რომ ეწვია იესოს, და მოუტანა ასიოდე ლიტრა სმირნისა და ალოეს ნაზავი. 40 აიღეს და შეახვიეს იესოს ცხედარი ტილოში სურნელებასთან ერთად, როგორც მიღებულია იუდეველებში დამარხვისას. 41 იმ ადგილას, სადაც ჯვარს აცვეს იგი, ბაღი იყო, ბაღში კი – ახალი სამარხი, რომელშიც ჯერ არავინ ჩაესვენებინათ. 42 იქ ჩაასვენეს იესო, იუდეველთა პარასკევის გამო, რადგან ახლოს იყო სამარხი.

Later, Joseph of Arimathea asked Pilate for the body of Jesus. Now Joseph was a disciple of Jesus, but secretly because he feared the Jewish leaders. With Pilate's permission, he came and took the body away. ³⁹ He was accompanied by Nicodemus, the man who earlier had visited Jesus at night. Nicodemus brought a mixture of myrrh and aloes, about seventy-five pounds. ⁴⁰ Taking Jesus' body, the two of them wrapped it, with the spices, in strips of linen. This was in accordance with Jewish burial customs. ⁴¹ At the place where Jesus was crucified, there was a garden, and in the garden a new tomb, in which no one had ever been laid. ⁴² Because it was the Jewish day of Preparation and since the tomb was nearby, they laid Jesus there.

აქედან ორი რამ უნდა ვიცოდეთ: იესო ახალ სამარხში დაასვენეს, სადაც სხვა არავინ იყო დასვენებული და ყველაფერი, რაც მას ჰქონდა, იყო 75 ფუნტი ნელსაცხებელი. ორი სახის ნელსაცხებელი მური და ალოე ძალიან წებოვანია, გარდა ამისა მური არის რეზინის ფისი, რომელიც მოქმედებს როგორც წებო. დაიმახსოვრეთ ეს ფაქტები, მოდი განვაგრძოთ კითხვა.

There are two things we need to know from this: Jesus was put in a new tomb where no one else had been laid, and all that he had on him was 75 pounds of spices. The two spices, myrrh and aloe, are incredibly sticky and myrrh is a gum resin that acts like a glue. Remembering these facts, let's read on.

იყო ეს საფლავის მძარცველი? თუ ასეა, როგორ გადალახა მან მცველების წინააღობა, დიდი ქვა და ყველაფერი, ისე რომ არავის გაეღვიდა? რის წაღებას აპირებდა მძარცველი - რა იყო იქ ღირებული? 75 ფუნტი გამოყენებული ნელსაცხებლები, მეტი არაფერი. სამარხში სხვა არავინ იყო ისეთი, ვისაც შეიძლება ოქროული ჰქონოდა, მხოლოდ იესო თეთრეულში და წებოვან ნელსაცხებელში გახვეული. ხალხმა იცოდა, რომ იესო ღარიბი იყო და ბიბლიის

თავებში ნათქვამია, რომ საფლავი ცარიელი იყო, მხოლოდ იესო იყო იქ. აქედან გამომდინარე, ღარიბი ხალხის სამარხის გამარცხას არავინ ისურვებდა.

Was it a grave robber? If so, how did he get past the soldiers, the big stone, and all without waking anyone up? What was the robber going to take – what was of value? The 75 pounds of used spices, nothing more. There was no one else in the tomb that had any possessions like gold, Jesus only was wrapped in linen and sticky spices. People knew Jesus was poor and the Bible verses had said the tomb was empty, other than Jesus. Therefore, no rich dead people to steal from.

მიუხედავად იმისა, რომ ვიღაცის ცხედრის აღება ფიქტიური ამბავია, იცით, რა დაემართა რომაელ ჯარისკაცებს, რომლებმაც დაკარგეს ბრალდებები (იგულისხმება ადამიანების დაცვა, რომელთა დაცვა ან შენახვა ევალეობდათ?) მათ დაკარგეს სიცოცხლე. პეტრეს ამბავი, როდესაც ის სასწაულებრივად გაათავისუფლეს ციხიდან, ამბობდა, რომ როდესაც ჰეროდემ გამოიძახა პეტრე ციხიდან და პეტრე წავიდა, ჰეროდემ მოკლა ყველა ჯარისკაცი.

Regardless of the fictitious story of someone taking the body, do you know what happened to Roman soldiers who lost their charges (meaning the people they were in charge of protecting or keeping?) They lost their lives. The story of Peter when he was miraculously released from prison said that when Herod called for Peter from the jail and Peter was gone, Herod killed all the soldiers.

და როდესაც პავლე და სილა დააპატიმრეს, მოციქულთა საქმეში 16:16-40-ში, და ციხე შეირყა მიწისძვრით და ციხის მცველმა დაინახა, რომ ციხის კარი შერყეული იყო, იგი ცდილობდა შუბის აღებას თავის მოსაკლავად. რატომ? რადგან, მან იცოდა, რომ ძალაუფლების დაკარგვა, ჯარისკაცის სიცოცხლის დაკარგვა იყო. ჯარისკაცების დაიღუპებოდნენ, თუ დაკარგავდნენ იმ ადამიანს ან ნივთს, რაზეც პასუხისმგებლები იყვნენ.

And when Paul and Silas were imprisoned in Acts 16:16-40 and the prison shook with an earthquake and the prison captain of the guard saw that the prison doors had been shaken open, he tried to take his spear to kill himself. Why? Because he knew that the loss of a charge was the loss of a soldier's life. Soldiers would die if they lost the person or thing they were responsible for.

მიუხედავად ამისა, ჯარისკაცები აცხადებდნენ, რომ მათ ეძინათ მთელი იმდროის განმავლობაში, როდესაც ცხედარი სავარაუდოდ მოიპარეს. მათ არ გაუღვიძიათ, თუმცა იცოდნენ ვინ მოიპარა ცხედარი? ისინი არ დაღუპულან და არც დასჯილან. და როდესაც პეტრე მეორე მოციქულთა საქმეში ეუბნება ხალხს იერუსალიმში, სადაც მხოლოდ 3000-ზე მეტი კაცი იყო შეკრებული, და ამბობს, რომ მათ მოკლეს იესო და ის კვლავ აღდგა, მათ შეეძლოთ პეტრესგან წასულიყვნენ, საფლავთან მისულიყვნენ და შეემოწმებინათ ან ეჩვენებინათ ცხედარი და აქ დასრულდებოდა ეს ქადაგებაც.

Yet, the soldiers claimed they slept through the entire time the body was supposedly stolen. They didn't wake up and yet could tell who took the body? They didn't die, nor were they punished. And when Peter in Acts 2 tells the people in Jerusalem, where over 3,000 men alone were gathered, and he says they killed Jesus and he rose again, they could have walked away from Peter, walked to the tomb and checked, or showed the body of Jesus and that would have stopped the whole sermon.

როგორც ადრე ვისაუბრეთ, აღდგომა დასტურდება თვითმხილველთა ჩვენებით. და ეს თვითმხილველები დაილუპნენ თავიანთი რწმენისათვის და მოჰკვეთეს თავი, ჯვარს აცვეს, მოკლეს შუბით და უფრო მეტად იმის გამო, რომ მათ იხილეს იესო ცოცხალი და ის აღდგა. ასეთ განცხადებებს სერიოზული შედეგი მოჰყვა. და მაინც, ისინი დაეჭიდნენ თავიანთ ამბავს. ადამიანები ყოველთვის ილუპებიან თავიანთი რელიგიის გამო, მაგრამ გააკეთებდნენ თუ არა ამას იმის ცოდნით, რომ ეს იყო სიცრუე და რომ იესო არასოდეს აღმდგარა? 500-ზე მეტი ადამიანი სიკვდილამდე მიდის იმის, ცოდნით, რომ ეს ყალბი იყო? მათ ყველამ დაინახეს რომ იესო აღდგა და სიკვდილამდეც კი მიეჯაჭვნენ თავიანთ ფაქტობრივ ცოდნას.

The resurrection is confirmed by eyewitness testimony as we discussed earlier. And these eyewitnesses died for their faith and were beheaded, crucified, killed with a spear, and more because of their statement that they saw Jesus alive and that he rose from the grave. There were serious consequences for such statements. And yet, they clung to their story. People die for their religion all the time, but would they do it knowing they were wrong and that Jesus never did rise? Would all 500 do that? Would over 500 people go to their deaths knowing it was fake? They all saw Jesus rise and clung to their factual story even to death.

ჩვენ დავიწყეთ თავად საფლავიდან მოპოვებული მტკიცებულებების დათვალიერება, რომ ცხედარი გაქრა და ეს არ შეიძლება ყოფილიყვნენ ებრაელები, საფლავის მძარცველები, რომელიც მცველები ან მოწაფეები...

We began by looking at the evidence from the tomb itself that the body was gone and that it could not be the Jews, grave robbers, the Roman guards, or the disciples...

ასე რომ, ახლა, შემდეგი განსახილველი თემაა, მართლა გარდაიცვალა იესო თუ არა?

So now, the next thing to discuss is, then did Jesus even really die?

ნამდვილად გარდაიცვალა იესო?

Did Jesus Really Die?

ამის გასარკვევად, ჩვენ უნდა გავითვალისწინოთ ებრაელთა დასამარხი ტანსაცმელი და დაკრძალვის წესი.

To look at that, we need to consider the grave clothes and burial custom of the Jews.

ტანსაცმელი

The Clothes

მარკოზის სახარება 15:46

Mark 15:46

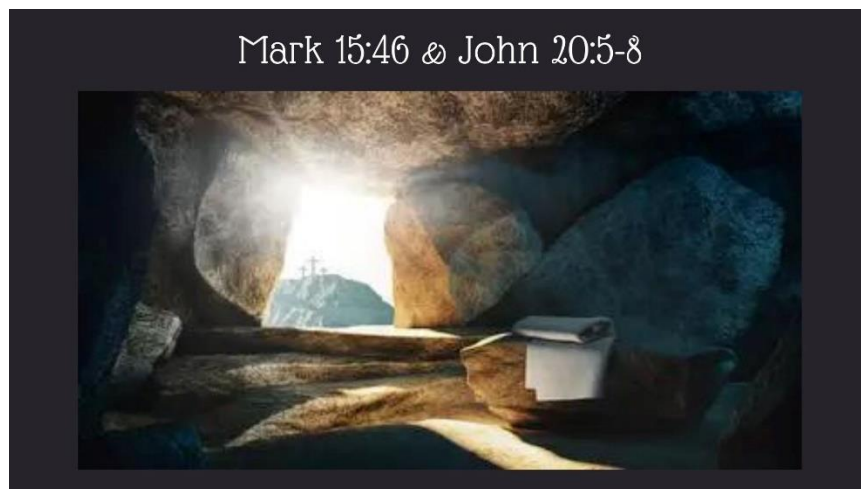
და მან იყიდა ტილო, გარდმოხსნა იგი, შემოახვია ტილო და დაასვენა სამარხში, რომელიც კლდეში იყო გამოკვეთილი, და ლოდი მიაგორა სამარხის კარზე.

So Joseph bought some linen cloth, took down the body, wrapped it in the linen, and placed it in a tomb cut out of rock. Then he rolled a stone against the entrance of the tomb.

იოანეს სახარება 20:5-8

John 20:5-8

დაიხარა და დაინახა დაწყობილი ტილოები, მაგრამ არ შესულა. ნმივიდა სიმონ-პეტრეც მის შემდეგ, და შევიდა სამარხში და დაინახა დაწყობილი ტილოები. 7სუდარა, თავზე რომ ეხვია, იმ ტილოებთან კი არ იდო, არამედ ცალკე იყო დახვეული ერთ ადგილას. 8მაშინ შევიდა სხვა მოწაფეც, სამარხთან პირველი რომ მივიდა, და იხილა და იჩამა, *He bent over and looked in at the strips of linen lying there but did not go in. Then Simon Peter came along behind him and went straight into the tomb. He saw the strips of linen lying there, as well as the cloth that had been wrapped around Jesus' head. The cloth was still lying in its place, separate from the linen. Finally the other disciple, who had reached the tomb first, also went inside. He saw and believed.*

კითხვა:

Question:

რას ვამჩნევთ ტანსაცმელთან დაკავშირებით?

What do we notice about the clothes?

სამარხი ტანსაცმელი დაგდებული დარჩა. თეთრეული ჯერ კიდევ იმ ადგილას იყო, სადაც იესო დაასვენეს. დარჩა იქვე, იმავე ადგილას. ეს არ ემთხვევა იმ აზრს, რომ ვიღაც ცდილობს იჩქაროს, რათა თავიდან აიცილოს დაცვა.

The clothes were left lying. Linen still in place where Jesus was laid. It was left there lying in the same place. This doesn't fit with the idea of someone trying to leave in a hurry to avoid guards.

ებრაელთა დაკრძალვის ჩვეულება

Burial Custom of the Jews

იოანეს სახარება 11:43-44

John 11:43-44

ეს თქვა და დიდი ხმით შესძახა: „ლაზარე, გამოდი!“ 44და გამოვიდა მიცვალებული, ხელფეხი სახვევებით ჰქონდა შეკრული და სახეც სუდარით ჰქონდა შეხვეული. ეუბნება მათ იესო: „გახსენით და გაუშვით, იაროს.“

When he had said this, Jesus called in a loud voice, “Lazarus, come out!” The dead man came out, his hands and feet wrapped with strips of linen, and a cloth around his face. Jesus said to them, “Take off the grave clothes and let him go.”

იოანეს სახარება 19:40

John 19:40

აიღეს და შეახვიეს იესოს ცხედარი ტილოში სურნელებასთან ერთად, როგორც მიღებულია იუდეველებში დამარხვისას.

Taking Jesus' body, the two of them wrapped it, with the spices, in strips of linen. This was in accordance with Jewish burial customs.

John 11:43-44 and 19:40

შედლო ლაზარემ თავისით გახსნა?

Was Lazarus able to unwrap himself?

ნახეთ, როგორ ამაგრებდნენ ებრაელები ადამიანებს სიკვდილის შემდეგ: ლაზარე იოანეს სახარებაში იმდენად შეკრულია, რომ მას დახმარება დასჭირდა გასახსნელად. ბიბლიიდან ვხედავთ, რომ იესოც ასე იყო გახვეული. ასე რომ, იესო მთლიანად გახვეულია თავიდან ფეხებამდე, მათ შორის შეკრული აქვს ხელ-ფეხი. და გამოყენებული ნელსაცხებლები მოიცავდა მურს, რომელიც არის წებოვანი რეზინის ფისი. თუ იესო მკვდრეთით არ აღმდგარა, მაშინ ვინ შემოვიდა, ქვა გადააგორა, არავინ გააღვიძა, გაშალა და შემდეგ შესანიშნავად გადაახვია ტანსაცმელი უკან, 75 ფუნტი წებოვანი ნელსაცხებლებით მთლიანად? და შემდეგ, შიშველი ცხედარი მცველების გვერის ავლით გაიტანა...??? ან თავად იესო ცდილობდა ტანსაცმლისაგან თავის დაღწევას?

See how Jews bound people after death: Lazarus in the book of John is so bound that Lazarus needs help to be unwrapped. We saw from the Bible account that Jesus also was wrapped in the same way. So Jesus is completely wrapped from head to toe, including being bound hand and foot. And the spices used included myrrh which is a very sticky gum resin. If Jesus wasn't raised from the dead, then who came in, rolled the stone away, didn't wake anyone up, unwrapped and then rewrapped the clothes perfectly behind with 75 pounds of sticky spices being all over the place? And then carry the naked body out past the guards...??? Or, Jesus himself trying to get out of the clothes himself?

სვუნის თეორია

The Swoon Theory

ეს თეორია ამბობს, რომ იესო არასოდეს მომკვდარა, მაგრამ უგონო მდგომარეობაში დარჩა, შემდეგ კი ერთხელ საფლავში გაიღვიძა და დატოვა საფლავი.

This theory states that Jesus never died but became unconscious, and then once in the tomb, woke up and left the tomb.

ის არ ითვალისწინებს იმ ფაქტს, რომ ოთხივე სახარება მოწმობს იესოს ჯვარზე სიკვდილის ფაქტს. (მათეს სახარება 27:50, მარკოზის სახარება 15:37, ლუკას სახარება 23:46, იოანეს სახარება 19:30, 33).

It disregards the fact that all four of the Gospel accounts testify to the fact of Jesus' death on the cross. (Matthew 27:50, Mark 15:37, Luke 23:46, John 19:30, 33).

ის ასევე არ ითვალისწინებს საპირისპირო ბევრ მტკიცებულებას:

It also doesn't take into account many proofs to the contrary:

მარკოზის სახარება 15:44-45

Mark 15:44-45

პილატეს გაუკვირდა, რომ იგი უკვე მკვდარი იყო. დაუძახა ასისტავს და ჰკითხა: „დიდი ხანია მოკვდა?“ 45ეს რომ შეიტყო ასისტავისაგან, უბოძა იოსებს გვამი.

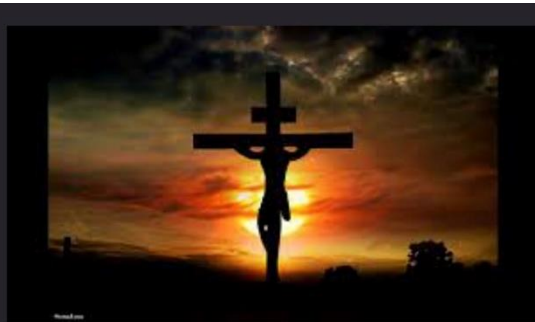
Pilate was surprised to hear that he was already dead. Summoning the centurion, he asked him if Jesus had already died. 45 When he learned from the centurion that it was so, he gave the body to Joseph.

პილატეს გაუკვირდა რომ იესო უკვე გარდაცვლილი იყო და არ იყო კმაყოფილი, სანამ ასისტავისგან არ შეიტყო, რომ იესო ნამდვილად მკვდარი იყო.

Pilate was surprised that Jesus was already dead and was not satisfied until he learned from the centurion that Jesus was truly dead.

არავითარ შემთხვევაში ეს ჯარისკაცები, რომლებიც პროფესიონალი მკვლელები იყვნენ, არ შეცდებოდნენ, რომ ის მკვდარი არ იყო. და მაინც, თუ ის ისე სცემეს, რომ ხალხს მკვდარი ეგონა, როგორ შეეძლო მას გამოეხსნა თავი დასაკრძალი სამოსიდან, ქვა გადაეგორებინა და ფარულად გამოსულიყო? ეს თეორია მცდარია. ისტორიული წყაროებიდან მიღებული მტკიცებულებები ადასტურებს, რომ იესო მართლაც მკვდარი იყო და სამარხიდან დამოუკიდებლად არ გასულა.

There is no way that these soldiers, who were professional killers, would have been mistaken that he was dead. Still, if he was so beaten that people thought he was dead, how could he have the strength to remove His own burial clothes, the stone, and come out secretly? This theory is false. The evidence from historical sources proves Jesus was indeed dead and did not come out of the tomb on his own.

Centurians Assurance

Blood and Water

John and others saw Christ dead

იესო გოლგოთაზე გარდაიცვალა

Jesus died at Calvary

იესო მართლაც მოკვდა, ებრაელები, მოწაფეები და რომაელები ყველა მოწმობს ამას. ყველამ დაინახა და დაადასტურა, რომ ის მოკვდა. ინდუსები და მუსლიმები ამბობენ, რომ იესო არ მომკვდარა და სიცოცხლის დარჩენილი ნაწილი ინდოეთში ან არაბულ ქვეყანაში გაატარა - სრული ნონსენსია.

Jesus did die, the Jews, disciples and Romans all agreed. Everyone saw and attested that He died. Hindus and Muslims say Jesus did not die and lived out the rest of his life in India or an Arab country – total nonsense.

მოდი წავიკითხოთ მარკოზის სახარების მე1-5 თავი (ზოგიერთი მანამდე წავიკითხეთ) და ვნახოთ, როგორ უპასუხა ერთ-ერთმა პროფესიონალმა ჯარისკაცმა, ცენტურიონმა:

Let's read Mark 15 (some we just read earlier) and see how one of the professional soldiers, a centurion, responded:

მარკოზის სახარება 15:39-45

Mark 15:39-45

როცა მის წინაშე მდგომმა ასისტავმა დაინახა, რომ ასე შესძახა და განუტევა სული, თქვა: „ჭეშმარიტად ღვთის ძე იყო ეს კაცი.“ 40აქ იყვნენ ქალებიც, რომლებიც შორიდან უმზერდნენ. მათ შორის მარიამ მაგდალელიც, იაკობ მცირისა და იოსეს დედა მარიამი, და სალომე, 41რომელნიც მაშინ, როცა ის გალილეაში იყო, თან დაჰყვებოდნენ და ემსახურებოდნენ მას. ასევე მრავალი სხვაც, რომლებიც მასთან ერთად ამოვიდნენ იერუსალიმს. 42როცა მოსაღამოვდა, რაკი იყო პარასკევი, ანუ შაბათის წინაღღე, 43მოვიდა იოსებ არიმათიელი, მრჩეველთა გამოჩენილი წევრი, რომელიც თავადაც მოელოდა ღვთის სასუფეველს, თამამად შევიდა პილატესთან და გამოითხოვა იესოს გვამი. 44პილატეს გაუკვირდა, რომ იგი უკვე მკვდარი იყო. დაუძახა ასისტავს და ჰკითხა: „დიდი ხანია მოკვდა?“ 45ეს რომ შეიტყო ასისტავისაგან, უბოძა იოსებს გვამი.

And when the centurion, who stood there in front of Jesus, saw how he died, he said, “Surely this man was the Son of God!”

Some women were watching from a distance. Among them were Mary Magdalene, Mary the mother of James the younger and of Joseph, and Salome. In Galilee these women had followed him and cared for his needs. Many other women who had come up with him to Jerusalem were also there. It was Preparation Day (that is, the day before the Sabbath). So

as evening approached, Joseph of Arimathea, a prominent member of the Council, who was himself waiting for the kingdom of God, went boldly to Pilate and asked for Jesus' body. Pilate was surprised to hear that he was already dead. Summoning the centurion, he asked him if Jesus had already died. When he learned from the centurion that it was so, he gave the body to Joseph.

ყურადღება მიაქციეთ, რომ ასისტავმა განაცხადა, რომ იესო მკვდარი იყო და იქამდეც მივიდა, რომ თქვა, რომ ის იყო ღვთის ძე. ამ ასისტავმა ჯვარცმული მრავალი ადამიანი ნახა. საშინელი სამუშაო იყო, მაგრამ მისი ერთადერთი საქმე იყო იმის უზრუნველყოფა, რომ ჯვარცმულნი ცოცხალი არ ყოფილიყვნენ. მან იცოდა, როგორ გამოიყურებოდა მკვდარი ადამიანი.

Notice the centurion stated Jesus was dead and even went so far as to say he was the Son of God. This centurion had seen many people crucified. A horrible job, but his one job was to make sure that those who were crucified did not come down alive. He knew what a dead body looked like.

ასისტავმა არა მხოლოდ თქვა, რომ ის მკვდარი იყო, იოანე ასევე თვითმხილველი იყო.

Not only did the centurion say he was dead. John also was an eyewitness.

იოანეს სახარება 19:30-35

John 19:30-35

როცა მიიღო ძმარი იესომ, თქვა: „აღსრულდა!“ და მიიდრიკა თავი და სული განუტევა. 31 იუდეველებმა, რაკი პარასკევი იყო, და გვამები შაბათს რომ არ დარჩენილიყო ჯვარზე (ის შაბათი კი დიდი დღე იყო), სთხოვეს პილატეს, წვივები დაემტვრიათ მათთვის და ჩამოეხსნათ. 32 მოვიდნენ ჯარისკაცები და წვივები დაუმტვრიეს მასთან ერთად ჯვარცმულებს, ერთსაც და მეორესაც. 33 იესოსთან მისულუბმა, როცა დაინახეს, რომ უკვე მომკვდარიყო, აღარ დაუმტვრიეს წვივები. 34 მაგრამ ერთმა ჯარისკაცმა შუბით გაუგმირა ფერდი და მყისვე გადმოსკდა სისხლი და წყალი. 35 მხილველმა დაამოწმა ეს და მისი მოწმობა ჭეშმარიტია. მან იცის, რომ ჭეშმარიტებას ამბობს, რათა თქვენ ირწმუნოთ.

When he had received the drink, Jesus said, "It is finished." With that, he bowed his head and gave up his spirit.

Now it was the day of Preparation, and the next day was to be a special Sabbath. Because the Jewish leaders did not want the bodies left on the crosses during the Sabbath, they asked Pilate to have the legs broken and the bodies taken down. The soldiers therefore came and broke the legs of the first man who had been crucified with Jesus, and then those of the other. But when they came to Jesus and found that he was already dead, they did not break his legs.

Instead, one of the soldiers pierced Jesus' side with a spear, bringing a sudden flow of blood and water. The man who saw it has given testimony, and his testimony is true. He knows that he tells the truth, and he testifies so that you also may believe.

კითხვები:

Questions:

რა დაადასტურა იაოენემ 30-ე და 35-ე თავებში?

What did John confirm in verses 30 and 35?

სხვებივით ფეხები რატომ არ მოტეხეს იესოს?

Why did they not break his legs like the others?

რა გააკეთა ჯარისკაცმა ფეხების მოტეხვის ნაცვლად, რომ ის მკვდარი ყოფილიყო?

What did the soldier do instead of breaking his legs to ensure he was dead?

რა წამოვიდა იესოს სხეულიდან?

What came out of Jesus?

ეს მხოლოდ მაშინ ხდება, როცა ადამიანი დიდი ხნის გარდაცვლილია, რომ როდესაც მისი ფილტვები ვერტიკალურ მდგომარეობაშია გახვრეტილი, ფილტვები წყლით ივსება და შესაბამისად, იფეთქებს წყალი და სისხლი.

This only happens when someone has been dead long enough that when their lungs are pierced in an upright position, the lungs have filled up with water, and therefore burst out water and blood.

ისევ, ჯარისკაცი გაწვრთნილი მკვლელი იყო და იცოდა, რას ნიშნავდა მკვდარი. თუ მან შეცომა დაუშვა, ეს იყო მისი სიცოცხლე იმ ადამიანისთვის, რომელსაც ხელმძღვანელობდა.

Again, the soldier was a trained killer and knew what dead meant. If he made a mistake, it was his life for the person he was in charge of.

მარკოზის სახარება 15:15

Mark 15:15

პილატემ, რომელსაც სურდა ხალხის დაკმაყოფილება, გაუთავისუფლა მათ ბარაბა, ხოლო იესო გამოლტვის შემდეგ გადასცა, რათა ჯვარს ეცვათ.

Wanting to satisfy the crowd, Pilate released Barabbas to them. He had Jesus flogged, and handed him over to be crucified.

კითხვა:

Question:

რა გაუკეთეს მათ იესოს, ჯვარცმამდე?

What did they do to Jesus before He was crucified?

მარკოზის სახარება 15:21

Mark 15:21

აიძულეს ერთი გამვლელი, სიმონ კვირინელი, ალექსანდრეს და რუფუსის მამა, რომელიც მინდვრიდან მოდიოდა, ეზიდა მისი ჯვარი.

A certain man from Cyrene, Simon, the father of Alexander and Rufus, was passing by on his way in from the country, and they forced him to carry the cross.

ჩვენ აქ ვხედავთ, რომ ვიღაცას უნდა ეტარებინა თავისი ჯვარი, ჩვენ ეს ვიცით სხვა მონაკვეთიდან, რომელიც ამბობს, რომ მიზეზი იყო ის, რომ იესო დაეცა და თვითონ ვეღარ ატარებდა მას. ასე რომ, დაიმახსოვრე ეს, იესოს ურტყამდნენ და ის სცემეს, რომ ხის ჯვრის ტარებისას დაეცა.

We see here that someone had to carry his cross, we know this because of another passage that says the reason why was because Jesus fell and couldn't carry it himself. So keep this in mind, Jesus was whipped and beaten so bad, that he falls trying to carry the wood piece of the cross.

მარკოზის სახარება 15:25

Mark 15:25

მესამე საათი იყო, როცა ჯვარს აცვეს იგი.

It was nine in the morning when they crucified him.

ასე რომ, ახლა იესო სცემეს და არ შეეძლო საკუთარი ჯვრის ტარება. მანამდე წავიკითხეთ, რომ ის მთელი ღამე იდგა ცრუ ბრალდების წინაშე და შემდეგ ჯვარს აცვეს.

So now Jesus is beaten and couldn't carry his own cross. We read earlier that he had been up all night facing false accusations and now has been crucified.

შემდეგ ჩვენ დავინახეთ, რომ გაწვრთნილმა ჯარისკაცებმა, დაადასტურეს, რომ ის ნამდვილად მკვდარი იყო, ამის დასამტკიცებლად მან შუბი დაარტყა იესოს და აკანკალების ნაცვლად, სისხლისა და წყლის გარდა არაფერი გამოვიდა.

Then we saw that a trained soldier confirmed he was truly dead, to prove it he stabbed Jesus with a spear and instead of flinching, nothing but blood and water come out.

ჟღერს ისე რომ ის ახლახანს გარდაიცვალა? ასევე იფიქრეთ იმაზე, რაც მანამდე წავიკითხეთ. ის სამი დღის განმავლობაში მთლიანად თეთრეულში იყო გახვეული, იმდენად, რომ ამ შემთხვევაში ადამიანები თავს ვერ იხსნიან. ოჰ, და ორმა კაცმა, რომლებიც მას საათობით ახვევდნენ თეთრეულში და შემდეგ ამუშავებდნენ სხეულს, ვერ შეამჩნიეს მისი მოძრაობა და სუნთქვა.

Does this sound like a guy who is just passed out? Also think of what we read earlier. He was completely wrapped for three days in linen, so much so, that people in that case can't unwrap themselves. Oh, and the two men that wrapped him in the linen for hours and then carried his body away didn't notice him moving or breathing.

მაშინაც კი, თუ ამ ყველაფრის შემდეგ გამოფხიზლებული იყო, სამი დღის შემდეგ გადარჩენას ვერ მოახერხებდა უწყლოდ და საკვების გარეშე, ღია ჭრილობებით, გვერდში შუბ ჩარტყმული წლისა და სისხლის დაღვრით ქვის გადაგორებას. როგორ აპირებს ის ახლა, ამ მდგომარეობაში ქვის მეორე მხარეს გადაგორებას? შემდეგ, წასვლისას თეთრეულს ლამაზად ახვევს და მცველების შეუმჩნევლად გადის.

Then even if he did wake up after all of this and did manage to unwrap himself after three days with no water, no food, beaten with open wounds, had a spear stuck into his side so he bled water and blood, Jesus would still have to move a large stone. How is he now, in this condition, going to roll away the stone from the other side? Then as he leaves, he wraps up the linen nicely and walks out past the guards unnoticed.

ის ამას ვერ იზამს.

He's not.

ასე რომ, ჩვენ ვხედავთ, რომ იესოს სხეული გაქრა. ის არ წაუყვანიათ მოწაფეებს, ებრაელებს მძარცველებს ან ჯარისკაცებს.

So we see that Jesus' body was gone. It wasn't taken by the disciples, the Jews, grave robbers, or soldiers.

ებრაელები ამას ძალიან უსაფრთხოს გახდიდნენ. მათ ჰყავდათ მცველები, ბეჭედი და ვინც ამას გადავიდოდა, რომის წინააღმდეგ მძიმე დანაშაულს ჩაიდენდა. უკიდურესად სერიოზულს.

The Jews would have made it VERY SECURE. They had guards, a seal, and anyone who messed with it would have committed a serious crime against Rome. Extremely serious.

როგორ დაცარიელდა საფლავი? რომაელებს და ებრაელებს არ სურდათ ეს მომხდარიყო, განსაკუთრებით მესამე დღეს! ყველაფერი რაც მათ უნდა გაეკეთებინათ იყო სხეულის ჩვენება, რათა შეეჩერებინათ მთელი ქრისტიანობა.

How did the tomb become empty? The Romans and the Jews didn't want it to happen, especially on the third day! All they had to do was show the body to stop all of Christianity.

ჩვენი რწმენა ღმერთის, ქრისტესა და ბიბლიის მიმართ არის არა ბრმა რწმენა, არამედ რწმენა, რომელიც დაფუძნებულია მტკიცებულებებზე, ფაქტებზე, გარანტიასა და სიმართლეზე. როგორც იოანე 8:32-ში ამბობს „ჩვენ შეგვიძლია ვიცოდეთ ჭეშმარიტება და ჭეშმარიტება გაგვათავისუფლებს“. მოდით ვიცხოვროთ დარწმუნებულნი იმაში, რომ ღმერთი არის მამა და შემოქმედი ცისა და მიწისა, რომ იესო მოვიდა დედამიწაზე ჩვენი ცოდვებისაგან გადასარჩენად, მოკვდა, დაკრძალეს და აღდგა მესამე დღეს, რათა გვექონდეს მარადიულობის გარანტია. ცხოვრება და რომ ბიბლია არის ღვთის სიტყვა. ბიბლია სანდოა, რომ გვითხრას როგორ უნდა ვიცხოვროთ, ვუპასუხოთ კითხვებს, რატომ ვარ აქ? რა არის ჩემი მიზანი? და სად წავალ როცა მოკვდები?

Our faith in God, Christ, and the Bible is not a blind faith, but a faith based on evidence, on fact, assurance and truth. As John 8:32 says, “*we can KNOW the truth, and the truth will set us free.*” Let's live our lives confident of the fact that God is the Father and Creator of heaven and earth, that Jesus came to earth to save us of our sins, died, was buried and was resurrected on the third day so we can have assurance of eternal life, and that the Bible is God's word. The Bible is trustworthy to tell us how we are to live, to answer the questions of why am I here? What is my purpose? And, where will I go when I die?

თქვენ შეგიძლიათ იცოდეთ სიმართლე, მაგრამ არსებობს განსხვავება გწამდეს რაღაცის და იყოთ რწმენაში.

You can know the truth, but there is a difference between a belief that and a belief in.

გწამდეს რაღაცის, ნიშნავს გწამდეს რაღაცის რაც მართებულია.

A belief **that**, is a belief that something is true.

იყო რწმენაში, ნიშნავს გწამდეს იმდენად, რამდენადაც თქვენ შეცვლით თქვენსავე ცხოვრებას ამის გამო.

A belief **in**, is a belief in something to the point you will change your life because of it.

შეიძლება გადაწყვიტოთ, რომ ირწმუნოთ იესოსი, რადგან იცოდეთ, რომ ის არის ღვთის სიტყვა.

May you decide to have a belief **in** Jesus knowing he is the Son of God.

ამ სერიაში ჩვენ მიმოვიხილეთ ექვსი ძირითადი მტკიცებულებების საფუძველი იმისა, რომ ბიბლია არის ღვთის სიტყვა და რომ იესო ნამდვილად ღვთის ძეა.

In this series we have looked at six major foundations of evidence that the Bible is God's word and that Jesus is truly the Son of God.

კითხვები:

Questions:

როგორ დაგეხმარათ ეს გაკვეთილები ბიბლიის გაგებაში?

How has this series of lessons helped you understand the Bible?

გაქვთ რაიმე კითხვები ბიბლიის სიზუსტესა, ჭეშმარიტებასა და სანდოობაში?

Do you have any other questions in relation to the Bible being accurate, true and trustworthy?

Copyright © 2022 by World Bible Learning Center.

All rights reserved. No part of this book may be reproduced, scanned, or distributed in any printed or electronic form without written permission.